

ಕರ್ನಾಟಕ
ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತಂ.

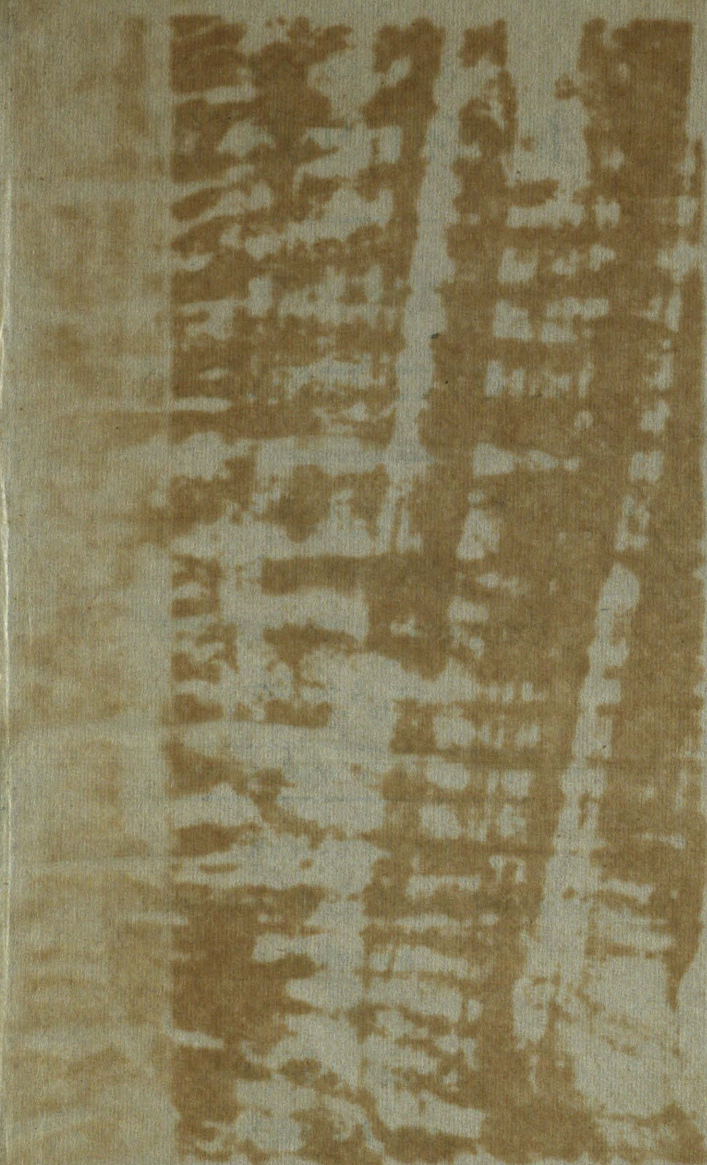
ಮೇಲ್ಕುಗಾನಕಟ್ಟೆ : ರಾಮಚಂದ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ

Q, 33, 3x RAM K

M 95

೨೨೦೩

ಶ್ರೀ ೪೦ ೨೨೦೩

THE
KARNATAKA
HITHOPADESAM

ಕರ್ನಾಟಕ,
ಹಿತೋಪದೇಶಂ.

ಬ್ರಹ್ಮಶಿರೀ,
ಮೋಟಗಾನ ಹಳ್ಳಿ.

ರಾಮಶೇಷ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರಿಂದ
ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

[FIRST EDITION 1000 COPIES.]

Printed at the
Bangalore Book Depot Press.

Bangalore.

1895.

(All Rights Reserved.)

Prise 8 Annas.

O. 33, 3x RAM K M95

೫೨

ಕರ್ಣಾಟಕ,

ಹಿತ್ತೋಪ ದೇಶಂ.

ಕಂದಂ || ಇಂದುವ ಕಳೆ ಯಾವನತಲೆ |
ಯೊಂದುತೆ ಬಾಂದೊರೆಯ ನೊರೆಯ ವೊಲೆ ಪೊಳೆದಪುದಾ ||
ಚಂದಿರ ಮೌಳಿಯ ಕರುಣಬೊ |
ಳೆಂದುಂ ಸಂತರ್ಗ ನಿಧಿ ಸುಗೆ ಸಾಧ್ಯಂಗಳ್ ||೧||

ವೃತ್ತಂ || ಅಳುವುದವೇಕೆ ಕಂದ ಗಣನಾಯಕ ನೆನ್ನ ಕೊಡಂಕೆ
ಯುಂ ಗುಹಂ | ಸಳೆದೆ ನಿವೇಂ ಕುವಾರ ನಿವನೇತಕೆ ಕಣ್ಣಿ ಲೆಕ್ಕ
ವಾಡಿದಂ || ಕಲಹಮಿದೇಂ ಗಜಾಸ್ಯ ವೊದಲೆನ್ನಯ ಸೊಂಡಿಲ
ನೇಕೆ ಕಿಳ್ತನೆಂ | ಬೆಳೆಯರ ದೂರುಗೇಳಿ ನಗುರ್ತರ್ ನಗಾತ್ಮೆ ಜಿ
ಯಾಳೆ ಬಾಲರಂ ||೨||

ಕಂದಂ || ಕುಡುಗುಂ ಕನ್ನಡನುಡಿಯೊಳ್ |
ಕಡುಜಾಣ್ಮೆಯ ನೆಲ್ಲನುಡಿಗಳೊಳ್ ಬಿನ್ನಣಮಂ ||
ಕುಡುಗುಂ ಹಿತ್ತೋಪವೇಶ ಮ |
ನೊಸನೋದುವರ್ಗೀ ಹಿತ್ತೋಪವೇಶ ಗ್ರಂಥಂ ||೩||
ಗಳಿವುದು ಪಣಮಂ ಬಿಜ್ಜಿಯ |
ನಳಿವುದು ಮುಪ್ಪಿಲ್ಲವೆನುತೆ ಬಲ್ಲಿದ ನಾಗಳ್ ||
ಸಳೆ ದೊಯ್ಯುದು ಮಿಳ್ತು ಕುರು |
||೪|| ಳ್ಳೆದೆಂದರಿ ಬೊಡನೆ ದಾನವೆನಗಲ್ಪಿಳ್ಳುಂ ||೪||
ಕವಿಯಲ್ಪಾರದು ಲಯಮಂ |
ವುದಿಯದು ಬೆಲೆಗಟ್ಟಲಾಗ ದಿಂತಿರ್ಪುದರಿಂ ||
ಅದುವೆಲ್ಲಪಣಗಳಲ್ಲ |
||೫|| ಗ್ಗದ ಪಣಮೆಂದನುತೆ ವಿದ್ಯೆಯಂ ಪೊಗಳ್ಳ ಪರೈ ||೫||

ತೊರೆ ಕಿರಿದನಿಸಿದೊಡಂ ಬಿ |
 ಳ್ಲರ ನಂಬುಧಿಗೊಯ್ಯ ತೆರದವಿ ದೈ ದುರುಳನಂ ||
 ವರಿಸಿದೊಡ ಮರಸನೋಲಗೆ |
 ಕೆರೆಗಿಪು ದೈಸಿರಿಯ ನೀವು ದಪವರ್ಗಮುಮಂ ||೬||
 ಕುಡುಗುಂ ವಿದೈ ವಿನಯಮಂ |
 ಪಡೆದಪನಾ ವಿನಯದಿಂದೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯಂ ಸಂ ||
 ಗಡಿಪ ನದರಿಂದೆ ಪಣಮಂ ||೭||
 ಪಡೆವಂ ಪಣದಿಂದೆ ಧರ್ಮಮಂ ಸೌಖ್ಯಮುಮಂ ||೮||
 ಕೈದುಗಳೋದುಂ ಶಾಸ್ತ್ರಗ |
 ಳೋದು ಮೆನುತ್ತೆರಡು ಬಗೆಯ ವಿದೈಗಳೊಳವೈ ||
 ಆದಿಯದು ಮುಪ್ಪಿನೋಳ್ ನಗೆ |
 ಗಾದಪು ದೆರಡನೆಯ ದಾಗಲಾದರಣೀಯ್ಯಂ ||೯||
 ಪೊಸದುಗುಲಕೆ ಬಣ್ಣಂ ಗುಡೆ |
 ರಸೆಯೋಳ್ ತಾನೆಂದು ಮಳಿಯದಿದರ್ಪುದದರಿಂ ||
 ಪಸುಳೆಗೆ ಳರಿವಂತೆ ಕಥಾ |
 ರಸ ಮೊದವಿಸಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ನೀತಿಯನೊರೆವೆಂ ||೧೦||

ಎಂದು ವಿಷ್ಣು ಕರ್ಮನು ವಿರಚಿಸಿದ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು,
 ಕಂದಂ|| ವೆಲ್ಲಾ ಲವಂಶ ಮೌಕ್ತಿಕ |
 ನುಲ್ಲಾ ಸಿತ ಸಕಲ ವಿಬುಧತಲ್ಲಜ ನಗಜಾ ||
 ಸಲ್ಲಾ ಲಿತ ಕವಿತಾವಿಭ |
 ವೋಲ್ಲಸಿತಂ ರಾಮಶೇಷ ಕವಿ ಕವಿಗಣಿತಂ ||೧೦||
 ಪಲವುಂ ಗ್ರಂಥಂಗಳಿನಾ |
 ಸುಲಲಿತತರ ಪಂಚತಂತ್ರದಿಂ ತೆಗೆವೆಲ್ಲ |
 ಕಲಿವಂತೆ ನಿರವಿಸಿದ ಮಿ |
 ತ್ರಲಾಭಮಂ ಕನ್ನಡಿಪ್ಪ ನೊಳ್ಗನ್ನಡದಿಂ ||೧೧||

ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ಪಾಟಲೀ ಪುತ್ರಮೆಂಬುದೊಂದು ಪಟ್ಟಣವುಂಟು.
 ಅಲ್ಲಿ ಸುದರ್ಶನನೆಂಬ ರಾಜನು ಸಕಲ ರಾಜಲಕ್ಷಣಗಳಿಂ ದೊಪ್ಪುತ್ತಿ
 ದ್ದನು. ಆ ರಾಜನು ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ಯಾವನೋ ಹೇಳಿಕೊ
 ಳ್ಪುತ್ತಿದ್ದ ಎರಡು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ?

ಕಂದಂ|| ಪಲಸಂದೆ ಗಂಗಳಂ ಪೊರ |
 ಕಲಿಪುದು ಪರವಾರ್ಥ ತತ್ತ್ವಮಂ ತೋರ್ಪುದು ಗಾ||
 ವಿಲ ನಾವ ನಾಗಮಂಗಳ |
 ನೊಲವಿಂದಂ ಕಲಿಯಾರ ನವನೇ ಕುರುಡಂ ||೧೧||
 ಏರುಂಜವ್ವನ ಮೈಸಿರಿ |
 ಮಾರಾಯತನಂ ವಿವೇಕಶೂನ್ಯತೆ ಯಿವರೊಳ್ ||
 ಓರೊಂದುಂ ಕಿಡಿಪುದು ಮ |
 ತ್ತೀರೆರಡೊಂದೆಡೆ ಯೊಳರಲವಂ ಪೇಳ್ವಪುದೇಂ ||೧೨||

ಆತನೀ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಯಾವಾಗಲೂ ದು
 ರ್ವಿನೀತರಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯದೇ ಯಿರುವರಲ್ಲಾ, ಎಂದು
 ದುಃಖಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದನು.

ಕಂದಂ|| ಬಲ್ಲವನುಂ ಧರ್ಮಿಷ್ಠನು |
 ಮಲ್ಲದೆ ಮಗನುದಿಸೆ ಫಲಮದೆಂ ಕುರುಡಹ ಕ||
 ಣ್ಣಿಲ್ಲದೊಡೇ ನಿರಲೇಂ ಸಮ |
 ನೆಲ್ಲಂ ಕುರುಡಾದ ಕಣ್ಣಿ ರಲ್ ಬೆದೆಗೊಳುಕುಂ ||೧೪||
 ಜನಿಸದವಂ ಮಡಿದನು ಮೆ |
 ಗ್ಗನು ಮಿವರೊ ಳೈಸು ಮೊದಲಿಗರ್ ಕಡೆಯವನ ||
 ಲ್ಲಿನಿ ಸಳಲಾ ಮೊದಲಿಗರಿಂ |
 ಜನಿಸುವ ದಡಿಗಡಿಗೇ ಗಾವಿಲಂ ಬೆದೆಗೊಳುಪಂ ||೧೫||

B

ತಿರುಗುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಚಕ್ರಾಂ |
 ತರದೊಳ್ ಮೃತನಾಗಿ ಮಗುಳ್ಳು ಮುದೆಯಿಸನಾವಂ ||
 ತಿರೆಯೊಳ್ ಜನಿಸುತೆ ಕುಲಮು |
 ದ್ಧರಿಸಲ್ ತಾಂ ಪುಟ್ಟಿದುದಕೆ ಫಲವಾದಪುದೈ ||೧೬||
 ಸಂತರ ನೆಣಿವಾಗಳ್ ಬಳ |
 ಪು ತನ್ನಯ ಪೆನರನೊತ್ತಿ ಬರೆಯು ದೊಡವನಿಂ |
 ದಂ ತಾಯ್ವಿಸರ ಮದೊಡೆ ನೀ |
 ಮುಂತಿನಿಯರ್ಗೆ ಬಂಜೆಯೆಂಬ ಳೆಂತವ ಳೊರೆಯೈ ||೧೭||
 ಚಾಗದೊಳಂ ಬಿರದೊಳ |
 ಧಾಗಮದೊಳ್ ವಿದ್ಯೆಯೊಳ್ ತಪಸ್ಸಿನೊಳಂತಾ |
 ನಾಗಳ್ ಮನವಿರಾಯದ ಮಗ |
 ನಾಗಲವಂ ವಾತ್ಸ್ಯ ಮೂತ್ರಮೇ ಪೆರತ್ತಲ್ಲಂ ||೧೮||
 ಪಲರೆಗ್ಗದಿಂದ ಮೋರೈನೆ |
 ಸುಲಿತನಹ ಕುವರನುದ ಯಿಪುದೆ ಲೇಸದು ನೈ ||
 ದಿಲಗೆಳೆಯ ನೋರೈನೇ ಕ |
 ಳ್ತಲೆ ಗಳೆವಂ ಮಿಕ್ಕತಾರಗೆ ಗಳಾರ್ತ ಪುವೇ ||೧೯||
 ಆಸದಳಮೆನಲಾರ್ಗಂ ತಾ |
 ಪಸನಂತಿರೆ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥದೊಳ್ ತಪಿಸಲವಂ ||
 ಗೆ ಸುಪುತ್ರ ನುದಯಿಪಂ ಭಾ |
 ಗೈನಮೃದ್ಧಂ ಧಾರ್ಮಿಕಂ ವಿಧೇಯಂ ವಿಬುಧಂ ||೨೦||
 ಪಣ ವಾರೋಗ್ಯಂ ಜನರೊಳ್ |
 ಪ್ರಣಯಂ ಸವಿನುಡಿವ ಮಡದಿ ವಶ್ಯಂ ಕುವರಂ |

ಪಣವಿರಾವ ವಿದ್ಯೆಯುಂ ಧಾ |
 ರಿಣಿಯೊಳ್ ಸುಖಸಾಧನಂಗಳಾ ರೆಲ್ಲರ್ಗಂ ||೨೧||
 ಕಣಜಗಳೊಳ್ ಧಾನ್ಯಮು ನಿ |
 ಟ್ಟಣಿಸಿದ ಸಲಗುವ ರಿರಿದೊಡಂ ತಂದೆಗೆ ಮ |
 ನ್ನಣೆ ಬರ್ಪುದೆ ಜನಕ ನಜನ |
 ಮಣಿಯರದಿಂ ನೆಗಳ್ಳು ವಾತನೇ ಕುಲತಲಕಂ ||೨೨||
 ಪಗೆ ತಂದೆ ಸಾಲಗಾರಂ |
 ಪಗೆ ಪಾಣೈ ಯನಿಪ್ಪ ಮಾತೆ ಪಗೆ ಕಡುನೊಬಗಿಂ ||
 ಬಗೆಗೊಳ್ಳು ಮಡದಿ ಪಗೆ ಬಿ |
 ಜ್ಜಿಗಳೊಡದ ದುರಾತ್ಮನಪ್ಪ ಕುಮಾರಂ ||೨೩||
 ವಿಷಮೋದರ್ಗೇ ವಿದ್ಯಾ |
 ವಿಷಯಂ ಭೋಜನ ಮರ್ಜಣ ಮಾಗಲ ವಿಷಮೈ ||
 ವಿಷಮೈ ಬಡವಗೆ ಸಭಿಯದು |
 ವಿಷಮೈ ಮುದುಕಂಗೆ ನೊರ್ಕು ಜವ್ವನ ದೆಳೆವೆಣ್ ||೨೪||
 ಕಂದಂ || ಉದಯಿಸಿದೊಡ ವಾರಿಂ ಸ |
 ನ್ನಿದಮಾದ ಗುಣಂಗಳಿಂದೆ ಮನುಜಂ ಮಾನ್ಯಂ ||
 ಬಿದಿರಿಟ್ಟೆ ವಂಕಶುದ್ಧತೆ |
 ಯೊಡಪಿದೊಡಂ ಗುಣಮನೊಲ್ಲದೇನಾರ್ತ ಪುದೇ ||೨೫||
 ಕುವರನೆ ನೊಗದಿಂ ನಡೆದೀ |
 ದೆವಸಂಗಳ ನೋದದಂತೆ ಕಳೆದುದರಿಂ ಬಿ ||
 ಜ್ಜಿವಳರ ಕೆಲದೊಳ್ ಬಳಲೊಂ |
 ದುವೆ ತುರು ಕೊಳ್ಳೆ ಸರ್ಗೆ ಸಿವ್ವಿ ಮರುಗುಪ್ಪೊಲಕಟಾ ||೨೬||
 ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಈಗ ಹೇಗೆ ಗುಣವಂತರಾದಾರು ?
 ಕಂದಂ || ತಿನಿಸಳ್ಳು ನಿದ್ದೆ ಸುಸಿಲಿಪು |
 ಜನರ್ಗಂ ಪಶುಗಳ್ಳೆ ಮೊಂದೆ ಜನರ್ಗೆ ವಿಶೇಷಂ ||

ಘನತರ ಧರ್ಮಂ ಧರ್ಮವ |
 ನನುಸರಿಸದಿರಲೆ ಮೃಗಕ್ಕೆ ಪಾಸಟಿಯಲೆ ||೨೭||
 ಪುರುಷಾರ್ಥ ಮನೊಂದು ಮನಾ |
 ದರಿಸದೆ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮ ಮೋಕ್ಷಂಗಳ ಬಾ||
 ಹಿರನೆ ನಿಪ ನರನಜನ್ಮಂ |
 ನಿರರ್ಥವಾದಪುದು ಮೇಕೆಗೊರಲಿನ ಮೊಲೆವೋಲೆ ||೨೮||

ಆಯುಮು ನಳಿವಂ ಪಣದಾ |
 ದಾಯಮುಮಂ ಬಿಜ್ಜೆಯಂ ಸ್ವಕರ್ಮಮುಮಂ ತೆ||
 ವ್ಯಾಯತಿಯಂ ನಿಮಿಚ್ಛಿದಪಂ |
 ತಾಯ ಬಸಿರ್ಗಿಳಿವ ಜಂತುಗಳೊಳೆ ದೈವಂ ||೨೯||
 ಕರೆಗೊರಲಂ ಗುಡೆಯಿಲ್ಲಂ |
 ಹರಿ ಯಲರುಣಿ ಮಂಚದೊಳ್ ಮಲಂಗುವನದರಿಂ ||
 ಪರಿಕೆನೆ ಭವಿತವ್ಯತೆಯಿಂ |
 ಪಿರಿಯರ್ಗಂ ಬಲಿನಪುದೆಲ್ಲ ಮದಕ್ಕುಂ ||೩೦||
 ಆಗದು ದಾಗದು ಭಾವಮು |
 ದಾಗುವುದದು ಪೋಗದೆಂದು ತಿಳಿದಿಚೆಂತಾ ||
 ರೋಗಮನಳಿ ಪೌಪಧಮಂ |
 ಬೇಗದೆ ಜನರೆಲ್ಲ ಕುಡಿಯಬಾರದೆ ನಲವಿಂ ||೩೧||

ಎಂಬುವದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲಾರದೆ ಕೆಲವಲಸಿಗರ ಮಾತಲ್ಲದೆ
 ಕೆಲಸಗಾರರ ಮಾತಲ್ಲ.

ಕಂದಂ|| ಉಜ್ಜುಗ ಮನುಳಿಯಲಾಗದು |
 ಸಜ್ಜನರಾ ದೈವಮಂ ಕರಂ ನಂಬಿದೊಡಂ||
 ಉಜ್ಜುಗ ಮ ನೆಸಗೆ ದೆಳ್ಳಿಂ |
 ಸಜ್ಜೀಕೃತಮಾದ ತೈಲಮೊಗೆತಂದೆಪುದೇಂ ||೩೨||

ವೃ|| ನಲಿದಪಳೊಂದಿ ಮಾನಿಸರ ನೈಸಿರಿಯುಜ್ಜುಗವಳ್ಳರಂ ನ
 ಮಂ | ತಲಸಿಗರಪ್ಪ ಗಾವಿಲರದೆಲ್ಲ ಬೆಸವಿಧಿವಶ್ಯಮೆಂದಪರ|ಅ
 ಲಸದೆ ದೈವಮಂ ತೆಗಳ್ಳು ಪಾರುವದಿಂ ಜತನಂ ಗೊಳಂತೆ ನೀಂ||
 ಪಲತೆರದುಜ್ಜುಗಂಗಳೊಡಂ ಫಲಮಿಲ್ಲದೊಡಾರದೋಪವೈ ||

ಕಂದಂ|| ಓರ್ಗಾಲಿಯ ನೊಂದಿದೊಡಂ |
 ತೇರ್ಗಲ್ತುಮೆಂತು ತಳವುಡಿಲ್ಲ ತೆರದಿಂ ||
 ಆರ್ಗಂ ಪಾರುವ ಮಿಲ್ಲದೆ |
 ದುರ್ಗಮದೈವಂ ಸಮಂತು ಸಿದ್ಧಿಪುದಿಲ್ಲಂ ||೩೪||
 ಮೊದಲಿನ ಜನ್ಮದೊಳೆಸಗಿದ |
 ಸದಸತ್ಕರ್ಮಮನೆ ದೈವಮೆಂದರಿದೆ ಪುದೈ ||
 ಅದರಿಂದೆಚ್ಚರಮಂ ಬಡೆ |
 ಪುದು ಪಾರುವದಿಂದೆ ಜತನಮಂ ಗೊಳವೆಳ್ಳುಂ ||೩೫||

ಕುಂಬರ ನೊಂದೇ ಮಣ್ಣಿಂ |
 ದಂ ಬಯಸಿದ ವಸ್ತುವೆಲ್ಲಮಂ ನಿಮಿಚ್ಛವ ವೋಲೆ ||
 ಮುಂಬಳಸಿದ ಕರ್ಮಫಲಂ |
 ಬೆಂಬಿಡದಂತೆಲ್ಲ ಮನುಜರಂ ನಡೆಯಿಪುದೈ ||೩೬||

ಮುಂದೆಡೆ ಕಾಣಲೊಡಂ ನಲ |
 ವಿಂದಂ ನಿಧಿ ನಾಡೆ ಕಾಕತಾಳಿಯ್ಯದೆ ವೋಲೆ ||
 ಸಂದಿಸಲದುಮಂ ದೈವಂ |
 ತಂದಿತ್ತೆ ಪುದಿಲ್ಲ ಪುರುಷ ಕಾರಮ ನುಳಿಯಲೆ ||೩೭||
 ನಲವಿಂದುಜ್ಜುಗಮೆಸಗದೆ |
 ಪಲತೆರ ಬಯಕೆಗಳೆ ನಕ್ಕುಮೇ ಕಾರ್ಯಂಗಳ್ ||
 ಚಲಿಸದೆ ಪಳುವೋಳೆ ಸಿಂಗಂ |
 ಮಲಂಗಿರಲೆ ಮಿಗಳದರ ಬಾಯ್ಯೊಕ್ಕುಪುವೇಂ ||೩೮||

ಕಂದಂ|| ತಾಯ್ತಂದೆ ವಿರಭ್ಯಾಸದೊ |
 ಳೆಯ್ತಂದೆ ಕುಮಾರ ನೋರೈನೇ ಗುಣಿ ಯೆನಿಸಂ||
 ತಾಯ್ತು ಸಿರಿಂ ಪುಟ್ಟಿದೊಡೇ |
 ನಾಯ್ತುವನಂ ವಿಬುಧನೆಂದು ಪೊಗಳ್ಳಪುದೆ ಜನಂ ||
 ಮಕ್ಕಳೆ ತಂದೆ ತಾಯ್ವಿರ್ |
 ಚಿಕ್ಕಂದಿ ನೊಳೊಡ ನರುಪ ದಿದೊಡ ಪೆಗೆಗಳ್||
 ನಿಕ್ಕುವ ಮರ ಸಂಜೆಗಳೆ |
 ಪೊಕ್ಕು ಬಕಂಬೋಲ್ ವಿರಾಜನ ಸರ್ ಭೆಯೊಳವರ್||೪೦||

ಎಳೆ ಜವ್ವನಮಂ ನೊಬಗಂ |
 ತಳೆದುಂ ಸತ್ತುಲ ದೊಳಗೆ ದೊಡಂ ಬಿಜ್ಜಿಗಳಂ ||
 ಗಳಿಯಿಸದಿರೆ ನರುವಿಲ್ಲದೆ |
 ಬೆಳಗುವ ಮುಳ್ಳು ಕಡೆ ಪೊಗಳಂತೆ ಜನುಗಳ್ ||೪೧||
 ಉಡೆ ತೊಡವುಗಳಂ ಸಿಂಗರ |
 ವಡೆ ದರಿದರ ನೆರವಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲನಿದೊಡ ಮಾ |
 ಮಡೆಯಂ ತಡೆವಡೆ ದಳ್ಳಿಂ ||
 ನುಡಿವೆನ್ನಂ ಮೆರೆವ ನಾಬಳಿಕ್ಕುಂ ಮರೆಯಂ ||೪೨||

ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಮಹಾರಾಜನು ಪಂಡಿತರ ಮಂಡಲಿಯನ್ನು ಕರೆ
 ಯಿಸಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಎಲೈ ಪಂಡಿತರಿರಾ ಕೇಳಿರಿ ! ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೆ
 ಲಿಯದೆ ಯಾವಾಗಲೂ, ದುರ್ಮಾರ್ಗರಾದ ಈ ವನ್ನು ಪುತ್ರರಿಗೆ
 ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿ ನೀತಿವಂತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಪಂಡಿತನಾವ
 ನಾದರೂ ಇರುವನೆ?

ವಕೆಂದರೆ ?

ಕಂದಂ|| ಮಿಸುನಿಯ ಜತೆಯಿಂ ಗಾಜುಂ |
 ಪೊಸ ಮರಕತ ಮಣಿಯು ಕಾಂತಿಯಂ ತಾಳ್ಳು ವವೋಲ್||

ರನೆಯೊಳ್ ಪಂಡಿತರಂ ನೇ |
 ವಿಸುವುದರಿಂ ಮೂರ್ಖನುಂ ವಿಚಕ್ಷಣನಪ್ಪಂ ||೪೩||
 ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವರವೆ.

ಕಂದಂ|| ತೆರಳನೆ ದುರುಳರ ನೆರವಿಯೊ |
 ಳಿರೆ ಬಗೆ ಕಿಡುಗುಂ ಸಮಾನರೊಳ್ ಸಮನೆನಿಕುಂ ||
 ಅರಿದರ ನೇವೆಯೊಳಿರೆ ಮನ |
 ವರಲ್ಲ ಪುದದುವೆ ಸಂತರಂ ನೇವಿಪುದೈ ||೪೪||

ಎಂದು ಸುದರ್ಶನ ರಾಯನು ಕೇಳಲು, ಆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿ
 ಯಂತೆ ಸಕಲ ನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪಾರಂಗತನಾದ ವಿಸ್ವಾಕ
 ಮುನಿಂಬೊಬ್ಬ ಪಂಡಿತನು ಮಹಾರಾಜನೇ ! ಈ ಅರಸು ಮಕ್ಕಳು
 ಸದ್ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರಾದುದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ನಾನು ನೀತಿಯನ್ನು ಕ
 ಲಿಸಬಲ್ಲೆನು.

ವಕೆಂದರೆ ?

ಕಂದಂ|| ತೆರವಲ್ಲದ ಪಾತ್ರದೊಳೆಂ |
 ತರುಪಿದೊಡಂ ಕಾರ್ಯವೊಂದು ಫಲಿಸುವದಿಲ್ಲಂ ||
 ಭರದಿಂ ದೆನಿತುಜ್ಜು ಗಮಂ |
 ವಿರಚಿಸೆ ಶುಕನೋದುವಂತೆ ಬಕನೋದುವುದೈ ||೪೫||
 ಈನಿನ್ನ ಸಂತತಿಯೊಳೆಂ |
 ತಾನುಂ ಗುಣ ಹೀನರಾದವರ್ ಜನಿಯಿಸರೈ ||
 ಮಾನ ಧನಾಗ್ರಣಿಯೇ ಕೇ |
 ಳೇ ನೊಗೆವುದೆ ಗಾಜು ಪದ್ಮ ರಾಗದ ಗಣಿಯೊಳ್ ||೪೬||

ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆರು ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ನೀತಿ
 ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿಸುವೆನೆಂದು ಹೇಳಲು, ಸುದರ್ಶನನು ಮರಳಿ ವಿನ
 ಯದಿಂದ,

ಕಂದಂ || ಪುಳುವುಂ ಸುಮನಸ್ಸಂ |
 ದಳಿಯುತೆ ಸತ್ಪುರುಷ ರುತ್ವವಾಂಗ ಮನಡಗುಂ ||
 ತಿಳಿದರ್ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬೊಡನಾ |
 ಪಳಗಿಲ್ಲುಂ ದೈವ ಭಾವಮಂ ತಾಳ್ಳ ಪುದೈ || ೪೩ ||
 ಉದಯಾದಿಯ ಕೆಲಮಂ ಪೊ
 ದಿದ ನೇಸರದೆಂತು ಪೊಳೆವುದಾ ತೆರದಿಂದಂ ||
 ಸದಯರ ಸನ್ನಿಧಿಯಂ ತಾ ||
 ಳ್ಳಿದ ಮನುಜಂ ನೀಚನಾದೊಡಂ ಪೊಳೆದಪನ್ನೈ || ೪೪ ||
 ಗುಣಿಗ ಳೊಳೆಲ್ಲ ಗುಣಂಗಳ್ |
 ಗುಣಂಗಳ ತರರೊಳೆಲ್ಲ ವುಂದೋವಂಗಳ್ ||
 ಎಣಿಸಲ್ ತೊರೆಯೊಳ್ ತೋಯಂ |
 ತಣಿಪುದು ಕಡಲಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯ ಲಸದಳ ಮೆನಿಕುಂ || ೪೫ ||

ಆದುದರಿಂದ ಈ ನಮ್ಮ ಹುಡುಗರಿಗೆ ನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೀವೇಸರಿ; ಎಂದು ಸುದರ್ಶನನು ಆ ವಿಷ್ಣು ಶರ್ಮನಿಗೆ ಬಹು ಮಾನ ಪುರಸ್ಕಾರವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿದನು.

ಇದು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

೩.

ಮಿತ್ರ ಲಾ ಚಂ.

ಆ ಬಳಿಕ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಸುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುವ ಅವಸುಮಕ್ಕಳದಿರಾಗಿ ಆ ಪಂಡಿತನು ಪ್ರಸ್ತಾವಕ್ರಮದಿಂದ ಹೇಳಿದನು.
 ಕಂದಂ || ತಿಳಿದರ್ಗೇ ಕಾವ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಂ |
 ಗೆಳೊಳೇ ಕಳೆದವುದು ಪೊಳ್ಳು ಗಾವಿಲರ್ಗೇಂದುಂ ||
 ಕಳೆದವುದು ನಿಂದೈಯಿಂದದ |
 ವಳಲಿಂ ಕಲಹಂಗಳಂ ದಮಲಸಿಕೆಯಿಂದಂ || ೧ ||

ಆದುದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ವಿನೋದವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಕ ಕೂರ್ಮಾದಿಗಳ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವೆನೆಂದು ಪೇಳಿದ ವಿಷ್ಣು ಶರ್ಮನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಆರಸು ಮಕ್ಕಳು ಆರ್ಯನೇ ! ಆ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಬಿಸಗೊಂಡರು. ಬಳಿಕ ವಿಷ್ಣು ಶರ್ಮನು ಅರ್ಯಾ ರಾಜಪುತ್ರರಿರಾ! ಕೇಳಿರಿ ಇದೊ ಮಿತ್ರಲಾಭವನ್ನು ಮೊದಲು ಹೇಳುವೆನು.

ಕಂದಂ || ನೆರವಿಲ್ಲದೊಡಂ ನೆಗೆಳ್ಳೈ |
 ನಿರಿ ಯಿಲ್ಲದೊಡಂ ವಿವೇಕಮೊಂದಿದ ಗೆಳೆಯರ್ ||
 ನೆರೆ ಕಾಕಕೂರ್ಮ ಹರಿಣೋಂ |
 ದುರುಗಳ ಪಾಂಗಿಂದೆ ಸಾಹ್ಯಮಂ ಪೊರ್ದು ಪುದೈ || ೨ ||

ರಾಜಪುತ್ರರು—ಆದುವೇಗೆ ?

ವಿಷ್ಣು ಶರ್ಮ—ಗೋದಾವರೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಬಂದಾನೊಂದು ಬೂರುಗದ ಮರವಿತ್ತು. ಆ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ದಿಗ್ವಿಶೇಷಗಳಿಂದ ಬಂದ ಹಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗಿರಲು ಬಂದಾ

ನೊಂದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಾದ ಕುಮುದ ಭಾಂಧವನಾದ ಚಂದ್ರನು ಅಸ್ತ ಪರ್ವತದ ತಲೆಯನ್ನೇರಲು, ಲಘುಪತನಕವೆಂಬುದೊಂದು ಕಾಗೆಯು ನಿಜ್ಜಿಯಿಂದದ್ದು ಎರಡನೆಯ ಯಮನೋ ! ಎಂಬಂತೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಒಬ್ಬ ಬೇಡನನ್ನು ಕಂಡು ಅಯ್ಯೋ ಇದೇನು ಬೆಳಗಾ ಗುತ್ತಲೆ ಅಪಕುನ ವಾಯಿತಲ್ಲ, ಏನಾಗಬಾರದು ದಾಗುವದೋ ಅರಿಯೆನು ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು.

ಏಕೆಂದರೆ.

ಕಂದಂ || ಅನುದಿನಮುಂ ಸಾಸಿರಮಳ |
ಲನುದಿನಮುಂ ಸಾಸಿರಂಗಳಳ್ಳುಗಳುಂ ಮೂ ||
ಖನನೆಯ್ದು ಗುಮಲ್ಲದೆ ಮೇ |
ದಿನಿಯೋಳ್ ಪಂಡಿತರ್ಗ ದಾವಗಂ ಸಮನಿಸದೈ || ೩ ||

ಮತ್ತಂ.

ಸಂಸಾರಿಗಳು ಇದನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.
ಕಂದಂ || ಸಾವು ರುಜೆ ದುಃಖ ಮಿವರ |
ಲ್ಲಾವುದು ತಾಂಬರ್ಪುದೋ ಎನುತ್ತಂ ಬಗೆಗೊಂ ||
ಡಾವಗ ಮೆಚ್ಚು ರದಿಂದಂ |
ಭಾವಿವುದರಿವುಳ್ಳವಂ ಸಮಾಗತಭಯಮಂ || ೪ ||

ಬಳಿಕ ಆ ಬೇಡನು ಅಕ್ಕಿಕಾಳುಗಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿ ಒಲೆಯನ್ನು ಬೀಸಿ ಅವನು ಮರೆಯಾಗಿದ್ದನು. ಆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಚಿತ್ರಗ್ರೀವ ವೆಂಬ ಪಾರಿವಾಳದ ಹಕ್ಕಿಯು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಆಕಾಶ ದಲ್ಲಿ ಹಾರಿಬರುತ್ತಾ ನೆಲದಮೇಲೆರಚಿರುವ ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ತಿನ್ನ ಬೇಕೆಂದು ಆನೆಗೊಂಡಿರುವ ಕಪೋತಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿತು. ಜನಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದ ಈ ಅಡಮಿಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ಕಾಳುಗಳೆಲ್ಲದ ಬಂದವು ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿರಿ, ಇದು ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಈ ಅಕ್ಕಿಕಾಳುಗಳಿಗಾಗೆ ಪಟ್ಟು ನಾವೂ ಹಾಗೆಯೆ ಆಗಬಹುದು.

ಹೇಗೆಂದರೆ.

ಕಂದಂ || ಕಡಗಮನಾಸಿಸಿ ನೀಡುಂ |
ಸಡಗರದಿಂ ಕೆಸರೊಳಾಳ್ಳು ಮುದಿಬಗ್ಗೆ ಕೆ ತ |
ನ್ನೊಡಲಿತ್ತು ದಾರಿಗಂ ನೆ |
ಟ್ಟಡವಿಯೊಳೇ ದಿಟ್ಟಗೆಟ್ಟು ಮಡಿದವೊಲಕ್ಕುಂ || ೫ ||

ಕಪೋತಗಳು—ಅದುಹೇಗೆ ? (ಎಂದು ಕೇಳಿದವು.)
ಚಿತ್ರ—(ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಿತು.)

ಬಂದನೆಯ ಕಥೆ.

ನಾನು ಬಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಾ ಕಂಡೆನು. ಒಂದು ಮುದಿಹುಲಿಯು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸರೋವರದ ದಡದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು “ ಅಯ್ಯಾ ಪಥಿಕರಿರಾ ! ಈ ಚಿನ್ನದ ಕಡಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಿ ,, ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡಿತು. ಆ ಬಳಿಕ ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ವರ್ಗಾಸ್ಥನು ಆಸೆಪಟ್ಟು ಯೋಚಿಸಿದನು. ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟದಿಂದಲೇ ಇದು ದೊರೆಯಿತು. ಆದರೆ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿರುವದು.

ಏಕೆಂದರೆ.

ಕಂದಂ || ಧರಣಿಯೊ ಳನಿಷ್ಟೈದಿಂದಂ |
ದೊರೆವೆತ್ತೊಡ ಮಿಷ್ಟೈಮಪ್ಪುದೊಳ್ಳುತದಲ್ಲಂ ||
ಮರಣಮ ನಳಿಸುವೊಡಂ ತಾಂ |
ಬೆರಸಿದೊಡೆ ಬಿಸದೊಳಮೈ ತಮುಂ ಕೊಂದಪುದೈ || ೬ ||

ಆದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಹಣವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಸಂಕಯವೇ ಬರುವದು.

ಹೇಗೆಂದರೆ.

ಕಂದಂ|| ಸಂದೆಯು ಮೊದಲವದೆ ಮಾನಿಸ |

ಗೇಂದಂ ಬಂದಪ್ಪುದಿಲ್ಲ ಕಲ್ಯಾಣಂಗಳ್ ||

ಸಂದೆಯಮ ನೆಮ್ಮಿಯುಂ ನಲ |

ವಿಂದಂ ಗೆಲವೊಂದುವಾತನೇ ನೆಗಳ್ ಪನ್ನೆ ||೭||

ಆಗಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿಯುವೆನು. (ಎಂದು ಪ್ರಕಾಶಂ)

ನಿನ್ನ ಕಡಗವೆಲ್ಲಿ.

ಹುಲಿ—ಕೈಚಾಚಿ ಕಡಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿತು.

ಮಾರ್ಗಸ್ಥ—ಘಾತುಕವಾದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾದೀತು. ೨

ಹುಲಿ—ಅಯ್ಯಾ ಮಾರ್ಗಸ್ಥನೇ ! ಕೇಳು ೨ ನಾನು ಮೊದಲು ಯೌವನದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ದುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೆನು. ಬಹಳವಾದ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ ಕೊಂದದ್ದರಿಂದ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಮಕ್ಕಳೂ ಎಲ್ಲರೂ ಸತ್ತು ನನ್ನ ವಂಶವೇ ಹಾಳಾಯಿತು, “ ದಾನಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡು ” ಎಂದು ಒಬ್ಬ ಧರ್ಮಿಷ್ಠನು ನನಗೆ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಈಗ ನಾನಾತನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ನಿತ್ಯವೂ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ನಖದಂತೆಗಳೆಲ್ಲದೆ ವೃದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು. ನನ್ನನ್ನು ಏಕೆ ಪ್ರೀತಿಸಬಾರದು ಏಕೆಂದರೆ,

ಕಂದಂ|| ಜನ್ಮಂ ಚಾಗಂ ತಪಮುಂ |

ಮನ್ನಣೆವೆತ್ತೊಂದು ಶಾಂತಿ ಧೈರ್ಯ ಮಲೋಧಂ ||

ನನ್ನಿ ಯಿವೆಂಟುಂ ಧರೆಯೋಳ್ |

ಬಿನ್ನಣಿಗರ್ ಬಣ್ಣಿ ಪೆಂಟು ಧರ್ಮಪಥಂಗಳ್ ||೮||

ಬಿಡದಾ ಮೊದಲಿನ ನಾಚ್ಚುಂ |

ನಡೆಯಿಸುವರ್ ದಂಭದಿಂದಮಾದೊಡ ಮಿಳಿಯೋಳ್ ||

ಕಡೆಯದು ನಾಲಕ್ಕಾದೊಡೆ ಸಂ |

ಗಡಿಕ್ಕುಂ ಸನ್ಮಹಿಮಶಾಲಿಗಳೊಳೇ ನಿಸದಂ ||೯||

ನನಗಾದರೂ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಚಿನ್ನದ ಕಡಗವನ್ನೂ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕೊಡುವಷ್ಟು ವೈರಾಗ್ಯಮುಂಟಾಗಿರುವದು. ಆದರೂ ಹುಲಿಯು ಜನಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದೆಂಬ ಲೋಕಾಪವಾದವು ದುರ್ವಾರವಾಗಿರುವದು. ಏಕೆಂದರೆ.

ಕಂದಂ|| ಜನಮಿದು ಗತಾನುಗತಮೆಂ |

ದೆನಿಕುಂ ಸದೊಬ್ಬಧೆಯೊಡಂ ಕುಟ್ಟಿನಿಯಂ |

ವಿನುತಿವಡೆದಿದೊಡಂ ಪಾ |

ವರ್ನಾದೊಡಂ ಗೋಘ್ನನಾಗೆ ಧರ್ಮದೊಳೆಣಿಸರ್ ||೧೦||

ನಾನೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಓದಿರುವೆನು, ಕೇಳು.

ಕಂದಂ|| ಮರುಪೊಳ್ ಸರಿ ಸುರಿವಂತಿರೆ |

ನರೆಪಸಿವಿಂ ಬಳಲ್ದವಂಗೆ ಭೋಜನವಿಶಾವಂ |

ತಿರೆ ಪಣಮಿಲ್ಲದವಂ ಗೆ |

ಳ್ಳುರೊಳಿವುದೆ ದಾನಮೈನೆ ಕುಂತೀತನಯಾ ||೧೧||

ಕಂದಂ|| ಹರಣಂಗಳ್ ತಮಗಿಂತುಟೊ |

ಪೆರ್ಗಂ ಹರಣಂಗಳಂತುಟೀ ಶರಣಂಗಳ್ ||

ತರಿಸಂದು ಸಂತರಿದನಾ |

ದರಿಪರ್ ತಮ್ಮಂತಿರೆಲ್ಲ ಭೂತಂಗಳುಮಂ ||೧೨||

ಮತ್ತಂ ||

ಪಳುವಿನೊಳಂಸುಖದುಃಖಂ |

ಗಳೊಳಂ ಪ್ರಿಯವಿಪ್ರಿಯಂಗಳೊಳ್ ದಾನದೊಳಂ |

ತಿಳಿದ್ ತಮ್ಮಂತಿರೆವೋಲ್ |

ತಳೆದಪರೆಲ್ಲೆಡೆಯೊಳಂ ಪ್ರಮಾಣಮನಾಗಳ್ ||೧೩||

ಪೆರೊಡವೆಗಳಂ ಲೋಷ್ಠದ |

ತೆರದಿಂದಂ ಪರರ ಸೆಂಡಿರಂ ಜನನಿಯರಂ |

ತರಿಯುತೆ ಭೂತಂಗಳನಾ |

ದರದಿಂ ತಮ್ಮಂತೆ ಕಾಣ್ಯನೇ ಪಂಡಿತನೈ ||೧೪||

ನೀನು ಬಹಳ ದರಿದ್ರ ನಾದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು.

ಕಂದಂ || ಪೊರೆಯ್ಯ ಯಮನಂದನ ನೀಂ |
ದರಿದ್ರಂ ಧನಿಕರ್ಗಿಯವೇಡಾ ಪಣಮಂ ||
ನರಳ್ ಪರೋಗಿಗೆ ಹಿತವಾ |
ಗಿರಲಗದಂ ನೀರುಜಂಗೆ ಹಿತವಾದಪುದೇಂ ||೧೫||
ಕುಡುವೇಳ್ಕುಮೆಂಬ ಬಗೆಯಿಂ |
ಬಡವಂ ಗುಪಕಾರಿಯಲ್ಲದಂ ಗೊಳ್ಳನದಿಂ ||
ಎಡೆವೊಳ್ಳುಗಳಂ ನಿರುಕಿಸಿ |
ಕುಡೆ ಸಾತ್ವಿಕದಾನಮೆಂದು ಪಂಡಿತರೊರೆವರ್ ||೧೬||

ಆದುದರಿಂದ ಈ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಚಿನ್ನದ ಕಡಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಆ ಬಳಿಕ ಮಾರ್ಗಸ್ಥನು ಹುಲಿಯುವ ತನ್ನ ನಂಬಿ ಆಸೆಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಳಕ್ಕೆಳಿಯುವ ಪ್ವರಲ್ಲಿಯೆ ದೊಡ್ಡಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಓಡುವದಕ್ಕೆ ಕೈಲಾಗದೆ ನಿಂತನು. ಆಗ ಹುಲಿಯು ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಅಯ್ಯೋ ನೀನು ಬಹಳ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವೆ ಯಾದುದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಬ್ಬಿಸುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ಬಳಿಗೆಬಂದು ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಮಾರ್ಗಸ್ಥನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ ಹೇಗೆಂದರೆ.

ಕಂದಂ || ದುರುಳರ್ಗ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಮ |
ನರಿಪಿದೊಡಂ ವೇದವೋದಿಸಿದೊಡಂ ಫಲಮೇಂ ||
ತುರುಗಳ ಪಾಲಿನಿದೆನಿಸುವ |
ತೆರದಿಂ ದವರೋಳ್ ದುರುಳ್ತನಂ ಸಹಜಮಲಾ ||೧೭||
ಕರಣಂಗಳ ಜಯಮಿಲ್ಲದ |
ಪುರುಷರ ಕಾರ್ಯಂಗಳೆಲ್ಲ ಗಜಮಜ್ಜನದಂ |
ತಿರೆ ಕಾರ್ಯ ವೆಸೆಗದಾ ಜನ |
ದರಿತವದಂ ದುರ್ಭಗಾಭರಣ ಕಣೆಯೆತ್ತೆ ||೧೮||

ಆದುದರಿಂದ ಘಾತುಕಜಂತುವಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ನಂಬುಗೆಯನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದು ತೆರವಲ್ಲ.

ಕಂದಂ || ಉಗುರ್ವಳ್ಳ ಮಿಗಗಳೊಳ್ ಕೊಳ್ |
ಮಿಗಂಗಳೊಳ್ ಕೈದುವಳ್ಳರೊಳ್ ಪಣ್ಣೊಳೊಳಂ |
ಬಗೆಗೊಂಡರಸರೊಳಂ ನಂ |
ಬುಗೆಗೆಯ್ಯಲ್ಪಾರದಾವಗಂ ವಿದ್ವಾಂಸರ್ ||೧೯||
ಅರಿದ್ ಸ್ವಭಾವಮಂ ತಾಂ |
ಪರಿಕಿಪರಲ್ಲದೆ ಗುಣಂಗಳಂ ಪರಿಕಿಸರ್ಯೆ |
ಲ್ಲರೊಳಂ ಸ್ವಭಾವಮೇ ಬ |
ವ್ಪಿರಿದೆನಿಸಿ ಗುಣಂಗಳೆಲ್ಲಮಂತುಳಿದಪುದ್ಯೆ ||೨೦||

ವ್ಯಾಸನು ಸಾಸಿರಗೈಯ್ಯಂ ತಳೆದು ಕಳ್ತಲೆಯಂ ಕಳೆಯುತ್ತೆ ತೇಜದಿಂ ಭಾಸುರವಾದ ತಾರೆಗಳ ಮಧ್ಯದೊಳಿದು ನಭೋಂತರಾಳದೊಳ್ ವಾಸಿಸುತಿದೊಡಂ ವಿಧಿವಿಧಾನದೆ ಚಂದ್ರಮನಂ ವಿಧುಂತದಂ | ಗ್ರಾಸಮನಾಗಿಕುಂ ಪಣೆಯಲೇಖನಮಂ ತೊಡೆಯಲ್ ಸಮರ್ಥರಾರ್ ||೨೧||

ಹೀಗೆ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ವರಲ್ಲಿ ಹುಲಿಯು ಅವನನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿತು. ಆದುದರಿಂದ (ಕಡಗಮನಾಸಿಸಿ) ಎಂದು ಹೇಳಿದೆನು. ಆದ ಕಾರಣ ಯಾವಕೆಲಸವನ್ನೂ ಯೋಚಿಸಬೇಡ ಮಾಡಬಾರದು.

ವೀಕೆಂದರೆ.

ಕಂದಂ || ಬಲ್ಲಿದ ನಣುಗಂ ಶಿಕ್ಷಿತೆ |
ವಲ್ಲಭೆ ಸುಖನೇಪ್ಯನರಸು ತರಿಸಂದೆಸಕಂ |
ನೊಲ್ಲುಚಿತ ಮರಗಿದನ್ನ ಮಿ |
ವೆಲ್ಲಂ ಧರೆಯೊಳ್ ವಿಕಾರಮಂ ಪೋರ್ವ್ ವುಕೇಳ್ ||೨೨||

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಒಂದಾನೊಂದು ಪಾರಿವಾಳವು ಗರ್ವದಿಂದ ಆಹಾ ಇದೇನು ಹೇಳುವೆ ?

ಕಂದಂ|| ಮುದುಕರ ನುಡಿಗಳ ನಾಲಿವು |
 ದೊಡಗಿರೆ ಕೆಡುಗಾಲ ವಾಗಳೆಲ್ಲರೊಳೆನ |
 ನಿ ದಮೆನಿಸಿ ಸಂದೆಗಂಬಡ |
 ಲದರಿಂ ಭುಂಜಿಪನ್ನ ದಲ್ಲಿಯುಂ ಸಂದೆಗೆಮೈ ||೮೩||
 ಏಕೆಂದರೆ.
 ಮೇದಿನಿಯೊಳನ್ನ ಪಾನಮ |
 ದಾದಿಯೆನಿಸಿದೆಲ್ಲ ಸಂದೆಗಕ್ಕಾಕರ ಮಿಂ |
 ತಾದೊಡೆ ಬದುಕುನದೆಂತುಟು |
 ಪಾದೇಯ ಪುದಾವು ದಾವುದಂ ಗ್ರಹಿಸುವದೈ ||೮೪||
 ಪರರೈಸಿರಿಯಿಂ ಬದುಕುವ |
 ನುರೆಮುಳವಂ ನಿತ್ಯಶಂಕಿತಂ ಮತ್ಸರಿಯುಂ |
 ಪರಿತೋಷಮಿಲ್ಲದವ ನತಿ |
 ಕರುಣಿಯು ಮಿವರೆಲ್ಲ ದುಃಖಭಾಗಗಳತ್ತಿ ||೮೫||

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲ ಪಾರಿವಾಳಗಳು ಅಲ್ಲಿಕುಳಿತುಕೊಂಡವು.
 ಏತೆಕ್ಕೆಂದರೆ.

ಕಂದಂ|| ಎಲ್ಲಂ ಬಲ್ಲವರೆನಿಸುತೆ |
 ಯೆಲ್ಲೆ ಡೆ ಪೆರಗೊರ್ಗೆವ ಸಂದೆಗಂಗಳ ನಳಿಸು |
 ತ್ತೆಲ್ಲಾ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳುಮಂ |
 ಬಲ್ಲವರಂ ಲೋಭದಿಂದೆ ಬಳಲ್ದ ಪರತ್ತಿ ||೮೬||
 ಲೋಭದೆ ಕೋಪಂ ಜನಿಕುಂ |
 ಲೋಭದೆ ಜನಿಸುವುದು ಕಾಮಮಲ್ಲದೆ ಜನಿಕುಂ ||
 ಲೋಭದೆ ಮೋಹಂ ನಾಶಂ |
 ಲೋಭಮೆ ತಾನೆಲ್ಲಪಾಸಕಂ ನೆಲೆವನೆಯೈ ||೮೭||
 ಪುಸಿವೊನ್ನಿಗೆ ಮೊಗೆತರ್ಪುದು |
 ಪುಸಿಮಿಗಮಂ ರಾಮನೋಲ್ಲ ನಾತೆರ ನಾಲೋ |
 ಚೆನೆ ಕಷ್ಟಕಾಲದೊಳ್ ವಾ |
 ನಿಸರ ವಿವೇಕಂಗಳೆಲ್ಲ ಪಲ್ಲಟಮೆಕ್ಕುಂ ||೮೮||

ಆಮೇಲೆ ಹಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬಲೆಗೆಸಿಕ್ಕಿ ತಾವು ಯಾವುದರ ಮಾತಿ
 ನಿಂದ ಬಲೆಗೆ ಬಿದ್ದವೊ ಅದನ್ನು ದೂಷಿಸಿದವು.
 ಏಕೆಂದರೆ?

ಕಂದಂ|| ನೆರವಿಗೆ ಮುಂ ಬರಬಾರದು |
 ನೆರವೇರಲ ಕಾರ್ಯ ಮದರ ಫಲದೊಳ್ ತನಗಂ |
 ಜೊರೆಕೊಳ್ಳು ದೆಲ್ಲರಂತೆಯೆ |
 ನೆರವೇರದಿರಲೈ ತಾನೆ ಕೆಟ್ಟಪನಲೈ ||೮೯||
 ಹೀಗೆ ದೂಷಿಸುವದನ್ನು ಕಂಡು ಚಿತ್ರಗ್ರೀವವು ಹೇಳುತ್ತದೆ,
 ಇದು ಅದರ ದೋಷವಲ್ಲ.

ಏತೆಕ್ಕೆಂದರೆ?

ಕಂದಂ|| ಪರಮಾಪ್ತನಾದೊಡಂ ತಾಂ |
 ಗುರಿಯಪ್ಪಂ ಸಮನಿಪಾಪದಂಗಳ್ಳೆ ವಲಂ |
 ಕರೆವಂದು ತಾಯ ತೊಡೆಯೇ |
 ಕರುವಂ ಬಿಗಿವುದಕೆ ಕಂಬವಾದವುದಲೈ ||೯೦||
 ಕಡುಕಷ್ಟಂ ಬಡುವರ ಕೈ |
 ವಿಡಿದವರಂ ಸಲಹುವಾತನೇ ಬಂಧು ಭಯಂ ||
 ಬಡುವರ ನುದ್ದರಿಸಲ್ ಕೈ |
 ವಿಡಿದವರಂ ಪಳವನೆಂತು ಬಂಧುವೆನಿಕ್ಕುಂ ||೯೧||

ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆದರಿಕೊಳ್ಳುವುದು ದುರ್ಜನರಲಕ್ಷಣವು ಆದುದೆ
 ರಿಂದ ಈಗ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಯೋಚಿಸಿರಿ.
 ಏಕೆಂದರೆ?

ಕಂದಂ|| ನಿರಿಯೊಳ್ ಸೈರಣೆ ಕಾಯ್ದುದು |
 ಧುರದೊಳ್ ವಾಕ್ಪಟುತೆ ಸಭೆಯೊಳಭಿರುಚಿ ಜನದೊಳ್ ||
 ನೆರೆಚಿಂತೆ ಶಾಸ್ತ್ರದೊಳ್ ಸಂ |
 ತರ ಗುಣಮಿದು ಸಹಜಮಾಸದೊಳತಿಧೈರ್ಯಂ ||೯೨||

ಕಂದಂ|| ಸಿರಿಯಿಂ ನೊರ್ಕದೆ ವಿಪದಂ |
 ಬರೆ ಬಳಲದೆ ಧುರಕೆ ಬೆರ್ಚದೀತ್ರಿಭುವನಕಂ |
 ವರರತ್ನದಂತೆ ಶೋಭಾ |
 ಕರಸುತನಂ ಜನನಿ ಪೆತ್ತ ಪಳ ವಿರಳತೆಯಿಂ ||೨೩||
 ಮುಳಿಂನಿದ್ದೆ ಯುಮಂ ತೊ |
 ಗುಳಿಕೆಯ ನಲಸಿಕೆಯ ನಳ್ಳನಂತುಟಿ ಪೊಳ್ಳಂ |
 ಕಳೆವುದನೀದೋಪಂಗಳ |
 ನುಳಿದಪುದೈಸಿರಿಯ ನೆಳಸುವಾತಂಧರೆಯೊಳ್ ||೨೪||
 ಈಗಲಾದರೂ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿರಿ. ಎಲ್ಲರೂ ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿ ಬಲೆಯನ್ನು
 ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹಾರಿಹೋಗೋಣ.

ಎಕೆಂದರೆ?

ಕಂದಂ|| ನೆರವಿಗೊಳಲಪ್ಪ ಭೂತೋ |
 ತೈರಮುಂ ಪಿರಿದಾದ ಕಜ್ಜಮಂ ಗೆಯ್ಯುದು ಪುಲ್ |
 ಗರಿಯಿಂದೆ ಪೆಣೆದಪಗ್ಗದೆ |
 ಕರಟಿಗಳಂ ಕಟ್ಟಿ ನೊರ್ಕ ನುಡುಗಿಸಲಕ್ಕುಂ ||೨೫||
 ಪುರುಷರ್ಗೆ ಲೇಸು ಸಂದಣಿ |
 ವೆರಸಿದ್ ಪುದಲ್ಪರಾದೊಡಂ ತಮ್ಮವರಿಂ ||
 ಪರಿಕಿಸಲದುತಂಡುಲ ಮಂ |

ಕುರವಾದಪುದಿಲ್ಲ ತಮ್ಮತುಷಮಂ ತೊರೆಯಲ್ ||೨೬||

ಹೀಗೆಯೊಳಿಸಿ ಎಲ್ಲಹಕ್ಕಿಗಳೂ ಗುಂಪಾಗಿ ಬಲೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ
 ಕೊಂಡು ಹಾರಿ ಹೋದವು. ಆಮೇಲೆ ಬೇಟೆಗಾರನು ದೂರವಾಗಿ
 ಬಲೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಆ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ
 ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಓಡುತ್ತಾ ಚಿಂತಿಸಿದನು.

ಕಂದಂ|| ಬಲುಹಿಂ ಪಕ್ಕಿಗಳೆನ್ನಯ |
 ಬಲೆಯಂ ಕೊಂಡೊಪ್ಪ ವಕಟ ಸಂದಣಿಗೊಳುತಂ ||

ನೆಲ ಕಿಳಿದಾಗ ಳವೆಲ್ಲಮು |
 ನೊಲವಿಂದೊಮೊದಲೆಪಿಡಿದು ನೆರೆಗೆಯ್ದು ಪೆನಾಂ ||೨೭||
 ಆ ಬಳಿಕ ಹಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬಲೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣು
 ರೆಯಾಗಿ ಹೋಗಲು, ಬೇಡರವನು ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಬೇಟೆ
 ಗಾರನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋದದ್ದನ್ನು ಕಂಡು, ಈಗ ಏನುಮಾಡಬೇಕು,
 ಎಂದು ಪಾರಿವಾಳಗಳು ಕೇಳಲು ಚಿತ್ರಗ್ರೀವವು ಹೇಳಿತು.

ಕಂದಂ|| ಕೆಳೆಯಂ ತಾಯ್ತಂದೆವಿರೆಂ |
 ದಿಳಿಯೊಳ್ ಮೂವರ್ ನಿಸರ್ಗದಿಂ ನಲವುಳ್ಳರ್ ||
 ಕೆಳೆತನಮಂ ತಳೆದಪರಿ |

ನ್ನು ಳಿದಜನರ್ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಂಗಳ ಕತದಿಂ ||೨೮||

“ ಆದುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಮಿತ್ರನಾದ ಹಿರಣ್ಯಕನಿಂಬ ಒಂದಾ
 ನೊಂದು ಇಲಿಯು ಗಂಡಕ್ಕೀ ನದಿಯ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ಚಿತ್ರವನದಲ್ಲಿ ವಾಸ
 ಮಾಡುತ್ತಿರುವದು. ಆದು ನಮ್ಮ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಹಾಕು
 ವದು. ,,ಎಂದೆಲ್ಲ ಹಕ್ಕಿಗಳೂ ಆಲೋಚಿಸಿ ಹಿರಣ್ಯಕನ ಗೂಡಿನ ಬಳಿಗೆ
 ನಡೆದವು. ಹಿರಣ್ಯಕನಾದರೋ ! ಯಾವಾಗ ಆಪಾಯ ಬರುವದೋ
 ಎಂದು ತನ್ನ ಗೂಡಿಗೆ ನೂರಾರು ದಾರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನೆಲ
 ಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆಮೇಲೆ ಹಿರಣ್ಯಕನು ಪಾರಿವಾಳಗಳು ಬರುವದನ್ನು
 ಕಂಡು ಭಯಂಗೆೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ಇತ್ತು.

ಆಮೇಲೆ ಚಿತ್ರಗ್ರೀವವು ಹಿರಣ್ಯಕನನ್ನು ಕಂಡು “ ಎಲೈ ಮಿತ್ರ
 ನೇ ! ಏತಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸುವದಿಲ್ಲ ,, ಎಂದು ಬೆಸಗೊಂ
 ಡಿತು. ಆ ಬಳಿಕ ಹಿರಣ್ಯಕನು ಅದರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಚ್ಚುಕೊಂ
 ಡು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಆಹಾ ! ನಾನು ಧನ್ಯನಾದೆನು.
 ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರನಾದ ಚಿತ್ರಗ್ರೀವನು ಬಂದಿರುವನೆ ? ಎಂದು
 ಹೇಳಿತು.

ಕಂದಂ|| ಕೆಳೆಯ ನೊಡವೆರದು ನೆಲಸುತೆ |
 ಕೆಳೆಯನೆ ಜತೆಗೂಡಿ ಸರಸಮಂ ಗೈಯ್ಯುತೆ ನ |

ಲೈಲಿಯನೊಳ ನೋಡಿಸುತೆ ನಿ |

ಮೃಳರಾದವರತ್ತ ಣಿಂದಮುಂಧನ್ಯರದಾರ್ ||೩೯||

ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಹಕ್ಕಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಕೊಂಚಹೊತ್ತು ಬೆರಗಾಗಿ ನಿಂತು, ಮಿತ್ರನೇ ಇದೇನು ! ಎಂದು ಕೇಳಿತು. ಬಳಿಕ ಚಿತ್ರಗ್ರೀವವು ಮಿತ್ರನೇ ನಾವು ಮುನ್ನಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಫಲವೇ ಇದು.

ಕಂದಂ|| ಮನಮೆಸಗಿದ ತಪ್ಪುಗಳೆಂ |

ಬ ನಗಂಗಳಿನೊಗೆದ ದುಷ್ಕೃತಂಗಳವತ್ತೆ ||

ಅನುತಾಪ ಮದವಳಲ್ ಬಂ |

ಧನಮಳಲಾಂ ರೋಗಮೆಂಬಿವುಗಳೆಲ್ಲರ್ಗಂ||೪೦||

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಿರಣ್ಯಕನು ಚಿತ್ರಗ್ರೀವದ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವದಕ್ಕೆ ಬೇಗನೆ ಬಂತು. ಆಗ ಚಿತ್ರಗ್ರೀವವು ಮಿತ್ರನೇ ಹಾಗೆಲ್ಲ ನನ್ನನ್ನು ನಂಬಿರುವ ಈ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಕತ್ತರಿಸು. ಆಮೇಲೆ ನನ್ನ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಡಿಯುವೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಆಗ ಹಿರಣ್ಯಕನು “ಮಿತ್ರನೇ ನನಿಗೆ ಒಹಳ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ಹಲ್ಲುಗಳು ಬಹಳ ಸುಕುವಾರಗಳಾಗಿರುವವು. ಈ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಕಟ್ಟುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ಹೇಗೆ ಕತ್ತರಿಸಲಿ ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಹಲ್ಲುಗಳು ಮುರಿಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ನಿನ್ನ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವೆನು. ಬಳಿಕ ಇವರ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಯಥಾ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಡಿಯುವೆನು ,, ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಬಳಿಕ ಚಿತ್ರಗ್ರೀವವು ಇಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಆದರೂ ಯಥಾ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ನೀನಿವರ ಬಂಧನವನ್ನು ಖಂಡಿಸು. ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಹಿರಣ್ಯಕನು ತಾನಾದರೂ ನಾಶವಾಗಿ ತನ್ನ ಆಶ್ರಿತರನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂಬುವದು ನೀತಿವಂತರಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಲ್ಲ.

ಏಕೆಂದರೆ

ಕಂದಂ|| ಪೊರೆವುದು ಪಣಮಂ ಕಷ್ಟಕೆ|

ಪೊರೆದವುದಾಪಣಮನಿತ್ತು ತನ್ನ ಮಡದಿಯಂ |

ಪೊರೆದವುದಾಗಲ್ ತನ್ನಂ |

ತೊರೆಯುತೆಮಡದಿಯು ಮನಂತೆ ಗಳಿಸಿದ ಪಣಮಂ||೪||

ಹರಣಂಗಳಾವಗಂ ತಾಂ |

ಶರಣಂ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಂಗಳ್ಗಂ ||

ತಿರಲವರಂ ಬಿಟ್ಟಪಗೇಂ |

ಮೊರೆವುದು ಕಾಪಿಡಲವಂಗ ದಾವು ದನಾಧ್ಯಂ ||೪೨||

ಆಗ ಚಿತ್ರಗ್ರೀವವು ಮಿತ್ರನೇ ನೀತಿಯೇನೂ ಹೀಗಿಯೇ ಸರಿ ! ಆದರೆ ನಾನು ನಂಬಿದವರು ದುಃಖಪಡುವದನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ನೋಡಿ ಸೈರಿಸಲಾರೆನು ಆದುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದೆನು.

ಏತಕೆಂದರೆ

ಕಂದಂ|| ಪೆರಗೋಸುಗ ಮರಿವಳ್ಳಂ|

ತೊರೆಯಲ್ವೆಳ್ಳುಂ ಪಣಂಗಳಂ ಜೀವಿತಮಂ ||

ಭರದಿಂದಳಿ ವಳವಟ್ಟರೆ |

ವರಮೆನಿವುದು ದಾನಮೆಸಗಲೊಳ್ಳತದಿಂದಂ ||೪೩||

ಎಡವಿಡದೆನ್ನ ಯ ಕೆಲದೊಳ್ |

ಗುಡಿಗಟ್ಟಿ ಖಗಂಗಳೆಲ್ಲ ನೆಲಸಿರ್ಪುದರಿಂ ||

ಗೆಡೆಯನೆ ಮಜ್ಜೀವಮನಿ |

ತೊಡ ಮಿವರಂನೊಗದೊಳಂದುಕಾಪಿಡವೇಳ್ಳುಂ||೪೪||

ಗೆಳೆಯನೆ ಮೂತ್ರಪುರೀಷಂ |

ಗಳಿ ನೆಲ್ಲಳಿ ನಂತೆ ವಾಂಸದಿಂ ನಿರ್ಮಿತಮಾ ||

ದಳಿವೊಡಲೊ ಳಾಸೆಯಂ ಬಿಡು |

ಗಳಿಸಾಚಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗಿ ಜನಮಂ ಜಗದೊಳ್ ||೪೫||

ಮತ್ತು ನೋಡು.

ಕಂದಂ|| ಮಲಮನೊಳ ಕೊಂಡು ಸಾವಿಂ |

ಗೊಳಗಾದೊಡ ಲಿಂದೆ ಮಲಮನೊಳ ಕೊಳ್ಳದೆನಿ |

ಶ್ವಲವಾದ ಜನಮನಾಂ ಪೊಡೆ |
ಗಲಿಸಲ್ಪದಳ ಮದಾ ವುದೊಡಲಿಂದಿಳಿಯೊಳ್ || ೪೬ ||

ಏಕೆಂದರೆ

ಕಂದಂ || ಅರೆಗಳಿಗೆ ಯೊಳವು ದೊಡಲೆ |
ಮೆರೆಗುಂ ಕಲ್ಪಂತದನ್ನ ಮುಂ ಸುಗುಣಂಗಳ್ ||
ಪರಿಕನೆ ಸುಗುಣಂಗಳ್ ||

ಶರೀರಕಂ ಪಿರಿದುದೊರಮಿರ್ಕುಂ ನಿಸದಂ || ೪೭ ||

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಿರಣ್ಯಕವು ಸಂತೋಷದಿಂದ ರೋ
ವಾಂಚವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಭಾಪು ಮಿತ್ರನೆ ಭಾಪು. ಈ ನಿನ್ನ ಆಶ್ರಿತ
ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಮೂಲೋಕ್ತದ ದೊರೆತನ ವಿದ್ವರೂ ನಿನ್ನ
ಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪುವದು. ಎಂದು ಶ್ಲಾಘಿಸಿ ಎಲ್ಲರ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕಡಿದುಹಾ
ಕಿತು. ಹಿರಣ್ಯಕವು ಮರಾಧ್ಯದೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಿತ್ರನೇ ಚಿತ್ರಗ್ರೀ
ವನೇ ! ಬಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ದೋಷವೆಂದೆಣಿಸಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ.

ಏಕೆಂದರೆ

ಕಂದಂ || ನೂರಾರು ಗಾವುದಂಗಳ |
ದೊರದಿ ನಿಳಿವೊಕ್ಕ ವಾಂಸವಂ ನೋಳ್ಳ ಖಗಂ |
ಆರಯ್ದು ಪುದಿಲ್ಲದು ಬಲೆ !
ಗಾರಂ ತನಗಿಟ್ಟ ಬಲೆಯು ಮಂ ಬರೆವಿಪದಂ || ೪೮ ||

ಮತ್ತಂ,

ಗರಣಂ ರವಿಶಶಿ ಗಳ್ಳಂ |
ಸರೆವಿಡಿವುದು ಗಜಭುಜಂಗ ಮಂಗಳ ನಿಳಿಯೊಳ್ ||
ಆರಿದರ್ಗೆ ಬಡತನಂ ನೋ |

ಡರೆ ದೈವದ ಬಲ್ಪನೆಂತು ಬಣ್ಣಿ ಸಲಕ್ಕುಂ || ೪೯ ||

ವೈ || ಬಾನೊಳಿಪಾರುತಿರ್ಪ ವಿಹಗಂಗಳು ಮಾಪದಮೊಂದುಗುಂ ಮಹಾ |
ವಾರಿಧಿಮದ್ಯದೊಳ್ ಸುಳವವಿರಾಂಗಳು ಮಂಬಸಗೆಯ್ಯ ರಿಂತಿರಲೆ |
ಆರಯಲಾವುದೈ ಸುಕೃತವಾವುದುಷ್ಕೃತ ಮಾನತಾಣಮಂ |

ಸೇರಿರಲೇಂ ಕರಂ ನೆಗಪಿ ಕಾಲಮತಾಂ ಪಿಡಿದವು ದೆಲ್ಲರಂ || ೫೦ ||
ಎಂದು ಹಿತೋಪದೇಶಮಂ ಮಾಡಿ ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ನೆರವೇರಿ
ಸಿ ಹ್ವೇವಾಲಿಂಗನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಿರಣ್ಯಕವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ,
ಚಿತ್ರಗ್ರೀವವು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದಿಂದ ದೊಡಗೂಡಿ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ
ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಯಿತು. ಹಿರಣ್ಯಕವು ತನ್ನ ಗೂಡಿಗೆ ಹೊರ
ಟು ಹೋಯಿತು.

ಕಂದಂ || ಕೆಳೆತನಮಂ ಪಲರೊಳ್ ಸಂ |
ಗಲಿಸುವ ದೆಂತವರೊಳಾದೊಡಂ ಲಾಲಿಸು ನ |
ಲೈಳೆಯಂ ಮೂಷಿಕ ನಿವನುಂ |
ಬಳಲುತ್ತಿಹ ಪಾರಿವಗಳ ಸೆರೆಯಂ ಕಳೆದಂ || ೫೧ ||

ಆ ಬಳಿಕ ಲಘುಪತನಕವೆಂಬ ಕಾಗೆಯು ಎಲ್ಲ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು
ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದು ಬೆರಗಾಗಿ ಭಾಪು ಹಿರಣ್ಯಕನೆ ! ನೀನೇ ಧನ್ಯನು.
ಆದುದರಿಂದ ನಾನೂ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಬೇಕೆಂದಿರು
ವೆನು. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಮೈತ್ರೀಭಾವದಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು
ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಿರಣ್ಯಕ ವೆಂಬಿ
ಲಿಯು ತನ್ನ ಗೂಡಿನೊಳಗಿನಿಂದಲೇ ನೀನು ಯಾರು ? ಎಂದು ಕೇಳಿ
ತು. ಆ ಕಾಗೆಯು ನಾನು ಲಘುಪತನಕವೆಂಬ ಕಾಗೆಯು ಎಂದು
ತ್ತರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿತು. ಹಿರಣ್ಯಕವು ನಕ್ಕು ಏನು ! ನಿನ್ನೊಡ
ನೆ ಮೈತ್ರಿಯೇ ?

ಏಕೆಂದರೆ.

ಕಂದಂ || ಅವುದರೊ ಳಾವುದೊಂದು ಗು |
ಮಾವಸ್ತು ವನದರೊಳ ಮರ್ಚಿಸುವದರಿವುಳ್ಳಂ ||
ಏವೇಳ್ಳಪೆನಾ ನನ್ನಂ |
ಭಾವಿಸೆ ನೀನುಣ್ಣನೆಂತುಟಳ್ಳ ಸಮನಿಕುಂ || ೫೨ ||
ಓಗರಕ ಮುಣ್ಣವಂಗನು |
ರಾಗಂ ಸಮನಿಸೆ ವಿಪತ್ತಿಗದು ಕಾರಣಮೈ ||

ಕಾಗೆ ಪೊರೆದತ್ತು ನಲವಿಂ |

ದಾಗಳ್ ನರಿಯಿಂದೆ ಬಂದಿ ವಿಡಿದೀ ಮೈಗಮಂ ||೫೩||

ಆ ಕಾಗೆಯು ಅದು ಹೇಗೆಂದು ಕೇಳಲು ಇಲಿಯು ಹೇಳಿತು.

ಎ ರ ಡ ನೆ ಯ ಕ ಥೆ.

ಮಗಧದೇಶದಲ್ಲಿ ಚಂಪಕಾವತಿ ಯೆಂಬುದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಾಡುಂ
ಟು ಅಲ್ಲಿಬಂದುಕಾಗೆಯೂ, ಜಿಂಕೆಯೂ ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಅತಿಸ್ತೇಹವಾ
ಗಿದ್ದವು. ಆ ಹುಲ್ಲೆಯು ಮನಸ್ಸು ಬಂದಹಾಗೆ ಓಡಾಡುತ್ತಾ ಮೈಯ್ಯು
ಬ್ಬಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇರುತ್ತಾ ಒಂದಾನೊಂದು ನರಿಯನ್ನು ಕಂಡಿತು
ಅದನ್ನು ಕಂಡು ನರಿಯು, ಆಹಾ ನೋಗನಾದ ಇದರ ಮಾಂಸವನ್ನು
ಹೇಗೆ ತಿನ್ನು ಶೀ ೨ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿತು. ಆಗಲಿ ಮೊದಲು ವಿಶ್ವಾಸವ
ನ್ನುಂಟುಮಾಡುವೆನು ಎಂದಾಲೋಚಿಸಿ ಬಳಿಗೆಬಂದು ಮಿತ್ರನೇ ನಿನ
ಗೆ ಹ್ಲೇಮವೇ ೨ ಎಂದು ಕೇಳಿತು. ಬಳಿಕ ಹುಲ್ಲೆಯು ನೀನಾರು ೨
ಎಂದು ಕೇಳಿತು. ಆಗ ನರಿಯು ನಾನು ಹ್ಲಾದ್ರಬುದ್ಧಿಯೆಂಬ ನರಿಯು
ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಂಧು ಮಿತ್ರರಿಲ್ಲದೆ ಸತ್ತವನಂತೆ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರು
ವೆನು, ಈಗ ಮಿತ್ರನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಿ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ
ದವರಂತೆ ಜೀವಲೋಕವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆನು. ನಾನು ಹೇಗಾದರೂ
ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಸೇವಕನಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಆಗ ಹ
ರಿಣವು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಆಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯ ಭ
ಗವಂತನು ಅಸ್ತವನ್ನು ಹೊಂದಲು ನರಿಯೂ, ಜಿಂಕೆಯೂ ಕೂಡ
ಹುಲ್ಲೆಯ ವಾಸಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋದವು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದಾನೊಂದು
ಸುಪಗೆಯ ಮರದ ಕೊಂಬೆಯ ಮೇಲೆ ಸುಬುದ್ಧಿ ಎಂಬ ಒಂ
ದು ಕಾಗೆಯು ಜಿಂಕೆಗೆ [ಬಾಲ್ಯಮಿತ್ರನಾಗಿ ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು.
ಆಕಾಗೆಯು ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಎಲೈ ಮಿತ್ರ ಚಿತಾಗ್ರನೇ! ಈ ಎ
ರಡನೆಯದಾವುದು ೨ ಎಂದು ಕೇಳಿತು. ಆಗ ಜಿಂಕೆಯು ಮಿತ್ರನೇ !
ಇದು ನರಿಯು ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಂದಿರುವುದು

ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಾಗೆಯು ಮಿತ್ರನೇ ! ಅಕಸ್ಮಾತ್
ತ್ತಾಗಿ ಬಂದವನೊಡನೆ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ತರವಲ್ಲ.

ಕಂದಂ|| ಕುಲಮಂ ಶೀಲಮ ನರಿಯದೆ |
ನಿಲಯದೊಳಾವಂಗ ವಿಯ್ಯುಲಾಗದು ನೆಲೆಯಂ ||
ಖಲಮಾರ್ಜಾರದೆ ದೋಷದಿ |

ನಳಿದುದು ಪಳದನಿಸಿದಾಜರದ್ಧ ವ ಗೃಧ್ರಂ ||೫೪||

ಜಿಂಕೆಯೂ ನರಿಯೂ ಹೇಗೆಂದು ಕೇಳಲು ಕಾಗೆಯು ಹೇಳಿತು.

ಮೂ ರ ನೆ ಯ ಕ ಥೆ.

ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಗೃಧ್ರಕೂಟವೆಂಬ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದಾದ
ಬಂದು ಸರ್ಕ ಟೀ ವೃಕ್ಷವಿರುವುದು. ಜರದ್ಧವೆಂಬ ಒಂದಾನೊಂದು
ಮುದಿಹದ್ದು ದೈವವಿಲಾಸದಿಂದ ಕಣ್ಣಿಲ್ಲದೆ ಉಗುರುದುರಿ ಆ ಮರದ
ಪೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಗಿಡದಲ್ಲಿರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲಾ
ದಯೆಮಾಡಿ, ಆ ಮುದಿಹದ್ದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಕೊಂಚಕೊಂಚ
ಪಾಲನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರಿಂದ ಆ ಜರದ್ಧವವು ಜೀವನ
ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು.

ಆಮೇಲೆ ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ದೀರ್ಘಕರ್ಣನೆಂಬ ಮಾರ್ಜಾರವು
ಆ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಮರಿಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂತು. ಅನಂತ
ರದಲ್ಲಿ ಆ ಬೆಕ್ಕು ಬರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಹಕ್ಕಿಗಳ ಮರಿಗಳೆಲ್ಲ ಭಯ
ದಿಂದ ಅರಚಿಕೊಂಡವು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಜರದ್ಧವವು ಯಾರು ಬರು
ವದು ೨ ಎಂದು ಕೇಳಿತು. ಬೆಕ್ಕು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಯಪಟ್ಟು ಅಕ
ಟಾ ! ಸತ್ತಿತು.

ವಕೆಂದರೆ?

ಕಂದಂ|| ಎನ್ನ ವರೆಂಬಂದ ಪುದಿ |
ಲ್ಲ ನ್ನ ವರೆಂಭಯಕೆ ಸುಗಿಯ ಪೇಳ್ವುದು ಒಳಕಂ ||

ಬನ್ನಂ ಬಂದೊಡೆ ಮನುಜಂ |

ಬನ್ನ ಕೆ ತಕ್ಕುದನೆ ಬಗೆದು ಮಾಡಲ್ವೆಳ್ಳುಂ ||೫೫||

ಈಗ ನಾನಿದರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಹೋಗಲಾರನು, ಆದುದರಿಂದ ಹೇಗಾದರೂ, ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಇದರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವೆನು. ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಆರ್ಯನೇ ! ನಿನಗೆ ವಂದಿಸುವೆನು, ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಬಳಿಕ ಮುದಿಹದ್ದು ನೀನಾರೆಂದು ಕೇಳಿತು. ನಾನು ಮಾರ್ಜಾಲನೆಂದು ಹೇಳಲು, ಹದ್ದು ದೂರವಾಗಿ ಹೋಗು, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಸಾಯುವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಆಗ ಬಿಕ್ಕು ಆರ್ಯನೇ ! ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಲಾಲಿಸಬೇಕು. ನಾನು ವಧ್ಯನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಬಹುದು.

ಎಕೆಂದರೆ

ಕಂದಂ|| ಕುಲದೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿದ ಮಾತ್ರಮೆ |

ಕೊಲಲಾದಪುದಿಲ್ಲ ಪೂಜೆಗೆಯ್ದ ಪುದಿಲ್ಲಂ ||

ಕೊಲಲುಂ ಪೂಜಿಸಲುಂ ಭೂ |

ತಲದೊಳ್ ಪಾಣಿಗಳ ಚರಿತಮೇ ಕಾರಣಮೈ ||೫೬||

ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಹದ್ದು ನೀನು ಏತಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವೆ? ಹೇಳು. ಎಂದು ಕೇಳಲು, ನಾನು ಈ ಗಂಗಾತೀರದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ, ಸ್ನಾನಮಾಡುತ್ತಾ, ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿ ಚಂದ್ರಾಯಣ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಇರುವೆನು. ತಾವು ಧರ್ಮಕ್ಷಣ್ಣನಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರೆಂತಲೂ, ಪ್ರೀತಿಸುವದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವರೆಂತಲೂ, ಹಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲ ಯಾವಾಗಲೂ, ನನ್ನೆದುರಾಗಿ ಹೋಗಲು ತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ, ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ದೊಡ್ಡವರಾದ ತಮ್ಮಿಂದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಬಂದೆನು, ಧರ್ಮಜ್ಞರಾದ ತಮ್ಮಂಥವರೇ ! ಅತಿಥಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದೇ? ಗೃಹಸ್ಥನ ಧರ್ಮವಾದರೂ ಹೀಗಿರುವದು.

ಕಂದಂ|| ನಡೆತರೆ ಪಗೆಯುಂ ತಾನಿ |

ವೆಡೆಗಾತನ ನುಚಿತದಿಂದೆ ಕಾಣಲ್ವೆಳ್ಳುಂ ||

ಗಿಡಮದು ತನ್ನ ಯ ಬುಡಮಂ |

ಕಡಿವಂಗಂ ನೆಳಲನೀಯ್ಯದೆಂ ಮಾಡ್ತುಪ್ಪದೆ ||೫೭||

ಬಂದುವೇಳೆ ಹಣವಿಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ, ಸವಿನುಡಿಯಿಂದಲಾದರೂ ಅತಿ ಧಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಕಂದಂ|| ಪುಸಿಯಲ್ಲದ ಸವಿವಾತುಂ |

ರನೆಯುಂ ರಸಮುಂ ತ್ಯುಣಂಗಳೇ ನಾಲ್ಕುಕ್ಕಂ ||

ವಸುಮತಿಯೊಳ್ ಸಜ್ಜನರುದ |

ವಸತದೊಳೆಂದೂಣೆ ಯಪ್ಪುದಿಲ್ಲಿದು ನಿಸದಂ ||೫೮||

ಸಂತ ಸ್ವಂತರೊಳಂ ದು |

ಭ್ರಾಂತರೊಳಂ ಸಮತೆಯಿಂದೆ ದಯೆಗೆಯ್ದ ಪರೈ ||

ಮಂತಣಮೇಂ ಚಂಡಾಲ ಗ್ಯ |

ಹಾಂತರ ಮಂದಿಂದು ಜೊನ್ನಮಂ ಮಾಡಿಸನೇಂ||೫೯||

ಆವನ ಮನೆಗೆಯ್ದ ತಿಥಿಯೆ |

ಭಾವನೆಯಂ ಪೊರ್ದ ದಾಸೆಗೆಟ್ಟು ತೆರಳ್ವಂ||

ತೀವಿದ ಪಾಪಮನಿತ್ತಪ |

ನೇವೆಲ್ಲೆಪೆ ನವನ ಸುಕೃತಮಂ ಕೊಂಡುಯ್ಯಂ ||೬೦||

ಉತ್ತಮ ಜಾತಿಯೊಳೊಗದ ನ |

ರೋತ್ತಮ ನಾಲಯಕೆ ನೀಚನೈದಿದೊಡಂ ತಾ ||

ನೊತ್ತರಿಸದವಂ ಗುಚಿತಮ |

ನಿತ್ತಪುದೊಲಿ ದತಿಥಿ ಸರ್ವದೇವಾತ್ಮಕನೈ||೬೧||

ಬಳಿಕ ಹದ್ದು, ಅಯ್ಯಾ ! ಬಿಕ್ಕುಗಳು ಮಾಂಸಾಹಾರಿಗಳಲ್ಲವೆ? ಇಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಿಯ ಮರಿಗಳು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿರುವವು. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವೆನು. ಎನ್ನಲು, ಮಾರ್ಜಾಲವದನ್ನು ಕೇಳಿ, ನೆಲವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ತಡವಿಕೊಂಡು, ಅಯ್ಯಾ ! ನಾನು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ದುಷ್ಕರವಾದ ಚಂದ್ರಾಯಣ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ

ಗಳು ಬಂದೆಕ್ಕೊಂದು ಜಗಳವಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, “ ಆಹಿಂಸಾಪರಮೋಧ
ಮಃ ” ಎಂಬಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಐಕಮತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವು.

ಏತಕಂದರೇ

ಕಂದೆ|| ಎಲ್ಲಮುನುಂ ನೈರಿಸುತಂ |
ಬಲ್ಲನಿತರೊಳ್ಳೆ ಜನಕ ಮಾಶ್ರಯರೆ ನಿಸು ||
ತೆಲ್ಲಿಯುಮಾ ಕೊಲೆಗಳೆಸದ |
ಬಲ್ಲಿದ ರಾದವರೆ ಸಗ್ಗನಾಡಿಗರಲೆ ||೬೦||
ಎಡವಿಡದೊಡನೆಳ್ಳೆ ಪುಫುದು |
ಮಡಿವೊಡವಾ ಮಿತಧರ್ಮವೊಂದೇ ನಿಸದಂ ||
ಒಡಲೊಡನೆ ಮಿಕ್ಕುದೆಲ್ಲಂ |
ಕೆಡುವದು ಪೊಡವಿಯೊಳಿದೆಲ್ಲ ಮಾಚ್ಚರಿಯೆಲ್ಲಂ ||೬೧||
ಆವುದರ ಮಾಂಸಮಂ ಮು |
ತ್ತಾವುದು ಸವಿಗೊಂಡು ಮೆಲ್ವು ದವರಂತರವಂ ||
ಭಾವಿಸ ಲೊಂದರ್ಕ್ಕಳಿಯು |
ನೀವುದು ಪೊಳ್ಳು ನಿಸು ಪೆರತು ಹರಣಮು ನುಳಿಗುಂ ||
ಮಡಿಯಲ್ವೊಳ್ಳು ಮೆನುತ್ತಂ |
ಪೊಡವಿಯೊಳಿಹ ಪುರುಷನಾಂಪ ಕಡುದು ಗುಡಮನೆ ||
ಲೈಡೆಯೊಳ್ ಪೆರ ನನುವಾನಂ |
ಬಡೆದದ ನಭಿವರ್ಣಿಸಲ್ಕದೇ ನಾರ್ತಪನೆ ||೬೨||
ಪಳುವೊಳ್ ತನ್ನಿಚ್ಚೆಯೊಳೇ |
ಬೆಳದಿಹ ಗೆಳಸುಗಳನಾದೊಡಂ ಪೂರ್ಣತೆಯಂ ||
ದಳವೀಪಾಳೊಡೆ ಗೋಸುಗೆ |
ಮಿಳೆಯೊಳ್ ದುಸ್ಕೃತಮು ನಾವನೆ ಸಗಲೆಳಸುವಂ ||೬೩||

ಹೀಗೆ ಪ್ರೀತಿಗೊಳಿಸಿ ಆ ಮಾರ್ಜಾರವು ಮರದ ಪೊಟ್ಟಿರೆಯಲ್ಲಿ
ಇತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವುದಿನಗಳು ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಆ ಬಿಕ್ಕು ಪ್ರತಿ
ನಿತ್ಯವೂ ಅಲ್ಲಿರುವ ಹಕ್ಕಿಯ ಮರಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಪೊಟ್ಟಿರೆಗೆ ತಂದು

ತನ್ನತ್ತಾ ಬಂತು. ಆ ಬಳಿಕ ಮರಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಹಕ್ಕಿಗೆ
ಳೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯಸನ ಪಡುತ್ತಾ ಇಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುವದಕ್ಕೆ ಮೊದಲುಮಾ
ಡಿದವು. ಆದನ್ನು ತಿಳಿದು ಮಾರ್ಜಾರವು ಪೊಟ್ಟಿರೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ
ಓಡಿಹೋಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಪಾರಿವಾಳಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತಾ
ಆ ಮರದ ಪೊಟ್ಟಿರೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮರಿಗಳ ಎಲುಬುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಈ
ಮುದಿ ಹದ್ದೇ ನಮ್ಮ ಮರಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ತಿಂದುಹಾಕಿರುವದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ
ಆ ಹದ್ದನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿದವು. ಆದುದರಿಂದ (ಕುಲಮಂಶೀ
ಲಮನರಿಯದೆ) ಎಂದು ಹೇಳಿದನು ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಆದನ್ನು ಕೇಳಿ
ಆ ನರಿಯು ಕೋಪಗೊಂಡು ಆಯ್ಯಾ ! ಈ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ
ಮೊದಲನೆಯ ದಿನದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕುಲಶೀಲಾದಿಗಳೂ ತಿಳಿದೇಯಿರಲಿಲ್ಲವೆ
ನ್ನೆ. ಆದರೂ ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹವು ದಿನೇ ದಿನೇ ಹೇಗೆ ವೃದ್ಧಿ
ಯಾಗುತ್ತಿರುವದು ?

ಕಂದಂ|| ಆರಿವಳ್ಳೆ ನಿಲ್ಲ ದೆಡೆಯ |
ಲ್ಲರಿವಿಲ್ಲದ ಗಾವಿಲಂಗೆ ಗಾರವ ಮಕ್ಕುಂ ||
ಮರವಿಲ್ಲ ದೆಡೆಯೊ ಳೊಡಲ |
ಮರವೇ ಸುರತರುನಿನಂತೆ ಪೊಳೆದಪುದಲೆ ||೬೪||
ಪೆರನಿವ ನಿವನಮ್ಮ ವನೆಂ |
ದರಸುವ ಗಣನೆಯದು ನೀಚ ಜನರ್ಗಲ್ಲದೆ ಸ |
ತ್ತುರುಷ ಗೊಳದೆ ಚರಾಚರ |
ಭರಿತ ಧರಿತ್ರಿಯೆ ಕುಟುಂಬ ಮುತ್ತಮು ಗರ್ಗಗಳೆ ||೬೫||
ಜಿಂಕೆಯು ನನಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂಧುವೋ ನೀನೂ ಹಾಗೆಯೆ ಎಂದೆನಿಲು
ಜಿಂಕೆಯು ಈ ವೃತ್ತರ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಗಳಿಂದೇನು ? ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂ
ದುಕಡೆ ಕುಳಿತು ವಿಸ್ತಂಭಾಲಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡೋಣವೆಂದುಹೇಳಿತು.

ಏಕೆಂದರೆ

ಕಂದಂ|| ಆವಂ ಗಾವಂ ಕೆಳೆಯ |
ಲ್ಲಾವಂ ಗಾವನು ಮರಾತಿ ಯೆಲ್ಲ ಸಹಜದಿಂ |

ದೇವೆಳೈಂ ನಡವಳಿಯಿಂ |

ಭಾವಿಸುಯೈ ಕೆಳೆಯರೆಂದು ಪಗೆಗಳು ಮೆಂದುಂ ||೬೯||

ಕಾಗೆಯು ಹಾಗೆಯೇ! ಆಗಲೆಂದು ಸಮ್ಮತಿಸಿತು. ಆಮೇಲೆ ಬೆಳಗಾಗಲು ಎಲ್ಲವೂ ತಂತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೋದವು. ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ನರಿಯು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ವಿತ್ರನೆ! ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಡೆ ಪ್ರೆರುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವ ಒಂದು ಹೊಲವಿರುವದು. ಅದನ್ನು ನಿನಗೆ ತೋರಿಸುವೆನು? ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಲು, ಜಿಂಕೆಯು ನಿತ್ಯವೂ ತಾನೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮೇಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಬಳಿಕ ಆ ಹೊಲದ ಯಜಮಾನನು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಬಲೆಯನ್ನೊಡ್ಡಿದನು. ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಜಿಂಕೆಯು ಎಂದಿನಂತೆಯೇ ಬಂದು ಬಲೆಗೆ ಬಿದ್ದು, ಅಕಟಾ ! ಕಾಲಪಾಶದಂತಿರುವ ಈ ಬಲೆಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸುವದಕ್ಕೆ ಮಿತ್ರನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವನು ತಾನೇ ಸಮರ್ಥನಾದಾನು? ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ನರಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಬಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಭಲಾ ! ಕಪಟನಾಟಕದಿಂದ ನನ್ನ ಮನೋರಥವು ಫಲಗೊಂಡಿತು. ಇದನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ರಕ್ತಮಾಂಸಗಳಿಂದ ನೇರಿರುವ ಎಲುಬುಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ತಿನ್ನಲೇಬೇಕು. ಇಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭೋಜನವಾಗುವದು, ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿತು. ಆಗ ಜಿಂಕೆಯು ನರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಮಿತ್ರನೇ! ನನ್ನ ಕಟ್ಟನ್ನು ಕತ್ತರಿಸು, ಬೇಗನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡು.

ಏಕೆಂದರೆ?

ಕಂದಂ|| ಕೆಳೆಯನೆ ನಾಪದಡೊಳ್ ಕೊಳ |

ಗುಳದೊಳ್ ತುಳಲಾಳ ನೆರೆಯಳಂ ಬಡತನದೊಳ್ ||

ಅಳಲೊಳ್ ನಂಟರಮಂ ರುಣ |

ದೊಳೆ ಶುಚಿಯಂ ತಿಳಿಯವೇಳ್ವುದಿವರ್ಗುಗಳಗುಣಮಂ ||೨೦||

ಮಸಣದೊ ಳರಮನೆಯೊಳಗಂ |

ವ್ಯಸನದೊ ಳುಕ್ಕೈವದೊಳಂತೆ ಬರಗಾಲದೊಳಂ ||

ದೆನೆಗೆಟ್ಟೊಡುವ ವಲನೆಯೊ |

ಳಸವಸಮಂಗೆೊಳ್ಳ ದಿರ್ಪನೇ ಬಾಂಧವನೈ ||೨೧||

ಆಗ ನರಿಯು ಅಡಿಗಡೆಗೂ ಬಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ದೃಢತರವಾಗಿರುವದೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ, ಮಿತ್ರನ ಈ ಬಲೆಯ ಹಗ್ಗಗಳು ನರಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು, ಮತ್ತು ಈ ದಿನ ಸೋಮವಾರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹೆಲ್ಲುಗಳಿಂದಿವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಡಿಯಲಿ ? ಮಿತ್ರನೇ ! ನೀನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ವಿಧವಾಗಿ ಎಣಿಸದೆ ಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ದಿನ ಹೊತ್ತಾರೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅದರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೆ ಮರೆಯಾಗಿ ಔತುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಆ ಬಳಿಕ ಆ ಕಾಗೆಯು ಸಂಜೆಯಾದರೂ ಜಿಂಕೆಯು ತನ್ನ ನೆಲೆಗೆ ಬಾರದಿರುವದನ್ನು ತಿಳಿದು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೋ ಹುಡುಕುತ್ತಾ, ಬಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮಿತ್ರನೇ ! ಇದೇನೆಂದು ಬೆಸಗೊಂಡಿತು. ಆ ಮಾತಿಗೆ ಜಿಂಕೆಯು ಗೆಳೆಯನೆ ! ಇದು ಮಿತ್ರನ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳದೆ ಹೋದದ್ದಕ್ಕೆ ಫಲವು. ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ.

ಕಂದಂ|| ಹಿತಮಂ ಬಯಸುವ ಗೆಳೆಯರ |

ಹಿತವಚನಮ ನಾಲಿಸದ ದುರಾತ್ಮ ಕನವನೀ ||

ಕ್ಷಿತಿಯೊಳ್ ವಿಪದಂ ಬಡೆದವು |

ದತಿಶಯಮೇ ನವನೆ ಶತ್ರುನಂದನನಲ್ತೆ ||೨೦||

ಆಗ ಕಾಗೆಯು ಮಿತ್ರನೇ ! ವಂಚಕನಾದ ಆ ಹ್ವಾದ್ರಬುದ್ಧಿ ಎಲ್ಲಿ? ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಜಿಂಕೆಯು ಮಿತ್ರನೇ ! ನನ್ನ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನಬೇಕೆಂದು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿರುವದು, ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಆಗ ಕಾಗೆಯು ಮಿತ್ರನೇ ! ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿಲ್ಲವೆ ?

ಕಂದಂ|| ಅಪರಾಧ ನಿಲ್ಲ ವೆಂದರಿ |

ದಪಶದರೊಳ ಗೊಲ್ಕೈ ಗೆಯ್ಯಲಾಗದು ನಿನದಂ ||

ಕೃಪಣರ್ಕಳಿಂದೆ ಸುಜನರ್ |

ತಪಿಸುತೆ ಸುಗಿದವುದು ಸಹಜ ಮದು ನಿರ್ನರಮೈ ||೨೨||

ಮುಡಿವಾತಂ ಮೂಸಿನನಾ |
 ಸೋಷ ರಾರುವ ಕಂಪನಂತುಟೀ ಗೆಳೆಯನ ನ|
 ಲ್ನು ಡಿಗಳ ನಾಲಿಸ ನಾತಂ |
 ನಡೆನೋಡಂ ತಾನರುಂಧತಿಯು ತಾರೆಗೆಯಂ ||೨೪||
 ಪೊರೆಯೊಳ್ ಸವಿನುಡಿಯುತೆ ಕ |
 ಣ್ಮರೆಯಾಗಲ್ ಕೆಲಸಗೆಡಿಸಿ ಮೊಗದೊಳ್ ಸೊದೆಯಂ||
 ಗರಮಂ ಪೊಡೆಯೊಳ್ ಧರಿಸಿದ |
 ನರರಂ ಪರಮಾಪ್ತ ರಾದೊಡಂ ಬಿಡವೇಳ್ಳುಂ ||೨೫||

ಎಂದು ಕಾಗೆಯು ಉದ್ದವಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸುರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲೆಡೆ
 ದ್ರಬುದ್ಧಿಯೇ ! ಏನು ಪಾಪಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ?
 ಏಕೆಂದರೆ?

ಕಂದಂ|| ಸವಿನುಡಿಗಳಿಂದೆ ನೊಲ್ಲಿಸಿ |
 ತವೆಪುನಿ ಮನ್ನಣೆಯ ನೆಸಗಿ ಬಸಗೊಳಿಸುತೆ ಬೇ ||
 ಡುವ ರಾನೆಯ ನಳಿಸುಪೊಡೀ |
 ಭುವಿಯೊಳ್ ಯಾಚಕರ್ಗಿ ಮೋಸಮಿನ್ನೆಂತಕಟಾ||೨೬||
 ಬಗೆವಡೆದು ನಂಬುಗೆಯೊಳಾ |
 ವಗಮುಪ ಕೃತಿಗಳನೆ ಗೆಯ್ಯು ಗೆಳೆಯಂಗೆರಡಂ ||
 ಬಗೆವ ಕೃತಘ್ನರ ನಕಟಾ |
 ಭಗವತಿ ಧಾರಿಣಿಯದೆಂತುನೀಂ ಪೊತ್ತಪೆಯೊ ||೨೭||

ಕಂದಂ|| ಖಳರೊಡ ನಳ್ತಿಯು ಮಂ ಮೇಣ್ |
 ಕಳಿತನಮಂ ಗೈಯ್ಯು ಲಾಗದಿಂಗಲ ಮುಷ್ಣಂ |
 ದಳಿಯಲ್ ಸುಟ್ಟುಪು ದದು ಕೀ |
 ತಳವಾಗಲ್ ಕೈಯ್ಯು ನೆಲ್ಲ ಕರಿದಾಗಿಸುಗುಂ ||೨೮||

ಅಥವಾ ದುರ್ಜನರ ಸ್ವಭಾವವೇ ! ಇದು.
 ವ್ಯ|| ಮೊದಲಡಿಗಳ್ಗೆ ಬೀಳ್ತು ಪ್ರದು ಚಿನ್ನಿನ ಮಾಂಸಮನಾಸೆಯಿಂ
 ದಮೆ | ಲ್ನುದು ಕಿವಿಯೊಳ್ ಜಿನುಂಗುವದೆ ದೇನನೊ ಮೆಲ್ಲನೆ

ರಯ್ಯವಾಗಿ ಬೇ| ಗದೊಳರ ಸುತ್ತಿ ರಂಧ್ರಮನಶಂಕಿತ ಮಾಗೊ
 ಳಗಣ್ಣೆ ಸಾರ್ಯದ | ಳದೆ ಖಳನಂತುಟೀಮಕಕಿರೀತಿಯನೆಲ್ಲ ಮು
 ಮನೆಗಳ್ಳುವಂ ||

ಕಂದಂ|| ಸವಿನುಡಿದಪ ನೆಂಬುದರಿಂ |
 ದವೆ ನಂಬಲ್ಪಾರ ದಾವಗಂ ದುರ್ಜನರಂ ||
 ಸವಿಯದು ನಾಲಗೆಕೊನೆಯೊಳ್ |
 ತವಿಸುವ ಹಾಲಾಹಲಂ ವಿಷಂ ಮಾನಸದೊಳ್ ||೧೦||

ಆಮೇಲೆ ಬೆಳಗಾಗಲು ಕಾಗೆಯು, ಹೊಲದ ಯಜಮಾನನು ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ
 ಕೋಲನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವದನ್ನು ಕಂಡು, ಮಿತ್ರನೇ
 ಚಿತ್ರಾಂಗ, ನಿನ್ನ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಊದಿಸಿಕೊಂಡು
 ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸದೆ ಸತ್ತವರಂತೆ ಇರು. ನಾನು ಕಬ್ಬ
 ವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಬೇಗನೆ ಎದ್ದು ಓಡಿಹೋಗುವೆ, ಎಂದು ಹೇಳಲು
 ಜಿಂಕೆಯು, ಹಾಗೆಯೇ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಆಮೇಲೆ ಹೊಲದ
 ವನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬಂದು ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು
 ಕಂಡು, ಆಃ ಆಃ ಸತ್ತೆಯ ಏ ಎಂದು ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಬಲೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ
 ಹಗ್ಗಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆವ್ಯರಲ್ಲಿಯೇ, ಜಿಂಕೆಯು
 ಕಾಗೆಯ ಕಬ್ಬವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಬೇಗನೆ ಓಡಿಹೋಯಿತು. ಆಗ ಹೊಲ
 ದವನು ಜಿಂಕೆಗಾಗಿ ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನು ಬೀಸಲು ಆ ದೊಣ್ಣೆಯು ತಗಲಿ
 ಆಡಗಿದ್ದ ನರಿಯು ಸತ್ತು ಹೋಯಿತು.

ಕಂದಂ|| ಮೂರುಂದೆ ವಸದೊಳ್ಳದೆ |
 ಮೂರುಂ ಪಕ್ಷದೊಳೆ ಮೂರು ಮಾಸಂಗಳೊಳಂ ||
 ಮೂರುಂ ಬರಿಸದೊಳಂ ಮಿತಿ|
 ಮಾರಿದ ದುಷ್ಕೃತಕೆ ಸುಕೃತ ಕಿಲ್ಲಿಯೆ ಫಲಮೈ ||೧೦||

ಅದುದರಿಂದ (ಓಗರಕಮುಣ್ಯವಂಗನುರಾಗಂ) ಎಂದು ಹೇಳಿ
 ದೆನು, ಎಂದೆನಲು ಕಾಗೆಯು ಮರಳಿ ಹೇಳಿತು.

ಕಂದಂ || ಎರೆಯನೆ ನಿನ್ನಂ ಭಕ್ತಿವು |
 ದರಿನೆನಗಂ ತೃಪ್ತಿಯಾಗ ದಲ್ಲದೆ ನೀನಿಂ ||
 ತಿರೆ ಕುಶಲಿಯಾಗಿ ಯಾನುಂ |
 ವರ ಚಿತ್ರಗ್ರೀವನಂತೆ ಬರ್ದುಕುವೆ ನೊಲವಿಂ ||v-೨||
 ಸಂತರ ಮನಮಂ ಕನಲ್ವ ತೆ |
 ರಂ ತವಿಸಿ ದೊಡಂ ವಿಕಾರಮಂ ಫೇರ್ದದೆ ||
 ನ್ಯಂತದ್ವಿಪಯಃ ಪ್ರವಾಹ ಮ |
 ಸಂತಂ ಪುಲೊಳ್ಳಿಯಿಂದೆ ಬಿನಿಯಾದವುದೇಂ ||v-೩||

ಹಿರಣ್ಯಕವೆಂಬ ಇಲಿಯು “ ನೀನು ಚಂಚಲನು ಚಂಚಲರೊಡನೆ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ.

ಕಂದಂ || ಕುರಿಯೊಳ್ ಕಾಗೆಯೊಳಂ ಕಾ |
 ಪುರುಷನೊಳಂ ಮಹಿಷದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಜಾಲದೊಳಂ ||
 ಎರಕಮ ನೆಸಗಲ್ಪಾರದು |
 ಪಿರದಲ್ತಿಯ ನೆಸಗಲವರೆ ತಲೆಮೆಟ್ಟುವರೈ ||v-೪||
 ಅಲ್ಲದೆ ನೀನು ನಮಗೆ ಹಗೆಯಾಗಿರುವವನು.

ಆದುದರಿಂದ.

ಕಂದಂ || ಪಗೆಯೊಡನೆ ಸಂಧಿಯಂತಾಂ |
 ಬಗೆದವು ದಲೊಳ್ಳಿ ತಾಗೊಡಂ ಬಡಿಸಿದೊಡಂ ||
 ಮಿಗೆ ಕಾದ ನೀರ ನೆರಕೊಡ |
 ಮಗಿನಿಯನೇಂ ತಣ್ಣುಗೆಯ್ಯದೇ ಪಾಣ್ಡು ಪುದೇಂ ||v-೫||
 ತೊರೆಯಲ್ವೆಳ್ಳುದು ಸುಜನರ್ |
 ದುರುಳರ ನರಿವಳ್ಳೆ ರೆನಿಸಿದೊಡಮವರಂಭೀ ||
 ಕರಮಲ್ತೆ ಪನ್ನಗಂ ಸುಂ |
 ದರ ಮಣಿಯಂ ನೆತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪೊತ್ತಿ ದೊಡಮೇಂ ||v-೬||

ಆಗದೆ ಕಜ್ಜಮದಾಗದೆ |
 ದಾಗುವ ದಾವುದೊ ಅದಕ್ಕು ಮಿಂತೆನಿಸಿ ದೊಡಂ ||
 ಪೋಗದು ನೀರೊಳ್ ಬಂಡಿಯ |
 ದಾಗಳ್ ನೆಲದೊಳ್ ಪಡಂಗು ನಡೆದವುದಿಲ್ಲಂ ||v-೭||
 ಪರಿಪಂಥಿಗಳೊಳ ಮೊಲಿಯದೆ |
 ತರುಣಿಯರೊಳ ಮಾವ ಗಾವಿಲಂ ನಲಿದಪನಾ ||
 ಪುರುಷಂ ನಲವಿಂ ತನ್ನೈ |
 ಸಿರಿಯೆಲ್ಲ ಮನಿತ್ತು ಕಡೆಗೆ ತಾಂಸತ್ತ ಪನ್ನೈ ||v-೮||

ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಆಗ ಲಘುಪತನಕನು ಮಿತ್ರನೇ! ನಾನೆಲ್ಲ ವನ್ನೂ ಕೇಳಿವೆನು. ಆದರೂ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಸಂಸಾದಿಸಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವಿರುವದು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ನಾನು ಪವಾಸಗಳಿಂದ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಕಂದಂ || ಒಡೆವುದು ಬೇಗನೆ ದುರುಳರ |
 ಗೆಡೆ ಮಣ್ಣಿನ ಮಡಕೆಯಂತೆ ಕೊಡಿಸಲರಿದೈ ||
 ಒಡೆಯದು ಬೇಗನೆ ಸುಜನರ |
 ಗೆಡೆ ಪೊಂಗೊಡದಂತೆ ಬೇಗ ಬೆಸೆಯಲ್ಕುಕ್ಕುಂ ||v-೯||
 ಕರಗುವದರಿಂದೆ ಲೋಹಂ |
 ದುರುಳ ಭಯದಿಂದೆ ಲೋಭದಿಂದಂ ಕತಮೊಂ ||
 ದರಿನೇಮಿಗೆ ಪಕ್ಕಿಗಳುಂ |
 ದರುನನದಿಂ ಸಂತರಿಂತಿವರ್ ಸೇರ್ದಪರೈ ||೯೦||

ಕಂದಂ || ಕಂಗೊಳಪರಾವಗಂ ಸುಜ |
 ನಂಗಳ್ ತೇಂ ಗಾಯ್ಕಳಂತೆ ಮಿಕ್ಕುಜನಂಗಳ್ ||
 ಕಂಗೊಳಪೆಳಚೆಯ ಪಣ್ಣಿನ |
 ಪಾಂಗಿಂ ಪೊರಗಡೆಯಿ ಕೋಭವಡೆದೆಸೆದ ಪರೈ ||೯೧||
 ಸಂತರ ನೇಹಂ ಪರಿದೊಡ |
 ಮಂತವರ ಗುಣಂಗಳಾವಗಂ ಪೊರ್ದದು ಭಾ |

ವಾಂತರಮಂ ಬಿಸಕಾಂಡದ |
ತಂತುಗಳ ಗಲ್ಲ ಪವೆ ಮುರಿದೊಡಂ ಪೊಸಬಿಸಮಂ ||೯೦||
ಕುಡುವುದು ಕಡುಪುಂ ಕೌಚಂ |
ಬಡತನದೊಳ್ ಭಾಗ್ಯದೊಳಗಮಿವು ಸಾಮಾನ್ಯಂ ||
ನುಡಿವುದು ನನ್ನಿಯ ನೊಲಿವುದು |

ಕಡುದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಂ ಗುಣಂಗಳಿವು ಮಿತ್ರನವೈ ||೯೨||
ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇಂಥಾ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವು
ತೊಬ್ಬ ಮಿತ್ರನನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೊಂದಲಿ? ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಕಾಗೆಯ
ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಿರಣ್ಯಕನು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಮಿತ್ರನೇ! ನಿನ್ನ
ಈ ಸವಿನುಡಿಗಳೆಂಬ ಅಮೃತ ವರ್ಷದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು.
ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ.

ವೈ || ನಲಿದು ಸುಹೃಜ್ಜನಂ ನುಡಿವ ಮಾತು ಮನಕ್ಕಿನಿದಾಗುವಂ
ತೆ ಶೀಲತಲಜಲಮಜ್ಜನಂ ಬಿಸಿಲೆ ಬಾಡಿದವಂಗಿ ನಿದಪ್ಪುದಿಲ್ಲಮು |
ಜ್ವಲನವ ಮೌಕ್ತಿಕಾವಳಿ ಸೊಗಂ ಗೊಡದಂಗಳೆ ಗಂಧಲೇಪಮಂ |
ಸಲಿಸಿದೊಡಂ ಸೊಗಂ ಗೊಡದು ಸಂತರ ನಲ್ಲುಡಿ ಮೋಹ
ಮಂತ್ರವೈ || ||೯೪||

ಕಂದಂ || ಮುಳುವುದು ಬೇಳ್ಳುದು ಕೂರ್ನುಡಿ |
ಚಲಚಿತ್ತೆ ಜಾಜು ಪುನಿಯನುಸುರ್ವುದು ಕಜ್ಜಂ ||
ಗಳೊಳೆ ರಹಸ್ಯಮನೆಳಸುವ |
ದಿಳಿಯೊಳ್ ನೇಹಿಗಳೆ ಸಲ್ಲವೇಳು ಗುಣಂಗಳೆ ||೯೫||
ಈ ಮಾತಿನ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೋಷವೂ ಕಾ
ಣುವದಿಲ್ಲ.

ಕಂದಂ || ವೆರಸುರ್ವ ಕಥೆಗಳಿಂದಮೆ |
ಪುರುಷಂ ತಿಳಿದವುದು ಪಟುತೆಯಂ ನನ್ನಿಯುಮಂ ||
ಸ್ಥಿರತೆಯ ನಸ್ತಬ್ಧತೆಯಂ |
ಪರಿಕವುದು ಜನಂಗಳಾವಗಂ ಕಣ್ಣಿಂದಂ ||೯೬||

ಕಂದಂ || ಕವಡರಿಯದೆ ನಿರ್ಮಲ ಚಿ |
ತವನಾಂತರ ಮೈತ್ರಿ ಬೇರೆ ತೆರದಿಂ ದಿಕುಂ ||
ಭುವಿಯೊಳ ಗಾಲೊಚೆನೆ ಕೈ |
ತವಮುಚ್ಚರ ನುಡಿಯ ದೊಂದು ತೆರದಿಂ ದಿಕುಂ ||೯೭||
ಮನದೊಳ್ ನುಡಿಯೊಳ್ ಕೆಲಸದೊ |
ಳನುವಿವು ದದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿ ದುರುಳಲೊಳ್ ||
ಮನದೊಳ್ ನುಡಿಯೊಳ್ ಕೆಲಸದೊ |
ಳನುವದು ದೊಂದೇ ತೆರಂ ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಗಳೆ ||೯೮||

ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನಿಷ್ಟವಿದ್ದಂತಾಗಲಿ. ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹಿರಣ್ಯಕನು
ಸ್ವೇಹವನ್ನು ಮಾಡಿ ಔತಣದಿಂದ ಮಿತ್ರನನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿ,
ತನ್ನ ಗೂಡಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋಯಿತು. ಕಾಗೆಯು ತನ್ನ ಸ್ಥಲಕ್ಕೆ
ಹೋಯಿತು. ಅದು ಮೊದಲೊಂದು ಅವುಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಭೋ
ಜನ ಗಳಿಂದಲೂ, ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಂದಲೂ, ವಿನೋದ ಕರವಾದ
ಸಲ್ಲಾಪಗಳಿಂದಲೂ, ದಿನೇ ದಿನೇ ಮೈತ್ರಿಯು ಒಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು.
ಒಂದು ದಿನ ಕಾಗೆಯು ಇಲಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮಿತ್ರನೇ! ಇಲ್ಲಿ ಯೆಷ್ಟು
ಹುಡುಕಿದರೂ ಆಹಾರವೇ ಸಿಕ್ಕುವದಿಲ್ಲ ವಾದುದರಿಂದ ಈ ಸ್ಥಲವನ್ನು
ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಗಾದರೂ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಆಗ
ಹಿರಣ್ಯಕನು ಮಿತ್ರನೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕು?
ಎಕೆಂದರೆ?

ಕಂದಂ || ಒಂದಡಿಯಂ ತೆಗಿಯದೆ ಪೆ |
ತೊಂದಡಿಯಿಂದಮೆ ತೆರಳ್ಳ ಪಂ ವಿದ್ಯಾಂಸಂ ||
ಮುಂದಣ ನೆಲೆಯಂ ಪರಿಕಿಸ |
ದೆಂದುಂ ಬಿಡಲಾಗದೈನೆ ಮುನ್ನಿನ ನೆಲೆಯಂ ||೯೯||

ಎಂದು ಹೇಳಲು ಕಾಗೆಯು ಒಂದಾನೊಂದು ಒಳ್ಳೆ ಸ್ಥಲವಿರುವ
ದೆಂದು ಹೇಳಿತು. ಇಲಿಯು ಅದು ಯಾವದೆಂದು ಕುಳಲು ಕಾಗೆಯು
ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಿಲ್ಲಿ ಕರ್ಪೂರ ಗೌರವೆಂಬುದೊಂದು ಸರೋವರವುಂಟು.

ಅಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬಾಲ್ಯಮಿತ್ರನಾದ ಮಂಥರನೆಂಬುದೊಂದು ಮಸಳೆಯಿರುವದು. ಆತನು ಬಹಳ ಧರ್ಮಿಷ್ಠನು.

ಏಕೆಂದರೆ

ಕಂದಂ|| ಪೆರಗುಪದೇಶಮ ನೆಸಗುವ |
ದ ರೊಳ್ಳೆಲ್ಲ ಪಂಡಿತ ಕ್ಷಳಹು ದದು ಸುಲಭಂ||

ಪಿರಿವೆನಿಪ ಧರ್ಮದೊಳಗಾ |

ಚರಣೆಯ ನೆಸಗುವ ಮಹಾತ್ಮ ರೆಲ್ಲಿದ್ವಪರೊ ||೧೦೦||

ಅದು ನೋಗಸಾದ ಭೋಜನದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಆದರಿಸುವದು ಎಂದು ಹೇಳಲು ಹಿರಣ್ಯಕನು ಆದರೆ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯಿದ್ದು ಏನುಮಾಡಬೇಕು?

ಏಕೆಂದರೆ.

ಕಂದಂ|| ಆಪೆಡೆಯೊಳ್ ಪರಿಕಿಸೆ ಸಂ |

ಭಾವನೆಯುಂ ಬಾಂಧವರ್ಕಳುಂ ಬಿಚ್ಚಿಗಳುಂ ||

ಜೀವನಮುಂ ದೊರೆದವುದಿ |

ಲ್ಲಾ ನಿಷಯಮು ನೊಡನೆ ತೊರೆದುತೆರಳಲ್ವೆಳ್ಳುಂ||೧೦೧||

ನಡವಳಿಯುಂ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಂ |

ಕುಡುವುದು ನಾಣ್ಯವುದು ಬೆಗಡುಗೊಳ್ಳುದಿವೈದಾ ||

ವೆಡೆಯೊಳ ಗಿರ್ದಪುದಿಲ್ಲಾ |

ಯೆಡೆಯುಂ ಬಿಡವೇಳ್ಳು ಮಾಗಳೇ ಸತ್ತುರುಷಂ ||೧೦೨||

ಗೆಳೆಯನೆ ಯಾವೆಡೆಯೊಳ್ ನಿ |

ಪುಳಮಹ ನದಿ ವೈದ್ಯ ನುತ್ತುಮರ್ಣಂ ವಿದ್ಯಾ|

ವಿಳಸಳೊತ್ತಿಯ ನಿವರ್ಗಳ್ |

ಪೊಳೆದವು ದಿಲ್ಲಾ ಪ್ರವೇಶಮಂ ಬಿಡವೇಳ್ಳುಂ ||೧೦೩||

ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋಗು. ಎಂದು ಹೇಳಲು ಕಾಗೆಯು ಅಂತೆಯೇ ಆ ಗೆಳೆಯನೊಡನೆ ವಿನೋದವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಮಾರ್ಗಾಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಸುಖದಿಂದ ಆ ಸರೋವರದ ಬಳಿಗೆ ಹೋಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಮಂಥರನು ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿ

ಲಘುಪತನಕನಿಗೆ ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಇಲಿಗೂ, ಅತಿಥ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿತು.

ಏಕೆಂದರೆ

ಕಂದಂ|| ಮನೆಗೈದಿ ದತಿಥಿ ಬಾಲಕ |

ನೆನಿಸಿದೊಡಂ ಕೆಳವೆ ನಾದೊಡಂ ಯಾವನವಂ ||

ತ ನೆನಿಸಿ ದೊಡ ಮೆಸಗುವ ದ|

ಚರ್ನೆಯುಂ ಗುರುವೆನಿಪ ನತಿಥಿಯೆಲ್ಲ ಜನರ್ಗಂ ||೧೦೪||

ಗುರು ಪಾರ್ವರ್ಗನಲಂ ಭೂ |

ಸುರನೇ ಗುರುವೆಲ್ಲ ವರ್ಣದವರ್ಗಂ ಪತಿಯೇ ||

ಗುರು ವಂಗನೆ ಯರ್ಗೇ ನಿಪಂ|

ಪರಕಿಸೆಲ್ಲರ್ಗಮತಿಥಿಯೇ ಗುರು ದೈವಂ ||೧೦೫||

ಎಂದು ಹೇಳಲು ಕಾಗೆಯು, ಮಿತ್ರನೇ! ಈ ಮೂಖಿಕರಾಜನು ಪುಣ್ಯವಂತರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನಾಗಿಯೂ, ಕರುಣಾಸಮುದ್ರನಾಗಿಯೂ, ಇರುವುದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮಾಡು. ಆದಿ ಶೇಷನು ತನ್ನ ಎರಡುಸಾವಿರ ನಾಲಿಗೆಗಳಿಂದ ಹೊಗಳಿದರೂ ಈತನ ಗುಣಗಳು ಮುಗಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಎಂದು ಹೊಗಳುತ್ತಾ ಚಿತ್ರಗ್ರೀವಚರಿತ ವನ್ನು ಹೇಳಿತು. ಆ ಬಳಿಕ ಮಂಥರವೆಂಬ ಮಸಳೆಯು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಹಿರಣ್ಯಕನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಮಹಾತ್ಮನೇ! ನೀನು ಈ ನಿರ್ಜನವಾದ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬರಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಬೆಸಗೊಳಲು, ಇಲಿಯು ಹೇಳಿತು.

ನಾ ಲ್ಕ ನೆ ಯ ಕ ಥೆ.

ಚಂಪಕಾವತಿ ಯೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ಮಹವೃಂಟು. ಅಲ್ಲಿ ಚೂಡಾಕರ್ಣನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಸನ್ಯಾಸಿಯು ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನು ನಿತ್ಯ ಪೂಜೋಪನವಾದಮೇಲೆ ಮಿಕ್ಕ ಅನ್ನದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಆ ಬಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಬೋದಿಗೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದ

ನು. ನಾನು ನಿತ್ಯವೂ ಹಾರಿ ಅ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಹೀಗೆ
ರಲು ಒಂದುದಿನ ಅತನ ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರನಾದ ವಿಣಾಕರ್ಣನೆಂಬ ಮ
ತ್ತೊಬ್ಬ ಸನ್ಯಾಸಿಯು ಬಂದನು. ಅಗೆ ಚೂಡಾಕರ್ಣನು ವಿಣಾಕ
ರ್ಣನೊಡನೆ ವಿನೋದವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ, ಮಧ್ಯದಿಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು
ಹೆದರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ನೀಳಿಹೋದ ಬಿದಿರು ಕೋಲಿನಿಂದ ನೆಲದ ಮೇಲೆ
ಹೊಡೆದನು. ಆಗ ವಿಣಾಕರ್ಣನು ಮಿತ್ರನೇ! ಇದೇನು ನನ್ನ ಮಾ
ತುಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ನೋಡುವಂತಿದೆ ಎಂದನು.
ಚೂಡಾಕರ್ಣನು ಮಿತ್ರನೇ ! ನಾನು ಗಮನವನ್ನು ಕೊಡದೇಯಿಲ್ಲ.
ಆದರೆ ನೋಡು ನನಗೆ ಅಪಕಾರಿಯಾದ ಈ ಇಲಿಯು, ಯಾವಾಗಲೂ
ಬಕ್ಕುರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅನ್ನವನ್ನು ಹಾರಿತಂದು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಎಂದು ಹೇಳ
ಲು, ವಿಣಾಕರ್ಣನು ಆ ಬೋದಿಗೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಇದೇನು ಅಲ್ಪ
ಬಲವುಳ್ಳ ಈ ಇಲಿಯು ಇಷ್ಟೊಂದು ಹಾರುವದೆ ? ಅದುದರಿಂದ ಇದ
ಕ್ಕೆ ವಿನೋಕಾರಣ ವಿರಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇನರಿ.

ಕಂದಂ|| ತರಣಿ ಮುದಿಗಂಡನಂ ನಿ |
ನರ್ದಿಂ ಮುಡಿವಿಡಿಡು ಗಾಢದಾಲಿಂಗನದಿಂ ||
ನೆರೆಯುತೆ ಕದಪಂ ಚುಂಬಿಪ |
ಪರಿಯಂ ಪರಿಕಿಸಲ ದೊಂದು ಕತಮಿರವೇಳ್ಕುಂ ||೧೦೬||
ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಚೂಡಾಕರ್ಣನು ಅದು ಹೇಗೆಂದು ಕೇಳಲು,
ವಿಣಾಕರ್ಣನು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಪೊದಲು ಮಾಡಿದನು.
ಐ ದ ನೆ ಯ ಕ ಥೆ.

ಗೌಡದೇವದಲ್ಲಿ ಕೌಶಾಂಬಿ ಯೆಂಬುದೊಂದು ನಗರಮುಂಟು ಅಲ್ಲಿ
ಮಹಾಧನವಂತನಾದ ಚಂದನದಾಸನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ವರ್ತಕನಿದ್ದನು.
ಅವನು ಮುದುಕನಾದರೂ ಕಾಮವಿಕಾರಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ, ಹಣವಂತನೆಂ
ಬ ದರ್ಪದಿಂದ, ಲೀಲಾವತಿಯೆಂಬ ಒಬ್ಬ ವರ್ತಕನಮಗಳನ್ನು ಮದು
ವೆಯಾದನು. ಆಕನ್ನೆಯು ಮನ್ಯಥನ ವಿಜಯಧ್ಯಜದಂತೆ ಯಾವ್ವನ

ವನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು. ಆ ಮುದಿಗಂಡ ನಾಕೆಯನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊ
ಳಿಸಲಾರದೇ ಹೋದನು.

ವಿಕಂದರೆ ?
ಕಂದಂ|| ಬಿರುವಿಸಿಲಿಂ ಬಳಲ್ದರ್ ನೇ |
ಸರ ನೈಕಿಲ್ಲಗಿದ ರಿಂದುವಂ ಬಯಸದ ವೋಲ್ ||
ಜರೆಯಿಂ ಜೀರ್ಣೇಂದ್ರಿಯ ನಾ |
ದೇರೆಯನೊ ಳಬಲೆಯರ ಚಿತ್ತ ಮೊಲಿಯದು ನಿಸದಂ ||೧೦೭||
ನೆರೆದೇರೆಗಳ್ ಕಾಣಲೊಡಂ |
ಪುರುಷಂ ಗೆತ್ತಣದು ಕಾಮುಕತ್ವಗುಣಂ ಸುಂ ||
ದರಿಯರ್ ಪೆರರಂ ಬಯಸುವ |
ದರಿ ನೌಪಧದಂತೆ ಮುದುಕನಂ ಕಂಡಪರೈ ||೧೦೮||
ಆ ಮುದಿ ಗಂಡನನ್ನು ಆಕೆಯು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ವಿಕಂದರೆ ?
ಕಂದಂ|| ಪಣದಾನ ಹರಣದಾನೆಯು |
ಮೆಣಿಸಲೊಲ್ಲಗೆರ್ಗೆ ಪಿರಿದೆನಿಕ್ಕುಂ ತರುಣೀ ||
ಮಣಿ ಮುದುಕ ನಾದೊಡಂ ತಾ |
ನಣಿಯರದಿಂ ನಲಿದು ಪತಿಯ ನೋಲೈಪುದರಿಂ ||೧೦೯||
ಸ್ಥವಿರಂ ವಿಷಯಂಗಳನ ನು |
ಭವಿಪುದಕುಂ ಶಕ್ತನಲ್ಲು ತೊರೆವುದಕುಂ ನ ||
ಕ್ಕುವನು ಸಿಕಮೆ ನಾಲಗೆಯಿಂ |
ದವೆ ಪಲ್ಲಿಲಿ ಸೊಣಗ ನೆಲ್ಲಳಂ ಸಕ್ಕುವ ವೋಲ್ ||೧೧೦||
ಆಮೇಲೆ ಲೀಲಾವತಿಯು ಯಾವ್ವನ ಮದದಿಂದ ಕುಲಶೀಲಗಳನ್ನು
ನೋಡದೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವರ್ತಕನ ಮಗನೊಡಗೂಡಿ ಸಂತೋಷ
ಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ವಿಕಂದರೆ ?
ವೈ|| ತವರೂರಲ್ಲಿಪುರ್ದುಂ ಜಾತ್ರೆಗೆ ತೆರಳ್ಳಪುದುಂ ಖೂಳಕೊ
[5]

ಟಂಗಳೊಳ್ ಕೂ | ಡುವುದುಂ ದೇಶಾಂತರಕ್ಕೆ ದುವದು ಮಣಿ
ಯರಂ ಜಾರಿಣೀ ಸಂಗಮಂವಾ | ಡುವುದುಂ ತನ್ನಿಚ್ಚೆಯಂತಿ
ಪುರ್ದು ನಿಜಪತಿಯೊಳ್ ಮುಪ್ಪುನಿತ್ಯ ಪ್ರಯಾಣಂ | ತವೆವೈರಂ
ಕಾಣಲೀಕಾರಣದೆ ತರುಣಿಯೆಕ್ ಶೀಲಪುಂ ಬಿಟ್ಟುಪೋಪೆ ||೧೧೦||

ಮತ್ತಂ.

ಕಂದಂ || ಕುಡಿವುದು ಕೆಡುಕರ ಜತೆಯೊಳ್ |
ಕೆಡುವುದು ಗಂಡನ ನಗಲ್ವುದಿಚ್ಚೆಯೊಳಟನಂ ||
ಕಡುಗನನು ಪೆರರೊಳಿಪುರ್ದು |
ಮಡದಿಯಿಗೀರ್ಯಾರು ದೂಷಣಂಗಳೆ ನಿಕ್ಕುಂ ||೧೧೧||
ಸಮಯಂ ನಿಲ್ವದೊಡೆ ಡೆಯುಂ |
ಸಮನಿಸದೊಡೆ ಬಯಸುವಾತನುಂ ದೊರೆಯದಿರಲ್ ||
ಅಮರ ಮುನಿ ನಾರದನೆ ಕೇಳೆ |
ರಮಣಿಯ ರಾಗಳ್ ಪತಿವ್ರತೆಯ ರೆಂದರಿವೆಂ ||೧೧೨||
ತರುಣಿಯು ಗೋರ್ವಂ ಪ್ರಿಯನೆ |
ಲ್ಲರಿಯಲ್ ಮತ್ತೋರ್ವ ಪುರುಷನ ಪ್ರಿಯನಲ್ಲಂ ||
ತುರುಗಳ್ ಪಳುವೊಳ್ ಪುಲ್ಲಳ |
ನರಸುವವೊಲ್ ಪೊಸಜನಂಗಳಂ ಕಾಮಿಪರೈ ||೧೧೩||
ಯುವತಿ ಘೃತ ಕುಂಭಕೆಣೆ ವಾ |
ನವ ನಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಗಳ್ಗೆ ಪಾಸಟಿಯಾ ಹೇ ||
ತುವಿನ ರೆವಳ್ಳಂ ಘೃತಕುಂ |
ಭವ ನಗ್ನಿಯ ನೊಂದೆಕಡೆಯೊಳುಡಲಾಗದುಕೇಳೆ ||೧೧೪||
ಸತಿಯರ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದೊ |
ಳಿತರರ್ ಮೋಹಿಸದು ದೊಂದೆ ಕತಮಲ್ಲದೆ ಭೀ ||
ರುತೆಯುಂ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಂ ನ |
ನ್ನುತ ನಯಮುಂ ನಾಣಿದೊಂದು ಕಾರಣಮಲ್ಲಂ ||೧೧೫||

ತಾತಂ ಬಾಲ್ಯದೆ ಕೈವಿಡಿ |
ದಾತಂ ಜವ್ವನದೆ ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಂತುಟೆ ಸಂ ||
ಜಾತಂ ಪೊರೆದವುದುಚಿತಂ |

ನ್ಯಾತಂತ್ರೈಕೆ ತಕ್ಕುದಲ್ಲ ಪೆಣ್ಣಿನಮಾಗಳ್ ||೧೧೬||
ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ಆ ಲೀಲಾವತಿಯು, ರತ್ನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಕರ್ಬುರ
ವಾದ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ, ಆ ಗೂಢವಲ್ಲಭನೊಡನೆ ವಿನೋದವಾಗಿ ಮಾತೆ
ನಾಡುತ್ತಾ, ಸುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಇರುವಾಗ, ಕಾಣದಂತೆ ಬರು
ತ್ತಿರುವ ಮುದಿ ಗಂಡನನ್ನು ಕಂಡು, ದಿಗ್ಗನೆ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಆಗಂಡನ
ಮುಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ !
ಆ ವರ್ತಕನು ಓಡಿ ಹೋದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ.

ಕಂದಂ || ಕವಿಬಲ್ಲ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಂ |
ದಿವಿದ್ಗುರು ಧಿಷಣನರಿತ ನೀತಿಗಳೆಲ್ಲಂ ||
ಯುವತಿಯರ ಬುದ್ಧಿಯೊಳಗು |

ದೈವಮಾಗಿ ನಿಸರ್ಗದಿಂದೆ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರ್ಕುಂ ||೧೧೭||
ಆಗ ಅವಳ ದೂತಿಯು ಹಾಗೆ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ,
ಇದೇನು ? ಇವಳು ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ, ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು! ಎಂದು
ಯೋಚಿಸಿ ಬಳಿಕ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿದು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಆ ಲೀ
ಲಾವತಿಯನ್ನು ದಂಡಿಸಿದಳು. ಅದುದರಿಂದ (ತರುಣಿ ಮುದಿ ಗಂಡ
ನಂ) ಎಂದು ಹೇಳಿದೆನು. ಇಲ್ಲಿ ಇಲಿಯು ಹಾರಾಡುವದಕ್ಕೂ ವಿನೋ
ಕಾರಣ ವಿರಬಹುದು. ಎಂಥು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿ, ಇಲ್ಲಿ ಧನ
ಬಾಹುಳ್ಯವೇ ಕಾರಣವಾಗಿರಬಹುದು.
ವಕೆಂದರೆ.

ಕಂದಂ || ಧರಣಿಯೊಳೆಲ್ಲಿಯು ಮಾಗಳ್ |
ಪರಿಕಿಸಲೆಲ್ಲ ರೊಳ ಮರ್ಥವಂತನೆ ಶೂರಂ ||
ದೊರೆಗಳ್ಗೆ ದೊರೆತನ ಮದುಂ |
ದೊರೆದುದು ಪಣದಿಂದ ಮಲ್ಲದಿನ್ನಾ ವುದರಿಂ ||೧೧೮||

ಆ ಬಳಿಕ ಗುದ್ದಲಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವನು ನನ್ನ ಜೊಕ್ಕೆ
ಯನ್ನು ಆಗಿದು, ಹಣವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಅದು ಮೊದ
ಲೊಂದು ಬಲಗುಂದಿ ಉತ್ಸಾಹವಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಆಹಾರವನ್ನು ಸಂಪಾದಿ
ಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೂ ಕೈಲಾಗದೆ, ಹೆದರಿಕೊಂಡು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಓಡಾ
ಡುತ್ತಿದ್ದ, ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಚೂಡಾಕರ್ಣನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ?

ಕಂದಂ|| ಧನವಂತನೆ ಬಲವಂತಂ |
ಧನವಂತನೆ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಪಂಡಿತನಪ್ಪಂ ||
ಘನದೂರಿತ ಮನೆಸಗಿದೊಡಂ |
ತನತ್ತು ಕುಲದಲ್ಲಿ ಮೂಸಿಕಂ ಸಮನೆನಿಕುಂ ||೧೦೦||
ಪಣಮಿಲ್ಲದೆ ಪುರುಷಾಧಮ |
ನೆಣಿಸುವ ಕಜ್ಜಂಗಳೆಲ್ಲ ಬೇಸಗೆಯೊಳ್ ನೀ ||
ರಣಮಿಲ್ಲದೆ ಕುನದಂಗಳ |
ದೊಣಗುವ ಪ್ರೋಲ್ ಫಲಮನೀಯ್ಯದಳಿದಪುವಲ್ತೆ ||೧೦೧||
ಪಣಮುಳ್ಳಿಗೆ ಗೆಳೆಯರ್ ಮೇಣ್ |
ಪಣಮುಳ್ಳಿಗೆ ಬಾಂಧವರ್ಕಳುಂ ದೊರೆದಪರ್ಯೆ ||
ಪಣಮುಳ್ಳಾತನೆ ಪುರುಷಂ |
ಪಣಮುಳ್ಳನೆ ಪಂಡಿತೋತ್ತಮಂ ಭೂತಲದೊಳ್ ||೧೦೨||
ನಿಳಯಂ ಬರಿದೆ ನಿಪ್ಪದು ಮ |
ಕ್ಕುಳಿಲ್ಲದವರ್ಗಂತುಟೆರೆಯ ರಿಲ್ಲದವಂಗಂ ||
ಖಳಮನುಜಂಗೆಣ್ಡೆನೆ ಬರಿ |
ದಿಳಿಯೊಳ್ ಬಡವಂಗೆದ್ದೆಲ್ಲಮುಂ ಬರಿದೆನಿಕುಂ ||೧೦೩||
ಆಮುನ್ನು ನಿಂದಿಗ್ರಯಂಗಳೆ |
ನಾಮಮದೇ ಪೆನರದಲ್ಲದೇ ಬುದ್ಧಿಯದೇ ||
ಆಮೊದಲಮಾತೆ ಧನದೊಳ್ |

ಕಾಮುಕನಾ ದೊಡನೆ ಬೇರೆಯ ಹುದುಚ್ಚರಿಯ್ಯೆ ||೧೦೪||
ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ನಾನು “ ಇನ್ನು ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ವಾಸ

ವಾಸುಕ್ರದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಈಕಥೆಯನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ರೊಡನೆ
ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವದೂ ಯುಕ್ತವಲ್ಲ ವೆಂದಾಲೋಚಿಸಿದೆನು.

ಏಕೆಂದರೆ ?

ಕಂದಂ|| ಮನೆಯಳಿ ಗಜ್ಜಗಳಂ ವಂ |
ಚನಮಂ ಮನದಳಲ ನಂತುಟೀ ಅವಮತಿಯಂ ||
ಧನದಳವಂ ಬಗೆವಡೆದಿಹ |
ಮನುಜಂ ಪೆರಗುರುಪಲಾಗದೀ ಪುಚಕಮಂ ||೧೦೫||
ಆಯುಷಮಂ ತಪಮಂ ಪಣ |
ದಾಯತಿಯಂ ದಾನ ಮಾನ ಮಂತ್ರಂಗಳುಮಂ ||
ಹೇಯದ ಮನೆವಾಳ್ತಿಗಳಂ |
ಕಾಯಜಕದನಮು ಮನಗದಮಂ ಮುಚ್ಚುವದ್ಯೆ ||೧೦೬||
ಜತನಂ ಪರುಷಮುಂ ಕಿಡೆ |
ಹತವಿಧಿಯುಂ ವಿಮುಖಮಾಗೆ ಬಲಿದಹ ಭವಿತೆ ||
ವ್ಯತೆಯಿಂ ಮನಸ್ವಿಯಹ ದು |
ರ್ಗತಂಗೆ ಸರಣವಿಯಲ್ಲದೆತ್ತಣ ಸುಖಮ್ಯೆ ||೧೦೭||
ಉತ್ತಮಪುರುಷಂ ಸ್ವೈರದೆ
ಸತ್ತ ಪನಲ್ಲದೆಯೆ ಕೃಪಣನಾದಪುದಿಲ್ಲಾ |
ಪತ್ತಿಗೆ ಸುಗಿಯುತೆ ತಣ್ಣಂ |
ಪೊತ್ತಪುದಿಲ್ಲ ನಲನೆಂತುಟೀ ಆರಿದೊಡಂ ||೧೦೮||
ಬಗೆವಡೆದಾತನ ತೆರಮಿ |
ಬರ್ಗೆಯದು ಪುಗೊಂಚಲಂತೆ ಯೆಲ್ಲರ ತಲೆಯೊಳ್ |
ಮಗಮಗಿಪು ದೆಲ್ಲ ದಿದೊಡೆ |
ನೊಗದಿಂದಡವಿಯೊಳೆ ಜೀರ್ಣಮಾದಪುದೆಲ್ತೆ ||೧೦೯||

ಇಲ್ಲಿಯೇ ತಿರುದು ಜೀವನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದೂ ಬಹಳ ನಿಂ
ದಿತವಾದದ್ದೇ ಸರಿ.

ಏತಕೆಂದರೆ?

ಕಂದಂ|| ಸಿರಿಯಿಲ್ಲದವಂ ವೈಶ್ಯಾ |
ನರನೊಳ್ ಹರಣಂಗಳಂ ತೊಲಂಗಿಪುದುಚಿತಂ ||
ಸಿರಿವೋದ ಬಳಕ ಪುರುಷಂ |

ತಿರೆಯೊಳ್ ಸಂಸ್ಕೃತೈನಾದೊಡಂ ಫಲಮಿಲ್ಲಂ ||೧೩೦||
ವೈ|| ಬಡತನದಿಂದೆ ನಾಣ್ಣು ವದು ನಾಚಿಕೆಯಿಂಹೈನ್ಯಮುಂಬಲಬಲಂ
ಗಿಡೆ ಪಳವರ್ ಪರಾಭವಮನಾಂ ತೊಡೆ ದೀನತೆ ದೀನಭಾವದಿಂ||
ದಡವು-ದಳಲ್ ಬಳಕ್ಕೆ ಗೊಳೆ ಪಲ್ಲಟಮಪ್ಪುದು ಬುದ್ಧಿ||ಬು
ದ್ಧಿಯುಂ | ಕಿಡಿ ಕೆಡುವಂಗಡಾ ಬಡತನಂ ನೆಲೆ ಯೆಲ್ಲ ವಿಪ
ತ್ತಿಗಳ್ಳಣಂ ||೧೩೧||

ವೈ|| ಪುಸಿವುದರ ತ್ತೆಣಿಂದುಸಿಕ ಮಿಪು-ದೆ ಲೇಸು ನಪುಂಕಸತ್ಯಮೇ|
ರಸೆಯೊಳಗುತ್ತಮಂ ಪರನಿತಂಬಿನಿಯೊಳ್ ನೆರವಾಸೆಯತ್ತೆಣಿಂ||
ಪಿಮಣು ವಾತುನಂಬುವುದರತ್ತೆಣಿನಂತುಟಿ ಸಾವುಲೇಸುಯೋ|
ಚಿನೆಸರರ್ಥದೊಳ್ ಬಯಕೆಗೆಯ್ದುದಕುಂ ತಿರುದುಣ್ಣುದೇ ವರಂ||
ಕಂದಂ|| ಮನ್ನಣೆಯ ನೂಳಿಗಬೆಸಂ |

ಜೊನ್ನಂ ಕಳ್ತಲೆಯ ನಂತು ಮುಪ್ಪು ಬೆಡಂಗಂ||
ಸನ್ನು ತ ಹರಿಹರ ಕಥೆ ಭವ|

ಮನ್ನಂದಿಸುವಂತೆ ಯಾಚ್ಚೆ ಕಿಡಿಪುದು ಗುಣವಂ||೧೩೨||
ಇಂತು ಚಿಂತಿಸಿ ನಾನೀಗ ಪರಪಿಂಡದಿಂದ ಹೇಗೆ ಬದುಕಲಿ ೨ ಅ
ಯ್ಯೋ ಕಷ್ಟವು ! ಅದು ಎರಡನೆಯ ಮೃತ್ಯುದ್ವಾರವೇ ಸರಿ||
ಏಕೆಂದರೆ ೨

ಕಂದಂ|| ನೆಲನರಿಯದೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯಂ |
ಬೆಲೆಗೊಟ್ಟನುಭವಿಸ ಭೋಗಮುಂ ಪೆರವನೆಯೊಳ್ ||
ನೆಲೆಗೊಂಡುಣ್ಣುದು ವಿಾಮೂ |
ರಿಳೆಯೊಳ್ ಪುರುಷರ್ಗದೇಂ ವಿಡಂಬನಮೆತ್ತಿ ||೧೩೪||
ಪರರನ್ನಮ ನುಣ್ಣಾತಂ |
ಪೆರವನೆಯೊಳ್ ಮಲಗುವಂ ಚಿರಪ್ರವಸನನುಂ ||

ಪಿರಿದುಗದ ಮುಳ್ಳವಂ ಒರ್ಮ |

ಕಿರಲದೆ ಮೃತಿಯವರ್ಗ ಮರಣಮೇ ತೆರಪೆನಿಕುಂ||೧೩೫||
ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದರೂ ಮರಳಿ ಲೋಭದಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಸಂಪಾ
ದಿಸುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ವನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು. ಹಾಗೆಯೇಸರಿ.

ಕಂದಂ|| ಆನೆಯೊಳೆ ಬುದ್ಧಿ ಚೆಲಿಸುವ |
ದಾನೆಯೆ ಜನಿಯಿಪುದು ದಾಹಮಂ ದಾಹದೆ ಸಂ||
ತಾಸಂ ಬಡೆದಪ ಗಿಳಿಯೊಳ್ |

ಲೇಸಾಗದು ಪರದೊಳಿಹ ದೊಳಂ ಬಳಲಕ್ಕುಂ||೧೩೬||
ಆ ಬಳಿಕ ನಾನು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನು.ವೀಣಾಕರ್ಣನು ತ
ನ್ನ ಬಿಡಿರುದೊಣ್ಣೆ ಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯಲು,ನಾನುಚಿಂತಿಸಿದೆನು.

ಕಂದಂ|| ಸಂತೆಸಿಸದೆ ದೃಢಮಾನಸ |
ಮಂ ತಳೆಯದೆ ತೈಪ್ಪಿ ವಡೆಯ ದಿಂದ್ರಿಯುಜಯಮಂ ||
ಚಿಂತಿಸದವಂಗೆ ತಿಲೆಯೊಳ|

ನಂತಮೆನಿಪ್ಪಾಪದಂಗೆ ಳೈತಂದಪುವೈ ||೧೩೭||
ಮನದೊಳ್ ಸೂತಸಮುಳ್ಳಂ |
ಗನುವಾದಪುವೆಲ್ಲ ಸಂಪದಂಗಳ್ ನಿಸದಂ ||
ಮನುಜಂ ಪಾವುಗೆ ಮೆಟ್ಟಿರೆ |

ತನತ್ತುಕಾಲ್ಕೆಲ್ಲ ಭೂಮಿ ಚೆವರ್ವಾವೈ ತಮೈ||೧೩೮||
ಸಂತನ ಸೊಡೆಯಿಂ ತಣಿದುಪ |
ಶಾಂತಮನಂ ಬೆತ್ತ ಸಾಧುಪುರುಷರ ಸುಖಕಂ ||
ಚಿಂತಿಸಿ ಪಗೆಲಿರುಳುಂ ಪಣ|

ಮಂ ತವಕಿಸುತ ಲೆವಜನರ ಸುಖಕಂ ದೊರೆಯೇಂ||೧೩೯||
ಕಡೆಗಣಿಸುತಾಸೆಯಂ ಬೆ |
ನ್ನೆಡೆಗೊಯ್ದು ವಿರಕ್ತಿಗೊಂಬ ನಾವ ಮಹಾತ್ಮಂ ||
ಫೊಡಮಿಯೊಳವನೇ ಧರ್ಮ |
ಕೊಡೆಯಂ ಕ್ರೋತ್ರಿಯನು ಮಾತನೇ ವಿದ್ವಾಂಸಂ||

ವಿರಹವ್ಯಥೆಯಂ ಕಾಣದೆ |
 ಸಿರಿವಂತರ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಂ ಕಾಯದೆ ಬೇ ||
 ಳ್ಲರೊಳುಸುರದೆ ಪುಸಿನುಡಿಯಂ |
 ಧರೆಯೊಳ್ ಬಾಳ್ವ ಪನ ಜೀವನಮೆ ಧನ್ಯತಮಂ ||೧೮೧||
 ನೂರಾರು ಗಾವುದಂಗಳ್ |
 ದೂರಂತಾನಲ್ಲು ತೈಪ್ಪೆ ಗೊಳಗಾದ ಜನ ||
 ಕ್ಕಾರಯೆ ಸತ್ತರುಷಂ ಕೈ |
 ನೇರಿದ ಪಸ್ತು ವಿನೋಳಿಚ್ಚೆ ಗೈದಪುದಿಲ್ಲಂ ||೧೮೨||
 ಅದುದರಿಂದ ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ತಕ್ಕ ಕೆಲಸವನ್ನು ಯೋಚಿಸುವದೇ

ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಕಂದಂ || ಆವುದು ಧರ್ಮಂ ಭೂತದೆ |
 ಯಾವ್ಯತ್ತಿಯೆ ಸಾಖ್ಯ ಮಾವುದಾರೋಗ್ಯಮೆ ಮೇ ||
 ಣಾವುದು ಗೆಳೆ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಸ |
 ದ್ಯಾವಮೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯಮಾವುದರಿತಮೆ ಜಗಡೊಳ್ ||೧೮೩||
 ಅರಿತಮೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯಮದು |
 ವರೆಯೊಳ್ ವಿಸದಂಗಳೆಲ್ಲ ಪೋದಪುವದರಿಂ ||
 ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಜನಗಳ್ಗೆರೆ |
 ತುರಿಹದೆ ಸಮನಿಸುಗು ಪಾಪದಂಗಳ್ ಕ್ರಮದಿಂ ||೧೮೪||
 ಬಿಡವೇಳ್ಳು ಮೋರ್ವನಂ ಕುಲ |
 ಗೆಡುವಂತಿರೆ ಕುಲಮನುಳವುದೂ ರಳಿಯುತಿರಲ್ ||
 ಕಿಡುತಿರೆ ದೇಶಮ ದೂರಂ |
 ಬಿಡುವದು ತನಗಾಗಿ ಜಗಮನೇ ಬಿಡವೇಳ್ಳುಂ ||೧೮೫||
 ಆಯಸಮಿಲ್ಲದ ನೀರಾ |
 ಪ್ಯಾಯನಮೋ ಭುಮದೊಳುಣ್ಣು ಮೃತ್ಯಾನ್ನಮದಾ ||
 ಪ್ಯಾಯನಮೋ ಪರಿಕಿಸಲಿದ |
 ನೀಯೆಳೆಯೊಳ್ ಸುಖದೊರೆವುದಾ ಪ್ಯಾಯನಮೈ ||೧೮೬||

ಎಂದಾಲೋಚಿಸಿ ನಿರ್ಜನವಾದ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು.
 ಕಂದಂ || ಪುಲಿಕಾಡಾನೆಗಳಿಂ ನಂ |
 ಕುಲವನದೊಳ್ ಫಲ ಜಲಂಗಳಿಂ ಜೀವಿಸಿವ ||
 ಲ್ಕುಲಮುಡುತೆ ಪುಲ್ಕನೆಯೊಳೇ |
 ಮುಲಗಿದೊಡಂ ನಂಟರಡೆಯೊಳುಪ್ಪ ದನುಚಿತಂ ||೧೮೭||
 ಆಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯೋದಯದಿಂದ ಈತನೊಡನೆ ಸ್ನೇಹವನ್ನು
 ಬೆಳೆಸಿದೆನು. ಈಗ ನಮ್ಮ ಪುಣ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ನಿನ್ನಾ ಕ್ರಮವೆಂ
 ಬ ಸ್ವರ್ಗಪದವಿಯನ್ನೇ ನಾನು ಹೊಂದಿದೆನು.

ವಕೆಂದರೆ ?

ಕಂದಂ || ಸಂಸಾರ ವಿಷ ಮಹೀರುಹ |
 ದಿಂ ಸಂಭವಿಸಿರ್ಪ ಸತ್ಪಲಂಗಳಿವೆ ರಡೇ ||
 ಸಂಸರ್ಗಂ ಸತ್ತರುಪರೊ |
 ಳಂ ಸತ್ಪಾವ್ಯಾ ಮೃತಂಗಳಾ ಸ್ವಾದನಮುಂ ||೧೮೮||

ಎಂದು ಹೇಳಲು ಮಂಥರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ.
 ವ್ಯ || ಧನವದು ಪಾದಧೂಳಿಗಣೆ ನೀರಿನ ಗುಳ್ಳೆಗೆ ಸಾಟ ಯಾ
 ಯು ಯಾವ್ಯನ ಮದುನಿರ್ಯುರೋದಕಕೆ ಪಾಸಟ ತೆಳ್ಳೊರೆ
 ಯಂತೆ ಜೀವಿತಂ || ಮನುಜನವಂ ಸುರೇಂದ್ರನಗರಾರ್ಗಗಳ ಭಂ
 ಜಕವಾದ ಧರ್ಮವ | ತನ ಮುಳಿಯಲ್ ಬಳಿಕ್ಕುಳಲ ಸೊಂದಿ
 ಬಳಲ್ಪ ಪನಾಗ ಮುಪ್ಪಿನೊಳ್ ||೧೮೯||
 ನೀನು ಬಹಳ ಸಂಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ದೋಷವೇ ಇದು
 ಕೇಳು ?
 ಕಂದಂ || ಅರಮೆ ಗಳಿಸಿರ್ಪ ಪಣಮಂ |
 ಪೊರೆವುದಕುಂ ದಾನಮೊಂದು ಪಾಯಮೆ ಸುಲಭಂ ||

[6]

ಕೆರೆಯೊಳ್ ನಿಲ್ಲುವ ನೀರಂ |
 ಪೊರೆವುದಕಾ ಕೋಡಿಯಂ ನಿಮಿಚ್ಚು ವ ತೆರದಿಂ ||೧೫೦||
 ಕೆಳಕೆಳಗೆ ನೆಲಮ ನಗಿದು ಬ |
 ಹುಳ ಧನಮಂ ಕಿಳ್ತುಗಳಿಸಿ ತಾನುಣ್ಣದೆ ಗಾ ||
 ವಿಲನದಕುಂ ಕೆಳಕೆಳಗಣ |
 ತಳಕೆಯ್ದೆಲೆ ಮೊದಲೆ ದಾರಿಯಂ ಸಮೆದಪನ್ನೆ ||೧೫೧||
 ತನಗಂ ಸುಖನಿಲ್ಲದೊಡಂ |
 ಧನಮಂ ಕೂಡಿಡುವ ಪುರುಷ ನಿತರರ ಪೊರೆಯಂ ||
 ಮನವಾರೆ ಪೊತ್ತ ಕಳ್ತವೊ |
 ಲನು ದಿನಮುಂ ಬರಿದೆ ಕಷ್ಟಭಾಜನ ನಲೆ ||೧೫೨||
 ಪೆರ್ಗಿಲೆಯ್ಯದೆ ತಾ ಮುಣ್ಣದೆ |
 ಸಿರಿಯಿಂ ಸಿರಿವಂತರೆನಿಸಿದೊಡೆ ಪುರುಷರದೇ ||
 ಸಿರಿಯಿಂದಮೆ ನಾ ಮೆಲ್ಲ |
 ಸಿರಿವಂತರ ದೇತಕಾಗಬಾರದು ಪೈಳ್ತೆ ||೧೫೩||
 ಧನಮಿದುಂ ಸೊಗವಡೆಯದೆ |
 ಮನುಜಂ ಬಡವರ್ಗೆ ಸಾಟಿಯಾಗಿದೊಡೆ ವಾ ||
 ಧನವಿಾತನ ದೆಂಬುವ ಮಾ |
 ತಿನಿಂದಮೇ ಬಳಲ್ಯ ನಳಿಯಲಾ ಧನವಾತಂ ||೧೫೪||
 ಸವಿನುಡಿದು ಕುಡುವುದುಂ ಗ |
 ವರ್ವಿಲ್ಲದರಿವುಂ ಕ್ಷಮಾನ್ವಿತಂ ಕಲಿತನಮುಂ ||
 ಸವಿತರಣಂ ಧನ ವಿಾನಾ |
 ಲ್ಯವನಿಯೊಳಸದಳ ಮೆನಿಪ್ಪುದೆಂತವ ರೊಳಗಂ ||೧೫೫||
 ಸಂಚೆಯಮಂ ಗೆಯ್ಯಪು ದತಿ |
 ಸಂಚೆಯಮಂ ಮಾಡಲಾಗ ದನು ದಿನದೊಳಗಂ ||

ಸಂಚೆಯ ಶಿಲಸ್ಯ ಗಾಲಂ |
 ಚಂಚದ್ಧನುವಿಂದೆ ಮಡಿದುದಂ ನೀನರಿಯಾ ||೧೫೬||
 ಎಂದು ಹೇಳಲು ಆ ಮಿತ್ರರು ಅದು ಹೇಗೆಂದು ಕೇಳಲು ಮಂಥ
 ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಆ ರ ನೆ ಯ ಕ ಥೆ.

ಕಲ್ಯಾಣ ಕಟಕವೆಂಬ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಭೈರವನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ಬೇಡನು
 ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಒಂದುದಿನ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಹುಡು
 ಕುತ್ತಾ ವಿಂಧ್ಯಾಟವಿಗೆ ಹೋದನು. ಆಮೇಲೆ ಆತನು ಒಂದಾನೊಂ
 ದು ಮೃಗವನ್ನು ಕೊಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಾ ಒಂದು ಭಯಂ
 ಕರವಾದ ಕರಡಿಯನ್ನು ಕಂಡನು. ಆಗ ಬೇಡನು ಕ್ರಿಯೆಲ್ಲಿದ್ದ ಮೃಗ
 ವನ್ನು ನೆಲದಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಹಂದಿಯನ್ನು ಬಿಲ್ಲಿಸಿದ ಹೊಡೆಯಲು,
 ಆ ಹಂದಿಯು ಮುಗಿಲು ಮೊಳಗುವಂತೆ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಆರಚಿಕೊಂ
 ಡು ಬೇಡರವನ ಮುಷ್ಕದೇಶದಲ್ಲೆ ತಿವಿದು, ಕತ್ತರಿಸಿದೆ ಗಿಡವನ್ನುರುಳಿ
 ಸುವಂತೆ ಅವನನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿ, ತಾನೂ ಸತ್ತಿತು.

ವಿಕೆಂದರೆ?

ಕಂದಂ || ಗಿರಿಯಿಂ ಬಿಳ್ವುದು ಕಸ್ತೂಂ |
 ಗರಳಂ ಜಲ ಮಗ್ನಿ ಪ ಸಿವುರೋಗ ಮಿವರೊಳೇ ||
 ಹರಣಂಗಳ ನುಳಿವುದೆಕೀ |
 ಕರೀರಗೇ ನಾನು ಮೊಂದು ಕಾರಣಮಕ್ಕುಂ ||೧೫೭||

ಆಮೇಲೆ ಅವುಗಳ ಕಾಲುಗಳ ಹೊಡೆತದಿಂದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಾವೂ
 ಮೃತವಾಯಿತು. ಆ ಬಳಿಕ ದೀರ್ಘಾರಾವವೆಂಬ ಒಂದು ನರಿಯು
 ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಓಡಾಡುತ್ತಾ, ಅಲ್ಲಿ ಸತ್ತು ಇರುವ ಮೃಗವ್ಯಾಧ ಸೂಕರ

ಸರ್ಪಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಆಹಾ ! ಈಹೊತ್ತು ನನಗೆ ಒಳ್ಳೆ ಊಟವು
ದೊರೆಯಿತು. ಅಥವಾ ;

ಕಂದಂ || ಮನುಜಂಗೇ ಪರಿ ದುಃಖಂ |
ಮನಕಂ ಗೋಚರಿಸದಂತೆ ಬರ್ಪು ದೊ ಸುಖಮುಂ ||
ಅನುವಾದಪುದಾ ತೆರದಿಂ |
ಹೆನುತರಿವೆಂ ವಿಧಿವಿಲಾಸ ಮಗ್ಗಲ ಮೆನಿಕುಂ ||೧೫೪||

ಆದುದರಿಂದ ಆಗಲಿ ! ಇವುಗಳ ವಾಂಸದಿಂದ ನನಗೆ ಮೂರುತಿಂ
ಗಳು ಸುಖವಾಗಿ ಭೋಜನ ವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಂದಂ || ನೆನೊಂದು ಮಾಸದೊಳ್ ಸೂ |
ಕರಮುಂ ಕೊಳ್ಳಿಗಮಿ ವೆರಡು ಮಾಸಂಗಳೊಳಂ ||
ಉರಗವಿದೊಂದೇ ದಿನದೊಳ್ |
ತರದಿಂದುಣ ಲಕ್ಕುವಿಣಾಗಳು ಣ್ಬದು ತಿರುವಂ ||೧೫೫||

ಆದುದರಿಂದ ಮೊದಲನೆಯ ಊಟದಲ್ಲಿ ರುಚಿಯಿಲ್ಲದ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ಬಿಗಿದಿ
ರುವ ನರಗಳ ಹೆದೆಯನ್ನು ತಿನ್ನು ವೆನು. ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಹಾಗೆಯೇ
ಮಾಡಲಾಗಿ ಆ ಹೆದೆಯನ್ನು ಕಡಿದೊಡನೆಯೆ ತಟ್ಟನೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿ
ಆ ಬಿಲ್ಲು ನರಿಯ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಗಲು, ಆ ನರಿಯು ಎದೆಯೊಡೆದು ಸ
ತ್ತು ಹೋಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ (ನಂಚೆಯಮಂ ಗೆಯ್ದುಳಿದು,)
ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆದುದರಿಂದ.

ಕಂದಂ || ಪೆರ್ಗೀವುದು ತಾನುಣ್ಪುದು |
ಸಿರಿವಂತನ ಧನಮೆನಿಪ್ಪುದಂ ತಲ್ಲದಿರಲ್ ||
ಪೆರರಾಕ್ರಮಿಸುತೆ ತನ್ನೆತ್ತ |
ಸಿರಿಯಂ ತರುಣಿಯು ಮನೆಯೆ ಭೋಗಂ ಬಡುವರ್ ||

ಎರೆದ ವರ್ಗೀವುದು ಮನುದಿನ |
ಮುರದಿಂ ನೀನುಣ್ಪುದಾವುದೋ ಅದು ನಿನ್ನೆತ್ತ ||
ಸಿರಿ ಯಂದರಿವೆಂ ಮಿಕ್ಕುದ |
ನರಿಯಂ ನೀನಾರಿಗಾಗಿ ಕಾಪಾಡುವೆಯೋ ||೧೫೬||

ಕಳೆದು ಹೋದದ್ದನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ ತಾನೇ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನಂ?
ಕಂದಂ || ದೊರೆಯದ ವಸ್ತುವ ನೆಳಸರ್ |
ಭರದಿಂ ಕಳೆದುದನೆ ಚಿಂತಿನ ಘನ ವಿಸದಂ ||
ಬರಲೊಡ ಮದವಳಲಂ ಪೊ |
ದೇರಾವಗಂ ಪಂಡಿತೋತ್ತಮ್ ಸತ್ತುರುವರ್ ||೧೫೭||

ಮಿತನೇ ! ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಯಾವಾಗಲೂ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದಿರು.
ಏಕೆಂದರೆ ?

ಕಂದಂ || ಕಳೆದುದನೆ ನೆನದು ಚಿಂತಿನ |
ರಳವಲ್ಲದು ದಾವಸು ವಾದೊಡ ಮೆಳಸರ್ |
ಅಳಲ್ಲ ಪುದಿಲ್ಲ ವಿಪತ್ತಿಗೆ |
ಳೊಳಂ ವಿಶ್ವವಜ್ಞ ರಾದೆ ಪಂಡಿತವರ್ಯರ್ ||೧೫೮||
ಕಿ ಯೆಯುಳ್ಳನೆ ಪಂಡಿತನಾ |
ಕಿ ಯೆಯಿಲ್ಲದೆ ಶಾಕ್ತ ಪ್ರೋದಿದೊಡ ಮವ ನೆಧಮಂ ||
ನಿಯತಾಪಧ ಮಾಡೊಡ ಮಾ |
ಮಯಮುಳ್ಳಗೆ ನಾಮವಾತ್ರದಿಂ ಗುಣಮಹುದೇಂ ||
ಅರಿವಳನಾದೊಡ ಮುಜ್ಜುಗ |
ಕೆರಗದಿರಲ್ ಫಲಮದಾವುದುಂ ಸಿದ್ಧಿಸದೈ ||
ಕುರುಡನ ಕೈಯೊಳ್ ದೀವಿಗೆ |
ಯುರಿದೊಡ ಮೇನೆಲ್ಲವಸ್ತುವಂ ಕಾಣಿಪುದೇ ||೧೫೯||

ಮಿತ್ರನೇ ! ಆದುದರಿಂದ ಈ ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು. ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟವಾದರೂ ನೀನು ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಡ.

ಏಕೆಂದರೆ?

ಕಂದಂ || “ನವಿರ್ಗಲ್ವಲ್ಲ ಗುರ್ಗಲ್ |
ಯುವತಿಯ ರಸ ಪಧಾನ ಪುರುಷ ಮುಗಿಲ್ಲ |
ಅವಧರಿಸೈ ಮಿತ್ರನೆ ತಾ |
ಇವನುಳಿಯಲ್ ಶೋಭೆವಡೆವು ದಿವಿವರೆಲ್ಲಂ ||೧೬೬||

ಎಂದು ತಿಳಿದು ಬುದ್ಧಿ ಶಾಲಿಯಾದವನು ಸ್ವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು, ಎಂಬುವದು ಮೂಢರವಾತ್ಸಲ್ಯದೆ ಮಾತ್ರವಾದ್ದೂ ಅಲ್ಲ.

ಏಕೆಂದರೆ?

ಕಂದಂ || ತೊರೆಯುತೆ ಮುನ್ನಿನ ನೆಲೆಯಂ |
ತೆರಳ್ ಪರುತ್ತಮ ರಿಭಂಗ ಉಭವೈರಿಗಳಂ ||
ಮರಣಮ ನಾಂತಪರಲ್ಲಿಯೆ |
ದುರುಳ ಕಾಕಂ ಗಳಂತುಟ ತರ ವ್ಯಗಂಗಳ್ ||೧೬೭||

ವೃತ್ತ || ಕಳಿತನವಾಂತ ಗಾವುದು ವಿಧೇಶ ಮದಾವುದು ತನ್ನ ದೇಶವಾ | ಕಳಿಗನ ದಾವದೇಶಕೆ ತೆರಳ್ ಪ ನಲ್ಲಿಯೆ ರಾಜ ನೆನ್ನಿ ಪಂ | ಸತಿ ಯುಗುವಾಲ ದಾಡೆಗಳ ಕೈದುಗಳಂ ಹರಿ ಯಾವ ಕಾಡಿ ನೊಳ್ | ಚೆಲಿಸುವ ದಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆವುದಾನೆಯ ನೆತ್ತರಿ ನಾತ್ಯ ತೈಷ್ಣಿಯಂ ||
||೧೬೮||

ಕಂದಂ || ಸರಮಂ ನೀರ್ವಕ್ಕಿಗಳಾ |
ವರಿಸುವವೋಲೆ ನೀರದೊಟ್ಟಿಯಂ ಭೀಕಂಗಳ್ |
ಅರನುವವೋಲೆ ಜತನಂ ಗೊಂ |
ಡರ ನೊಲಿದವುಳ್ಳ ಸಿರಿಗಳುಂ ವಿವಶತೆಯಿಂ ||೧೬೯||

ಅನುಭವಿಪುದು ಸುಖವಾದೊಡ |
ಮನುಭವಿಪುದು ದುಃಖವಾದೊಡಂ ಬಂದುದನೊ |
ಳ್ಳನದಿಂ ಸುಖದುಃಖಂಗಳ |
ವನುಕ್ರಮಂ ಗಿಡದೆ ಸುತ್ತ ಗುಂ ಚಕ್ರದವೋಲೆ ||೧೭೦||
ಅಲಸಿಕೆಯ ನುಳಿದು ಬಳಲದೆ |
ಕೆಲಸಂಗಳ ಪರಿಯನರಿತು ನೋಡುತ್ತಂಠತೆಯಿಂ ||
ನಲಿಯುತೆ ಕೃತಜ್ಞ ನೆನಿಸುವ |
ಕಳಿಗನೊಳಿಪುರ ದಕೆತಾನೆ ಸಿರಿಬಂದಪಳೈ ||೧೭೧||

ವೃ || ಪಡೆದಪನ್ನಿರಿಂದೆ ಕಳಿಮನ್ನಣೆಯಂ ಪಣಮಿಲ್ಲದಿದೊಡಂ |
ಕಡುಸಿರಿಯಿದೊಡಂ ಪಿಸುಣಗಾದವು ದೆಲ್ಲರೊಳಂ ಪರಾಭವಂ ||ಬಿಡದೆ ನಿಸರ್ಗದಿಂದೊಗದೆ ವಾರಣವೈರಿಯ ದೇಹಕಾಂತಿಯಂ | ಪಡೆಗುಮೆ ಹೇಮ ವಾಲಿಕೆಯ ನಾಂತೊಡ ವಾನೊಣಗಂ ಧರಿತ್ರಿಯೊಳ್ ||
||೧೭೨||

ಕಂದಂ || ಧನವಂತನೆಂಬ ಮದಮದು |
ತನಗೇತಕೆ ಧನವದಳಿಯ ಲೇತಕೆ ದುಃಖಂ |
ಅನುವಿಂ ಸಮ ವಿಪಮದೆನೆಗೆ |
ಳನುವಾದವುಳ್ಳ ಜನರ್ಗೆ ಫೊಡೆಚಂಡಿನವೋಲೆ ||೧೭೩||
ದುರುಳರ ವಿಶ್ವಾಸಂ ಸುಂ |
ದರಿಯೆ ಪೊಸಕಳವೆಗಳ್ ತ್ಯುಣಂ ಮುಗಿಲ ನೆಳಲೆ ||
ಹರಯಂ ನೋಡಲಿ ವೆಲ್ಲಂ |
ಕಿರುಪೊಳ್ಳಿ ನೊಳನು ಭವಿಪುದಕೇತಕ್ಕುವುಗಳ್ ||೧೭೪||
ಧಾತನೆ ಸಮದಿಪುರದರಿಂ |
ಸಾತಿಶಯಂ ಚೇಷ್ಠೆ ಗೆಯ್ಯಬೇಡ ಬದುಂಕಲ್ ||

ಮಾತೆಯ ಬಸುರಿಂ ದುಡೆಯಿಸೆ |
ಪೋತಂ ತಾಯ್ತೊಲೆಯೊಳಾಗಳೇ ಪಾಲ್ಪುರಿಗುಂ ||೧೨೫||

ಮಿತ್ರನೇ ! ಮತ್ತೊ

ಕಂದಂ || ಅರಸಂಚೆ ಗೆಳೊಳ್ ಬೆಳ್ಳುಮೆ |
ನರಗಿಗಳ ಬಳಗದೊಳ್ ಪನುರ್ವಣ್ಣ ಮುಮಂ |
ಭರದಿಂ ನನಿಲೊಳ್ ಚಿತ್ರಂ |

ಬರೆದಾತನೆ ನಿನಗೆ ವೃತ್ತಿಯಂ ಕಲ್ಪಿಸುವಂ ||೧೨೬||

ಮತ್ತೊಂದು ನತ್ತುರುಪರ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಕೇಳು.

ಕಂದಂ || ಗಳಿಪಾಗ ಳಳಲ ನಿಲಗುಂ |

ಗಳಿಸಿದ ಪಣಮುಳಿಯಲಾಗಳುಂ ಬಳಲಕಟಾ ||

ಬಳಿದಾಗಳೆಸಿರಿ ಮೋಹಂ |

ಬಳಿಯಿಪುದಂತಿರೆ ಪಣಂಗಳಿಂ ಸುಖಮೇನೈ ||೧೨೭||

ದಾನಮನೆಸಗಲ ಪಣಮಂ |

ತಾನಾಸಿಸುವದಕು ಮುಸಿಕ ಮಿಪುದೆ ಲೇನೈ ||

ಆನುತೆ ತೊಳೆವುದಕುಂ ಕೆನ |

ರಾನದೆ ದೂರದೊಳೆ ಪೋಪುದೇ ವರ ಮಲ್ತೆ ||೧೨೮||

ನಲದೊಳ್ ದುಟ್ಟಮಿಗಂಗಳ್ |

ಜಲದಲ್ಲ ನೆಗಳ್ಳ ಳಂಬರದೊಳೆ ಖಗಂಗಳ್ ||

ಲಲಿತಾ ಮಿಷಮಂ ಮೆಲ್ವಪೊ |

ಲೊಲವಿಸಿರಿ ವಂತೆಗಲ್ಲರುಂ ಕತ್ತುಗಳೈ ||೧೨೯||

ಭೂತಂಗಳ್ ಮಿಳ್ತು ವಿನಿಂ |

ಕಾತರಿಪಂತರ್ಥವಂತ ನರಸಿಂದಂ ಸ್ವ ||

ಕ್ಷಾತಿಗಳಿಂದಂ ಜಲದಿಂ |

ದಾತಸ್ವರರಿಂದ ಮಗ್ನಿಯಿಂದಂ ಸುಗಿವಂ ||೧೩೦||

ಹಾಗೆಯೇಸರಿ.

ಒರೆದಪುದೇ ನಿಡಕುಂಬ |

ಲ್ಪಿರಿದಳಲಂದೂಖ ಬಹುಳವಾದೀ ಜನಿಯೊಳ್ ||

ಎರೆವಂತೈ ಸಿರಿ ಯಿಲ್ಲದು |

ದರಿನಾ ಕಾಮಂಗಳಳಿಯ ದಿಪ್ಪುದದರಿಂ ||೧೩೧||

ಮಿತ್ರನೆ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಕೇಳು.

ಕಂದಂ || ಪಣಮಂ ಗಳಿಪುದು ಕಷ್ಟಂ |

ಪಣಮಂ ಗಳಿಸಿದೊಡ ಮದನೆ ಪೊರೆವುದುಕಷ್ಟಂ |

ಪಣಮುಳಿವುದೆ ಸಾವಿಗೆ ಕಾ |

ರಣ ಮಾಡುದರಿಂದೆ ಬಗೆಯಲಾಗದು ಪಣಮಂ ||೧೩೨||

ಅವಂ ಸಿರಿವಂತಂ ಮ |

ತ್ತಾವಂ ಧನಮಿಲ್ಲ ದಾತ ನಾನೆಯ ನುಳಿಯಲ್ ||

ಆವನಡಿ ಯಪ್ಪನಾನೆಗೆ |

ಭಾವಿಸ ಲೂಳಿಗಮೆ ಅವನ ತಲೆಮೆಟ್ಟುವುದೈ ||೧೩೩||

ಅವಾವುದೆ ನೆಳಸುವನೋ |

ಅವಸ್ತುವಿನಿಂದೆ ಬಯಕೆ ಗಳ್ ಬಳೆದಪುವೈ ||

ಅವುದುಮ ನೊಲ್ಲ ದಿಡೊಡೆ |

ತಾವನಿತುಂ ಬಯಕೆ ಯದರಿನೇ ಪಿಂಗುವದೈ ||೧೩೪||

ಮಿತ್ರನೇ ! ಬಹಳ ಪಕ್ಷಪಾತದಿಂದೇನು ? ಅಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನೊಡ
ನೆ ಕಾಲಹರಣನನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರು.

ಏಕೆಂದರೆ ?

ಕಂದಂ || ಕೆಳೆತನಮಂ ಮಾಡಿವನ್ನಂ |

ಬಳೆಯಿಪುದ ರೆಗಳಿಗೆ ಯಲ್ಲಿ ಮುಳಿಸಡುಗುವುದುಂ ||

ಖಳಸಂಗಮನು ಉವುದು ವೀಾ |

ಯೆಳೆಯೊಳ್ ಸುಜನರ್ಗ ಸಹಜವಾಗಿಹುದೆತ್ತಿ ||೧೮೫||

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಘುಪತನಕನು ಮಿತ್ರಮಂಥರನೆ! ನೀನೇ ಧನ್ಯನು ನೀನೇ ಮಾನ್ಯನು.

ಏಕೆಂದರೆ

ಕಂದಂ|| ಶರಣಾಗತ ರರ್ಥಿಗಳ ವ |

ರೆರೆ ದಾವನೊಳಾಸೆ ಗೆಡೆ ತಳರ್ಥಪರಾ ಸ ||

ತ್ತುರುಪನೆ ಧನ್ಯಂ ಮಾನ್ಯಂ |

ಧರಣಿಯೊಳವ ನೊರ್ವನೇ ನರೋತ್ತಮನೆನಿಪಂ ||೧೮೬||

ಎಂದು ಆ ಮಂಥರಾದಿಗಳು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದಾ ಹಾರ ವಿಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಮೇಲೆ ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ಚಿತ್ರಾಂಗನೆಂಬ ಜಿಂಕೆಯು ಯಾರಿಂದಲೋ ಹೆದರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿತು. ಆಮೇಲೆ ಜಿಂಕೆಯು ಬರುತ್ತಿರುವದನ್ನು ಕಂಡು ಭಯಗೊಂಡು ಮಂಥರವು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಔತುಕೊಂಡಿತು. ಇಲಿಯೂ ಬಿಲವನ್ನು ಸೇರಿತು. ಕಾಗೆಯೂ ತಟ್ಟನೆ ಹಾರಿ ಗಿಡವನ್ನೇರಿತು. ಆಮೇಲೆ ಲಘುಪತನಕವು ಬಹಳ ದೂರನೋಡಿ ಭಯಕಾರಣವೇನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿತು. ಆಮೇಲೆ ಅದರ ಮಾತಿನಂತೆ ಎಲ್ಲವೂ ಬಂದು ಮರಳಿ ಬೆರೆತು, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡವು. ಆಗ ಮಂಥರವು ಜಿಂಕೆಯ ನಿನಗೆ ಕುಶಲವೆ ? ಸುಖವಾಗಿ ಬಂದೆಯೆ ? ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಆಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೋ ! ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ಈ ವನವನ್ನು ಸನಾಥವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು, ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಆಗ ಚಿತ್ರಾಂಗನು ಮಿತ್ರರೇ ! ಬೇಟೆಗಾರರಿಂದ ಹೆದರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಶರಣಾಗತನಾದೆನು. ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಆಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನುವೆನು, ಎಂದಿತು. ಬಳಿಕ ಹಿರಣ್ಯಕನು ಮಿತ್ರನೇ ! ನಿನ್ನೊಡನೆ ನಮಗೆ ಸ್ನೇಹವು ಅಯತ್ನದಿಂದಲೇ ಒದಗಿತು.

ಏಕೆಂದರೆ

ಕಂದಂ|| ಪೊಡೆಯೊಳ್ ಪುಟ್ಟಿದನುಂಕೊ |

ಳ್ಳೊಡೆಯಂ ಬೆಳೆಯಿಸಿದನುಂ ಬಳಲೆದವನುಂ ||

ಬಿಡವೆ ಕುಲಕ್ರಮದಿಂ ಬಿಂ |

ಬಿಡವನ ನೆಂದನುತೆ ಮಿತ್ರರುಂ ನಾಲ್ತರಮೈ ||೧೮೭||

ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಂತೆಯೆ ತಿಳಿದು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರು. ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಿಂಕೆಯು, ಸಂತೋಷದಿಂದ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಹಾರಿಯಾಗಿ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು, ನೀರಿನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮರದ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡಿತು. ಆಮೇಲೆ ಮಂಥರವು ಮಿತ್ರಚಿತ್ರಾಂಗನೆ! ಈ ನಿರ್ಜನವಾದಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಹೆದರಿಸಿದರು ? ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಬೇಟೆಗಾರರು ಸಂಚರಿಸುವದುಂಟೆ ? ಎನಲು, ಜಿಂಕೆಯು ಮಿತ್ರನೆ ಕೇಳು. ಕಳಿಂಗ ಪೇಶದಲ್ಲಿ ರುಕ್ಮಾಂಗದನೆಂಬ ರಾಜನು ಇರುವನು. ಅವನು ಜೈತ್ರ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಚಂದ್ರಭಾಗಾ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಬಿಡಾರವನ್ನು ಹಾಕಿ ನೆಲೆಗೊಂಡನು. ಬೆಳಗಾಗ ಅವನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಕರ್ಪೂರ ಸರೋವರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಳಿಯುವನೆಂದು, ಬೇಡರಿಂದ ವರ್ತಮಾನವು ತಿಳಿಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯೂ ನಾಳೆಯ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಇರುವದು ಭಯ ಹೇತುವೆಂದು ತಿಳಿದು ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು, ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಮೆಯು ಭಯಪಟ್ಟು, ಮಿತ್ರನೇ ! ನಾನು ಭಾವಿಯೊಳಗೆ ಹೋಗುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಕಾಕವ್ಯುಗಗಳು ಹಾಗೆಯೇ! ಆಗಲೆಂದು ಸಮ್ಮತಿಸಲು, ಹಿರಣ್ಯನೆಂಬ ಇಲಿಯು, ಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡರೆ ಮಂಥರನಿಗೆ ಸಮ್ಮತಿಯಾಯಿತು. ನೆಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯತಕ್ಕವರ ಗತಿಯೇನು ?

ಏಕೆಂದರೆ

ಕಂದಂ || ಜಲಜಂತುಗಳ್ಳೆ ಜಲಮೇ |
 ಬಲಮೆನಿಕುಂ ದುರ್ಗ ವಾಸಿಗಳ್ಳೆ ದುರ್ಗಂ ||
 ಬಲಮಿಳೆಯಾಣ್ಯ ಗಮಾತ್ಯಂ |
 ಬಲಮೈ ಮಿಗಳ್ಳೆ ಜನ್ಯ ಭೂಮಿಯೆ ಬಲಮೈ ||೧೮೮||
 ಮಿತ್ರನೇ ! ಲಘುಪತನಕನೆ ಈ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಹಾಗಾಗಬಹುದು.
 ಕಂದಂ || ಪರಪುರುಷಂ ತನ್ನೆ ರೆಯಳ |
 ನುರದಿಂ ಪಿಡಿದಪ್ಪಿ ಪೀಡಿಸಲ್ ಕುಚಯುಗಮಂ ||
 ಪರದಂ ತಾನೇ ಪರಿಕಿಸಿ |
 ತರಹರಿಸಿದ ಮಾಳ್ಕೆಯಿಂದೆ ನೀಂಬಳಲ್ದ ಪೆಯೈ ||೧೮೯||
 ಅದು ಹೇಗೆಂದು ಅವುಗಳು ಕೇಳಲು ಹಿರಣ್ಯಕವು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಏ ಳ ನೆ ಯ ಕ ಥೆ

ಕಾನ್ಯಕುಬ್ಜವೆಂಬ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿರಸೇನನೆಂಬ ರಾಜನಿದ್ದನು. ಆ ರಾಜನು ವಿರಪುರವೆಂಬ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ತುಂಗ ಬಲನೆಂಬ ಆರಸು ಮಗನನ್ನು ಯಜಮಾನನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಮಹಾ ಧನವಂತನಾಗಿ ಯಾವನ ವಂತನಾದ ಆ ರಾಜಪುತ್ರನು ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ತನ್ನ ನಗರದಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಾ ಅತಿನೌಢ ಯಾವನವತಿಯಾದ ಲಾವಣ್ಯ ವತಿಯೆಂಬ ಒಬ್ಬ ವರ್ತಕನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಂಡನು. ಆ ಬಳಿಕ ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಮನ್ಯ ಧರಾಣ ಪೀಡಿತನಾಗಿ ಆ ಲಾವಣ್ಯವ ತಿಯು ಬಳಿಗೆ ದೂತಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿದನು.

ಏಕೆಂದರೆ

ವೈ || ಎನ್ನೆವರೆಂ ವಿಲಾಸಿನಿಯ ಪುರ್ವಿನ ಬಿಲ್ಲಿನೊಳೊಡಿ ಬಿಟ್ಟ
 ಧೈ || ರೋನ್ಯತಿಯಂ ಕಿಡಿಪ್ಪ ಕುಡಿನೋಟ ಸರಳ್ಳಡಿ ಯಪ್ಪುದಿಲ್ಲ
 ತಾ | ನನ್ನೆವರೆಂ ಹೈಪೀಕಜಯ ಮನ್ನೆವರೆಂ ವಿನಯಾವಲಂ

ಬನಂ | ನನ್ನತಿವೆತ್ತ ನಾಚಿಕೆಯದನ್ನೆವರೆಂ ನುಪಥಾವಲಂ
 ಬಮುಂ ||೧೯೦||

ಆ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯೂ ಆ ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನು ನೋಡಿದ್ದು ಮೊದಲೊಂದು ಮದನ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತಳಾಗಿ ತದೇಕ ಚಿತ್ತೆಯಾದಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ

ಕಂದಂ || ಪುನಿವುದು ಸಾಸಂ ಚಲಮುಂ |
 ಪಿಸುಣ ತನಂ ಮಾಯೆ ನಿರ್ಗುಣತ್ಯ ಮಶಾಚಂ ||
 ವಸುಮತಿಯೊಳ್ ಪೆಣ್ಣಳೊಳವು |
 ನಿರ್ಸರ್ಗದಿಂ ದೊಗೆವುದಲ್ಲೆ ದೋಷಳೆಳಂ ||೧೯೧||

ಆ ಬಳಿಕ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯು ದೂತಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ನಾನು ಪತಿವ್ರತೆಯು, ಈ ಪತಿವ್ರತ್ಯ ದೂಷಕವಾದ ಅಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಎಂತು ಪ್ರವರ್ತಿಸಲಿ ?

ಏಕೆಂದರೆ

ಕಂದಂ || ಹದಿಬದೆಯನಿ ನಿನಯಗೆ ಮುದ |
 ಮೊದವಿಸಿ ನಲ್ಲೂ ಸುವೆತ್ತು ಮನೆಗೆಲಸಗಳೊಳ್ ||
 ಚದುರೆ ಯೆನಿಸಿ ಪಳವಳೊ ||
 ಸುದತೀ ಮಣಿಯವಳೆ ಭಾರ್ಯೆ ಯೆನಿಸಿ ಪಳೆ ಜಗದೊಳ್ ||

ಅದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕಾಂತನು ಯಾವುದನ್ನು ಹೇಳುವನೋ, ನಾನದನ್ನು ತಿರಸಾಪಹಿಸಿ ನೆರವೇರಿಸುವೆನು, ಎಂದಳು. ಆಗ ದೂತಿಯು ಇದು ನಿಜವೋ ? ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಲಾವಣ್ಯವತಿಯು, ಇದು ನಿಜವೆಂದಳು. ಆಮೇಲೆ ದೂತಿಯು ತುಂಗಬಲನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಆ ವೃತ್ತಾಂತವೆಲ್ಲವನ್ನು ತಿಳುಹಿಸಿದಳು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ತುಂಗ ಬಲನು, ಆಕೆಯ ಗಂಡನೇ ಅವಳನ್ನು ತಂದು ಒಪ್ಪಿಗಬೇಕೆಂಬುವುದು ಹೇಗಾದೀತು ? ಎನಲು, ದೂತಿಯು ಪ್ರಭುವೆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಕಂದಂ || ಆವುದುಪಾಯದಸಾಧ್ಯಂ |
ಭಾವಿಸಲದು ಶೌರ್ಯದಿಂದ ಮರಿವೆನಿಪುದು ಮೇ ||
ಧಾವಿಯೆ ನೋಡೀ ಒಡನರಿ |
ತೀವಿದ ಕೆರ್ನಿಗಳಿಸಿ ಮಡುಹಿದುದು ಮದಕರಿಯಂ ||೧೯೦||

ಎನಲು ರಾಜಪುತ್ರನು ಅದು ಹೇಗೆಂದು ಕೇಳಲು, ದೂತಿಯು ಹೇಳಿದಳು.

ಎಂಟನೆಯ ಕಥೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಕರ್ಪೂರ ತಿಲಕವೆಂಬು ದೊಂದಾನೆಯುಂಟು. ಅಲ್ಲಿರುವ ನರಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆ ಆನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಈ ಆನೆಯು ಯಾವದಾ ದರೂ ಉಪಾಯದಿಂದ ಸತ್ತರೆ ಇದರ ಶರೀರದಿಂದ ನಾವು ನಾಲ್ಕುತಿಂಗಳು ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು, ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾನೊಂದು ಮುದಿನರಿಯು, ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೇ ಇದಕ್ಕೆ ಮರಣವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿತು. ಆಮೇಲೆ ಆ ನರಿಯು ಕರ್ಪೂರ ತಿಲಕವೆಂಬಾನೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ದಂಡಪ್ರಣಾಮವಂ ಗೈದು ಸ್ವಾಮಿಯೇ ! ನನ್ನ ಕಡೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು, ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಆನೆಯು ನೀನಾರು ಏಕೆ ಬಂದೆ ? ಎಂದು ಕೇಳಿತು. ಆಗ ಅದು ನಾನು ನರಿಯು, ವನವಾಸಿಗಳಾದ ವೃಗಳೆಲ್ಲವೂ ಗುಂಪಾಗಿ, ನನ್ನನ್ನು ಸಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿದವು. ಏಕೆಂದರೆ ? ರಾಜನಾದವನು ರಾಜ್ಯಮಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವು. ಅದುದರಿಂದ ಈ ಕಾನನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಕಲ ರಾಜಗುಣಗಳಿಂದೊಡಗೊಡಿದ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಿರುವರು.

ಏಕೆಂದರೆ ?

ಕಂದಂ || ಶೀಲಕುಲಾಭಿ ಜನಂಗಳ |
ನಾಲಂಬಿಸಿ ನೀತಿಕುಶಲನೆನಿಸುತೆ ಶೌರ್ಯಾ ||

ವಾಲಂ ಧರ್ಮಾತ್ಮಂ ಭೂ |
ವಾಲನೆ ತಾನೆಲ್ಲ ಜನರ್ಗಮರ ನೆಂದೆನಿಸಂ ||೧೯೩||
ಮೊದಲರಸಂ ನೊಳ್ಳುದು ಬಳಿ |
ಕೆರೆಯಳ ನಾಬಳಿಕ ಧನಮುಮಂಚೆಂತಿಪುದೈ ||
ಅರಸಿಲ್ಲ ದಿರಲೆ ಧರೆಯೊಳ |
ಗೆರೆಯಳ್ ತಾನೆತ್ತವಿತ್ತವಾದು ಮೆತ್ತಣದೈ ||೧೯೪||
ಧರಣಿಪತಿ ಮಳೆಯ ವೋಲೆ ಭೂ |
ಚರ ಭೂತಂಗಳೆ ಪೋಷಕಂ ಮಳೆಯು ಮದಂ ||
ನುರಿಯ ದೊಡಂಬರ್ದು ಕುವದಿಳಿ |
ದೊರೆಯಿಲ್ಲ ದೊಡೊಂದುಗಳಿಗೆ ಯುಂಜೀವಿಸದೈ ||೧೯೫||

ಅದುದರಿಂದ ಲಗ್ನ ವೇಳೆಯು ಮಿಾರಿ ಹೋಗದಂತೆ ಸ್ವಾಮಿಯು ದೆಯೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು. ಆ ಬಳಿಕ ಕರ್ಪೂರತಿಲಕವು, ರಾಜ್ಯವು ದೊರೆಯುವದೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದ ನರಿಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಮಾಡಿ, ದೊಡ್ಡ ಕೆಸರನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡಿತು. ಆಗ ಆಯಾನೆಯು ಮಿತ್ರ ಸ್ವಗಾಲನೇ ! ಈಗ ಎನು ಮಾಡಲಿ ? ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುವೆನಲ್ಲ ಹಿಂದಿರುಗಿನೋಡು; ಎಂದು ಮೊರೆಯಿಡಲು, ನರಿಯು ನಗುತ್ತಾ ಸ್ವಾಮೀ ! ನನ್ನ ಬಾಲವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮೇಲೆ ಯೇಳು. ನನ್ನಂಥಾವರ ಮಾತನ್ನು ನಂಬಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅಪ್ರತೀಕಾರವಾದ ದುಃಖವನ್ನನುಭವಿಸು, ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಆಮೇಲೆ ನರಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಗುಂಪಾಗಿ ಕೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಯಿರುವ ಆನೆಯನ್ನು ತಿಂದು ಬಿಟ್ಟವು. ಅದುದರಿಂದ (ಆವುದು ಪಾಯದಸಾಧ್ಯಂ) ಎಂದು ಹೇಳುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಆಮೇಲೆ ತುಂಗ ಬಲನು ಆದೂತಿಯ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಚಾರುದತ್ತನೆಂಬ ಆ ವರ್ತಕನನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನೇವಕನನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆವನಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ರಹಸ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗಿರಲೊಂದಾನೊಂದುದಿನ ಆತುಂ

ಗಬಲನು ಸ್ನಾನವನ್ನು ನಾಡಿ, ಪೀತಾಂಬರವನ್ನುಟ್ಟು, ದಿವ್ಯಗಂಧವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡು, ರತ್ನಾಭರಣಗಳಿಂದ ಲಂಕೃತನಾಗಿ ತನ್ನ ನೇವಕನಾದ ಚಾರುದತ್ತನನ್ನು ಕಂಡು ಎಲೈ ಚಾರುದತ್ತನೇ ! ಈ ದಿನ ಮೊದಲೊಂದು ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಗೌರಿವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕುಲೀನಳಾಗಿಯೂ ಯಾವ ವ್ಯನವತಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಒಬ್ಬ ಮುತ್ತೈದೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಆಕೆಯನ್ನು ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದು, ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡಿಸಿದನು. ಚಾರುದತ್ತನು ಹಾಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಅಂಥಾ ಯುವತಿಯನ್ನೇ ಕರೆದು ತಂದೊಪ್ಪಿಸಿ, ಇವನು ಏನುಮಾಡುತ್ತಾನೋ ನೋಡೋಣ ಎಂದು ಮರೆಯಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ರಾಜಪುತ್ರನು ಆ ಯೌವನ ವತಿಯಾದ ಮುತ್ತೈದೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟದೆ ದೂರದಿಂದ ಲೇವಸ್ತ್ರ ತಾಂಬೂಲ ಗಂಧ ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಜತೆಗೆ ಕಾವಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಮೇಲೆ ಚಾರುದತ್ತನೆಂಬ ವರ್ತಕನು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಆನೆಯಿಂದ ನಂಬಿಕೆ ಯುಂಟಾಗಿ ಒಂದು ದಿನ ಲಾವಣ್ಯವತಿಯೆಂಬ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕರೆದು ತಂದುಬಿಟ್ಟನು. ಆ ತುಂಗಬಲನು ಆ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಳಾದ ಲಾವಣ್ಯವತಿ ಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದಿದ್ದು ಗಾಢವಾಗಪ್ಪಿ ಕೊಂಡು ಹಂಸತೂಲಿಕಾ ತಲವ ಮೇಲೆ ಆಕೆಯೊಡನೆ ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಚಾರುದತ್ತನು ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಚಿತ್ರದ ಬೊಂಬೆಯಂತೆ ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ಯೇನೂ ತೋರದೆ ಅಪಾರಮಾದ ದುಃಖ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದನು. ಅದುದರಿಂದ (ಪರಪುರುಷಂತನ್ನೆ ರೆಯಳ) ಎಂದು ಹೇಳಲಿತು. ಆ ಹಿತವಚನವನ್ನು ಕೇಳದೆ ಮಂಥರವು ಬಹಳ ಭಯದಿಂದ ಮೂಢನಂತೆ ಸರೋವರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟಿತು. ಆ ಹಿರಣ್ಯಕಾದಿಗಳು ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಅವುಗಳ ವಾದೀತೆಂದು ಕಂಕಿಸುತ್ತಾ ಅದರ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೋದವು. ಅಮೇಲೆ ಆ ಮಂಥರವು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಾ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ಬೇಡನ ಕಣ್ಣಿಗೆ

ಬಿತ್ತು. ಆ ಬೇಡನು ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಬಿಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಾ ತನ್ನ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋರಟನು. ಆಗ ಜಿಂಕೆ ಕಾಗೆ ಇಲಿಗಳು, ಬಹಳ ದುಃಖವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅದರ ಹಿಂದೆಯೇ ಹೋದವು. ಅಮೇಲೆ ಹಿರಣ್ಯಕವೆಂಬ ಇಲಿಯು ಅಳುತ್ತದೆ.

ಕಂದಂ|| ಕಡಲಂ ದಾಂಟುವ ಮಾಳ್ಕೆಯಿ |
 ನಡಸಿದ ಬಳಲೊಂದ ನಾಂ ಕಳೆಯುವನಿತರೊಳೇ||
 ಎಡವಿಡ ದೆರಡನೆಯ ಳಲೆ |
 ನ್ನಡದುದು ವಿಪದಂಗಳಲ್ಲಳ್ಳಲ್ ಬಹುಳಂ||
 ಅವನಿಯೊ ಳೊಳ್ಳೆಳೆಯಂ ಮಾ
 ನವಂಗೆ ದೊರೆದವುದು ತನ್ನ ಭಾಗ್ಯೋದಯಮೇ ||
 ಕವಡಿಲ್ಲದೆ ಗೆಳತನ ಮದು |
 ತವೆ ವಿಪದನೊಳಂ ವಿನಾಶಮಂ ಪ್ಪೇದೊದುಕೇಳ್||೧೯೭||
 ಗೆಳೆಯನೊ ಳಿನಿ ತೊಲ ಎರ್ದವು||
 ದಿಳಿಯೊಳ್ ನರಗನಿತು ನಲೈ ತಂದೆಯೊಳಂ ಮ |
 ಕ್ಕಳೊಳಂ ಮಡದಿಯೊಳಂ ತಾ |
 ಯೊಳ ವೊಡವುಟ್ಟಿದ ರೊಳಿರ್ಪು ದಿಲ್ಲಿದು ನಿಸದಂ||೧೯೮||
 ಅಥವಾ ಇದು ಹೀಗೆಯೆ.

ಕಂದಂ|| ಕಾಯಮಿದುಂ ಸನ್ನಿಹಿತಾ |
 ಪಾಯಂ ಸಂಪದಮಿದಾ ಪದಂಗಳ್ಳೆ ಪದಂ ||
 ಹೇಯಂ ಸಮಾಗ ಮಂಗಳ್ |
 ಮಾಯಾಧೀನಂ ಸಮಸ್ತ ಮಿದು ಭಂಗುರಮೈ ||೧೯೯||
 ಮರಳ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ.
 ಬಳಲಂ ಬೆಗಡಂ ಪಗೆಯಂ |
 ಕಳೆಯುತೆ ನಂಬುಗೆಗೆ ನಲೈಗಂ ನೆಲೆಯಾದೀ ||

ಗಳೆಯೆಂ ಬೆರಡಕ್ಕರ ದಿಂ |

ಬೆಳಗವ ರನ್ನಮ ನದಾರ್ನಿ ಮಿರ್ಚಿದ ರಿಳೆಯೊಳ್ ||

ಎಂದು ಹಲವು ಬಗೆಯಿಂದ ಗೋಳಾಡಿ ಹಿರಣ್ಯಕವು, ಚಿತ್ರಾಂಗ ಲ ಘುಪತನಕರನ್ನು ಕಂಡು, ಈಗ ಬೇಡನು ಅಡವಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಮಂಧರವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಯತ್ನ ವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆನಲು, ಅವುಗಳು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಂದು ಕೇಳಲು, ಹಿರಣ್ಯಕವು ಈ ಚಿತ್ರಾಂಗವು ನೀರಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸತ್ತಂತೆ ಬಿದ್ದುಕೊಳ್ಳಲಿ. ಕಾಕೆಯು ಆದರ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕೊಕ್ಕೆಯಿಂದ ಕುಚುಕುವಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಿರಲಿ. ಆಗ ಈ ಬೇಡನು ಜಿಂಕೆಯ ಮಾಂಸವನ್ನು ಆಸಿಸಿ ಆಮೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಯಿಟ್ಟು ಬೇಗನೆ ಜಿಂಕೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬರುವನು. ಆಗ ನಾನು ಮಂಧರದ ಬಂಧನವನ್ನು ಕಡಿಸು ಹಾಕುವೆನು. ಆ ಬೇಡನು ಹತ್ತರಕ್ಕೆ ಬರುವದ ರೊಳಗಾಗಿ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಓಡಿಹೋಗಬೇಕು. ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಲಘುಪ ತನಕ ಚಿತ್ರಾಂಗರು, ಬೇಗನೆ ಹೋಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಲು, ಬಳಲಿರುವ ಬೇಡನು ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ಗಿಡದ ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಆರೀತಿ ಯಲ್ಲಿರುವ ಜಿಂಕೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ಕರ್ತರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಜಿಂಕೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಆ ವ್ಯರ್ಥ ಹಿರಣ್ಯಕನು ಬಂದು ಮಂಧರದ ಬಂಧನವನ್ನು ಕಡಿದುಹಾಕಿತು. ಆ ಆಮೆಯು ವೇ ಗದಿಂದ ಸರೋವರದೊಳಗೆ ನೇರಿಕೊಂಡಿತು. ಆ ಜಿಂಕೆಯು, ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಆ ವ್ಯಾಧನನ್ನು ಕಂಡು, ತಟ್ಟನೆದ್ದು ಓಡಿಹೋಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಲುಬ್ಧಕನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಮರದಡಿಗೆ ಬಂದು ಆಮೆಯನ್ನು ಕಾ ಣದೆ ಚಿಂತಿಸಿದನು. ಯೋಚನೆ ಯಿಲ್ಲದೆ ಯಿರುವ ಮೂಢನಾದ ನನಿ ಗೆ ತಕ್ಕಂತೆಯೇ ಆಮಿತು.

ಕಂದಂ || ಸ್ಥಿರವಾದುದ ನುಳಿಯುತ ಮ |

ಸ್ಥಿರವಾದುದ ನಾವನೊಲಿವ ನಾತಂ ಗಿಳೆಯೊಳ್ ||

ಸ್ಥಿರವಾದುದು ಮಳದವುದ |

ಸ್ಥಿರವಾದುದು ಮುನ್ನು ಮಳದುದೆಂಬುದೆ ನಿಸದೆಂ || ೧೦೦ ||

ಆಮೇಲೆ ಅವನು ನಿರಾಸೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ತ ನ್ನು ಶಿಬಿರಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಮಂಧರಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆಪತ್ತು ಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಲಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸುಖದಿಂ ದ್ದಿವು. ಎಂದು ವಿಷ್ಣು ಕರ್ಮನು ಹೇಳಿದನು.

ಆಮೇಲೆ ರಾಜಪುತ್ರರು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆರ್ಯನೇ ! ನಾವೆಲ್ಲವ ನ್ನೂ ಸುಖದಿಂದ ಕೇಳಿದೆವು. ನಮ್ಮ ಕೋರಿಕೆಯೂ ನೆರವೇರಿತು, ಎಂದು ಹೇಳಿದರು

ಆಗ ವಿಷ್ಣು ಕರ್ಮನೆಂಬ ಪಂಡಿತನು ಅಯ್ಯಾ, ಅರಸುಮಕ್ಕಳಿರಾ! ಇದರಿಂದಲೇ ನಿಮ್ಮ ಕೋರಿಕೆಯು ಕೈಗೂಡಿತು.

ಆದರೂ ಇದೊಂದಿರಲಿ.

ವೈ || ಗಳಿಸುಗೆ ಮಿತ್ರರಂ ಪ್ರಜೆಗಳೈ ಸಿರಿ ದೇಶದೊ ಳರ್ಕೆ ಮೋದ ದಿಂ | ದಿಳಿಯೆರೆಯೆ ಸ್ವಧರ್ಮ ಮಿಳಿಕೆಯ್ಯದೆ ರಾಜ್ಯಮನಾ ಳೈ ಸಂತತಂ | ಬಳಿಯುತೆ ನೀತಿ ನಿಮ್ಮ ಮನಕೊಟ್ಟೆಯ ನೀಗೆ ನ ವೋಢೆಯಂತೆ ಮಂ | ಗಳಮನೊಡರ್ಚುಗೆಲ್ಲ ಜನರ್ಗಂ ಗಿರಿಶಂ ಶ ಶಿಖಂಡ ಮಂಡನಂ || ೧೦೧ ||

ಮಿತ್ರ ಲಾಭಂ ಸಮಾಪ್ತಂ.

ದಿನಾಂಕ ಸೂಚಿ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು

ಪಂಪಮಹಾಕವಿ ರಸ್ತೆ, ಚಾಮರಾಜಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು-೧೮

ಸರಸ್ವತಿ ಭಂಡಾರ

ವಿ. ಸೂ: ೧೫ ದಿನಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಯಾರು ಪುಸ್ತಕವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗದು.

ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವ ದಿನ	ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವ ದಿನ

ಪುಸ್ತಕ ಸೂಚಿ

ವ. ಸಂ: ೦, ೩೩, ೩x RAM 1c

ಕ್ರ. ಸಂ: 2203. 1195

ಪೀಠಿಕೆ: ಗಾಮುಶೇಷ ಶಾಸ್ತ್ರೀ

ವ. ಸಂ: ೦, ೩೩, ೩x RAM 1c

ಕ್ರ. ಸಂ: 2203. 1195

ಕೆ. ಸಾ. ಪ.
ಗ್ರಂಥ ಭಂಡಾರ

